

הצעת תקציב

לשנות הכספים 2023 - 2024

ודברי הסבר

משרד הביטחון - נושאים לא מסווגים

תוכן

5	הצעת תקציב בחלוקה לתחומי פעולה
9	הצעת תקציב בחלוקה לתכניות
15	דברי הסבר בחלוקה לתחומי פעולה
17	פרק א' – תיאור מערכת הביטחון
19	פרק ב' – דגשים מרכזיים בהצעת התקציב
31	פרק ג' – ניתוח הצעת התקציב וביאורים לתקציב
40	פרק ד' – כוח אדם בצה"ל ובמערכת הביטחון
51	פרק ה' – ניתוח מגדרי של הצעת התקציב
55	0109 – מטכ"ל אחר
63	0203 - יחד למען החייל
64	0802 – מכללות
65	1400 - מכשול ומרכיביו
66	1401 – רשות המעברים היבשתיים במשרד הביטחון
67	1600 – 1500 אגף שיקום נכים ואגף משפחות והנצחה
92	1703 - אגף תקשוב וניהול מערכות מידע
96	1705 - האגף והקרן לקליטת חיילים משוחררים (חיימ"ש)
99	1707 - תמיכות
101	1709 - היחידה להתיישבות ותשתית לאומית
102	1710 – תפעול הקרן לקליטת חיילים משוחררים
103	1900 – אמוץ - אגף מבצעים, לוגיסטיקה ונכסים
105	1901 – ביטוח ותביעות
107	1902 - הרשות לפינוי מוקשים (רלפ"מ)
109	2000 - אמ"ש
111	2001 - משלחות ונספחויות הגנה
114	2600 – גמלאות קבע
115	2901 – עיר הבה"דים

הצעת תקציב

לשנות הכספים 2023-2024

בחלוקה לתחומי פעולה

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2024-2023

(באלפי ש"ח)

2023

תחום פעולה	תאור	הוצאה	הוצאה מותנית בהכנסה	הרשאה להתחייב	כמות כ"א
15	משרד הביטחון	19,072,871	(-)375,794	509,914	2,609
0109	מטכ"ל אחר	165,582	(-)1,738	3,450	12
0203	יחד למען החייל	1,000	(-)47,734	-	-
0802	מכללות	40,452	(-)1,868	1,345	13
1400	מכשול ומרכיבי	313,456	(-)19,198	109,473	103
1401	מעברים	443,333	(-)50,000	21,216	90
1500	משפחות והנצחה	1,722,453	(-)4,566	12,664	2
1600	שיקום נכים	5,187,733	(-)36,345	125,873	9
1703	אגף התקשוב וניהול מערכות מידע	142,123	(-)2,506	63,440	-
1705	האגף והקרן לקליטת חיילים משוחררים (חיימ"ש)	8,000	(-)2,120	-	-
1707	תמיכות	1,818	-	-	-
1709	היחידה להתיישבות	13,441	(-)1,000	-	-
1710	תפעול הקרן לקליטת חיילים משוחררים	14,100	-	-	35
1900	אמו"ן	225,258	(-)7,703	172,455	-
1901	ביטוח ותביעות	4,320	(-)81,261	-	5
1902	רשות לאומית לפינוי מוקשים	27,000	(-)17,000	-	15
2000	אמ"ש	1,160,336	(-)9,265	-	2,236
2001	משלחות ונספחויות	170,027	(-)865	-	48
2203	הובלה וביטוח	5,340	-	-	-
2600	גמלאות קבע	9,425,898	(-)39,125	-	-
2803	הוצאות חירום הג"א	-	(-)53,500	-	41
2901	עיר הבה"דים	1,200	-	-	-

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2023-2024

(באלפי ש"ח)

2024

תחום פעולה	ביצוע בפועל 2022	כמות כ"א	הרשאה להתחייב	הוצאה מותנית בהכנסה	הוצאה
15	17,360,300	2,499	359,702	(-)373,295	19,717,025
0109	95,920	12	3,000	(-)1,740	156,003
0203	(-)2	-	-	(-)46,799	1,000
0802	45,409	18	13,404	(-)1,690	41,668
1400	305,968	103	105,714	(-)19,441	286,806
1401	365,963	-	20,000	(-)50,000	485,000
1500	1,705,997	2	20,000	(-)4,699	1,735,627
1600	4,496,739	9	41,000	(-)36,485	5,376,605
1703	131,809	-	54,485	(-)2,528	143,942
1705	8,314	-	-	(-)6,109	9,000
1707	1,850	-	-	-	1,849
1709	11,836	-	-	(-)392	15,703
1710	12,794	19	-	-	14,339
1900	226,396	-	102,099	(-)6,346	229,093
1901	(-)11,234	5	-	(-)81,261	5,000
1902	17,432	15	-	(-)17,000	27,000
2000	1,081,449	2,227	-	(-)9,321	1,208,979
2001	177,762	48	-	(-)985	169,881
2203	4,962	-	-	-	5,748
2600	8,674,917	-	-	(-)35,000	9,802,781
2803	5,779	41	-	(-)53,500	-
2901	238	-	-	-	1,000

הצעת תקציב

לשנות הכספים 2024-2023

בחלוקה לתכניות

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2024-2023

(באלפי ש"ח)

2023

תחום פעולה	תאור	הוצאה	הוצאה מותנית בהכנסה	הרשאה להתחייב	כמות כ"א
15	משרד הביטחון	19,072,871	(-)375,794	509,914	2,609
0109	מטכ"ל אחר	165,582	(-)1,738	3,450	12
0109/05	רכש והוצאות מנהל	165,582	(-)1,738	3,450	12
0203	יחד למען החייל	1,000	(-)47,734	-	-
0203/20	שוטף ואחזקה	1,000	(-)47,734	-	-
0802	מכללות	40,452	(-)1,868	1,345	13
0802/04	רכישות	40,452	(-)1,868	1,345	13
1400	מכשול ומרכיביו	313,456	(-)19,198	109,473	103
1400/02	בינוי	110,376	(-)18,557	-	67
1400/20	אחזקת התפר	203,080	(-)641	109,473	36
1401	מעברים	443,333	(-)50,000	21,216	90
1401/20	שוטף ואחזקה	443,333	(-)50,000	21,216	90
1500	משפחות והנצחה	1,722,453	(-)4,566	12,664	2
1500/30	הנצחה	130,685	(-)147	8,805	2
1500/34	אלמנות ויתומים- תגמולים	641,599	-	-	-
1500/35	משפחות שכולות- תגמולים	585,017	(-)1,698	-	-
1500/36	אלמנות ויתומים- רווחה והטבות נוספות	183,190	(-)1,356	-	-
1500/37	משפחות שכולות- רווחה והטבות נוספות	181,963	(-)1,365	3,859	-
1600	שיקום נכים	5,187,733	(-)36,345	125,873	9
1600/15	תגמולים - נכים	2,453,729	(-)22,654	-	-
1600/31	שיקום	1,748,654	(-)13,691	49,402	-
1600/33	טיפול רפואי	985,350	-	76,471	9
1703	אגף התקשוב וניהול מערכות מידע	142,123	(-)2,506	63,440	-
1703/05	רכש והוצאות מנהל	142,123	(-)2,506	63,440	-
1705	האגף והקרן לקליטת חיילים משוחררים (חיימ"ש)	8,000	(-)2,120	-	-
1705/05	רכש והוצאות מנהל	8,000	(-)2,120	-	-
1707	תמיכות	1,818	-	-	-
1707/05	רכש והוצאות מנהל	1,818	-	-	-
1709	היחידה להתיישבות	13,441	(-)1,000	-	-
1709/02	בינוי	13,441	(-)1,000	-	-
1710	תפעול הקרן לקליטת חיילים משוחררים	14,100	-	-	35
1710/23	תפעול ומנהל	14,100	-	-	35
1900	אמון	225,258	(-)7,703	172,455	-
1900/05	רכש והוצאות מנהל	225,258	(-)7,703	172,455	-
1901	ביטוח ותביעות	4,320	(-)81,261	-	5
1901/05	רכש והוצאות מנהל	4,320	(-)81,261	-	5

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2023-2024

(באלפי ש"ח)

2024

תחום פעולה	ביצוע בפועל 2022	כמות כ"א	הרשאה להתחייב	הוצאה מותנית בהכנסה	הוצאה
15	17,360,300	2,499	359,702	(-)373,295	19,717,025
0109	95,920	12	3,000	(-)1,740	156,003
0109/05	95,920	12	3,000	(-)1,740	156,003
0203	(-)2	-	-	(-)46,799	1,000
0203/20	(-)2	-	-	(-)46,799	1,000
0802	45,409	18	13,404	(-)1,690	41,668
0802/04	45,409	18	13,404	(-)1,690	41,668
1400	305,968	103	105,714	(-)19,441	286,806
1400/02	144,314	67	-	(-)18,632	110,728
1400/20	161,654	36	105,714	(-)810	176,078
1401	365,963	-	20,000	(-)50,000	485,000
1401/20	365,963	-	20,000	(-)50,000	485,000
1500	1,705,997	2	20,000	(-)4,699	1,735,627
1500/30	118,738	2	10,000	(-)197	127,260
1500/34	640,199	-	-	-	654,446
1500/35	598,310	-	-	(-)1,698	578,993
1500/36	178,877	-	-	(-)1,360	187,740
1500/37	169,873	-	10,000	(-)1,443	187,187
1600	4,496,739	9	41,000	(-)36,485	5,376,605
1600/15	2,267,566	-	-	(-)22,654	2,502,350
1600/31	1,473,157	-	18,000	(-)13,831	1,854,219
1600/33	756,016	9	23,000	-	1,020,036
1703	131,809	-	54,485	(-)2,528	143,942
1703/05	131,809	-	54,485	(-)2,528	143,942
1705	8,314	-	-	(-)6,109	9,000
1705/05	8,314	-	-	(-)6,109	9,000
1707	1,850	-	-	-	1,849
1707/05	1,850	-	-	-	1,849
1709	11,836	-	-	(-)392	15,703
1709/02	11,836	-	-	(-)392	15,703
1710	12,794	19	-	-	14,339
1710/23	12,794	19	-	-	14,339
1900	226,396	-	102,099	(-)6,346	229,093
1900/05	226,396	-	102,099	(-)6,346	229,093
1901	(-)11,234	5	-	(-)81,261	5,000
1901/05	(-)11,234	5	-	(-)81,261	5,000

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2024-2023

(באלפי ש"ח)

2023

תחום פעולה	תאור	הוצאה	הוצאה מותנית בהכנסה	הרשאה להתחייב	כמות כ"א
1902	רשות לאומית לפינוי מוקשים	27,000	(-)17,000	-	15
1902/05	רכש והוצאות מנהל	27,000	(-)17,000	-	15
2000	אמ"ש	1,160,336	(-)9,265	-	2,236
2000/04	רכישות	21,502	(-)16	-	-
2000/07	כ"א	1,138,835	(-)9,249	-	2,236
2001	משלחות ונספחויות	170,027	(-)865	-	48
2001/05	רכש והוצאות מנהל	77,282	(-)865	-	-
2001/07	כ"א	92,744	-	-	48
2203	הובלה וביטוח	5,340	-	-	-
2203/04	רכישות	5,340	-	-	-
2600	גמלאות קבע	9,425,898	(-)39,125	-	-
2600/14	גמלאות	9,354,202	(-)39,125	-	-
2600/15	קצבת גישור	71,696	-	-	-
2803	הוצאות חירום הג"א	-	(-)53,500	-	41
2803/26	הג"א כלל ארצי	-	(-)53,500	-	35
2803/28	מיגון האוכלוסיה	-	-	-	6
2901	עיר הבה"דים	1,200	-	-	-
2901/02	בינוי	1,200	-	-	-

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2023-2024

(באלפי ש"ח)

2024

תחום פעולה	ביצוע בפועל 2022	כמות כ"א	הרשאה להתחייב	הוצאה מותנית בהכנסה	הוצאה
1902	17,432	15	-	(-)17,000	27,000
1902/05	17,432	15	-	(-)17,000	27,000
2000	1,081,449	2,227	-	(-)9,321	1,208,979
2000/04	22,333	-	-	(-)16	20,915
2000/07	1,059,117	2,227	-	(-)9,304	1,188,064
2001	177,762	48	-	(-)985	169,881
2001/05	85,937	-	-	(-)985	75,903
2001/07	91,824	48	-	-	93,978
2203	4,962	-	-	-	5,748
2203/04	4,962	-	-	-	5,748
2600	8,674,917	-	-	(-)35,000	9,802,781
2600/14	8,631,809	-	-	(-)35,000	9,707,570
2600/15	43,108	-	-	-	95,211
2803	5,779	41	-	(-)53,500	-
2803/26	10,979	35	-	(-)53,500	-
2803/28	(-)5,200	6	-	-	-
2901	238	-	-	-	1,000
2901/02	238	-	-	-	1,000

דברי הסבר

לשנות הכספים 2024-2023

בחלוקה לתחומי פעולה

פרק א' – תיאור מערכת הביטחון

מערכת הביטחון במדינת ישראל כוללת 3 אורגנים:

דרג מדיני - שר הביטחון

שר הביטחון הינו הממונה מטעם הממשלה על מערכת הביטחון. לידו פועלים יועצים ויחידות מטה, המסייעים לו לנהל את מערכת הביטחון בשם הממשלה. בנוסף לשר הביטחון, הדרג המדיני במשרד הביטחון כולל שר נוסף במשרד הביטחון.

מערכת צבאית - צבא הגנה לישראל

צבא ההגנה לישראל הוא צבאה של מדינת ישראל. צה"ל פועל בכפיפות לרשויות השלטון האזרחי הדמוקרטי ולחוקי המדינה. בראש המערכת הצבאית עומד המטה הכללי של צה"ל (המטכ"ל) ובראשו הרמטכ"ל, שהוא דרג הפיקוד העליון בצבא. מטרת צה"ל היא להגן על קיומה של מדינת ישראל ועל עצמאותה, ולסכל מאמצי אויב לשבש את אורח החיים התקין. חיילי צה"ל מחויבים להילחם, להקדיש את כל כוחותיהם, ואף לחרף את נפשם להגנת מדינת ישראל, אזרחיה ותושביה.

המערכת האזרחית

המערכת האזרחית כוללת את משרד הביטחון, יחידות הסמך והתאגידים הביטחוניים. בראש מערכת הביטחון האזרחית עומד המנהל הכללי של משרד הביטחון אשר כפוף לשר הביטחון. מטרת משרד הביטחון, כפי שמוגדרת על ידי משרד הביטחון, הינה להגשים את יעדי הביטחון הלאומי, אשר בתחום אחריותו, ולבנות את בניין כוח צה"ל, תוך חיזוק יכולת ההרתעה והעצמת יתרונו האיכותי בשדה הקרב.

עץ מבנה – משרד הביטחון

*גופים נוספים הכפופים לשר הביטחון הם: ראש המטה של שר הביטחון, המזכיר הצבאי של שר הביטחון, עוזרי שר לנושאים שונים, מתאם הפעולות בשטחים, מבקר מערכת הביטחון ונציב קבילות החיילים.

**חשב המשרד ור' אגף כספים כפוף מנהלית למנכ"ל משרד הביטחון ומקצועית לחשב הכללי במשרד האוצר.

***במהלך שנת 2023 התווסף בכפיפות למנכ"ל משנה למנכ"ל.

פרק ב' – דגשים מרכזיים בהצעת התקציב

1. יעדי תקציב הביטחון

לתקציב הביטחון שלושה יעדים מרכזיים:

- א. מוכנות- הכנת הצבא למלחמה. התקציבים המופנים למוכנות נועדו לממן בין השאר רכש של חלקי חילוף, שמירת כשירותן של הזרועות על ידי אימונים, מלאי תחמושת וכיו"ב.
- ב. התעצמות- השקעה במלאי ההון הביטחוני העתידי. מטרתה לתת מענה לאיומים נחזים, קיימים ועתידיים באמצעות מחקר ופיתוח, וכן להצטייד באמצעים שיעמדו לרשות המערכת בשנים עתידיות.
- ג. פעילות שוטפת וביטחון שוטף- אלו מתבטאים בעלויות התחזוקה, בפעילות הביטחון היומיומית של מערכת הביטחון וכן בהוצאות השכר, הגמלאות ואגפי השיקום והמשפחות.

2. הצעת תקציב הביטחון לשנים 2023-2024

- א. במסגרת אישור תקציב המדינה ובהתבסס על החלטת הממשלה מיום 23 בפברואר 2023, בסיס תקציב הביטחון בשנים 2023 ו-2024 יעמוד על 63,102 ו-64,493 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- ב. **תקציב הביטחון לשנים 2023-2024:**

2024	2023	
מיליוני ש"ח*	מיליוני ש"ח*	
64,493	63,102	סה"כ תקציב נטו**
18,496	19,485	הוצאה מותנית בהכנסה
9,945	9,775	סיוע אמריקאי MOU – רכש בארה"ב**
3,145	3,315	מתוכה: סיוע אמריקאי MOU – המרה לשקלים
2,695***	3,695***	פרויקטים משותפים
2,711	2,700	הכנסות אחרות
82,989	82,587	סה"כ תקציב ברוטו

*ההמרה ממט"ח למטבע מקומי נעשתה על פי שע"ח תקציבי של 3.4 ש"ח לדולר לשנים 2023-2024.

**המע"מ בגין הסיוע האמריקאי נכלל בתקציב נטו, ועומד על 17% בשנים 2023-2024.

***כולל מענק סיוע ייעודי לרכש מיירטים לאחר מבצע שומר חומות.

- 1) תקציב הביטחון לשנים 2023-2024 כולל מענה לפרויקטים ביטחוניים מיוחדים בהיקף של 2 מיליארד ₪ בכל שנה, תקציב זה ישמש עבור פרויקטים אלה בלבד, בהסתכלות רב שנתית. בנוסף יועבר בכל אחת מהשנים 2023-2024 סכום של עד 3.5 מיליארד ₪ למשרד הביטחון (2 מיליארד ₪ עבור פרויקטים ביטחוניים בהתאם לביצוע; 1.5 מיליארד ₪ נוספים לתקציב השוטף המותנים בחלקם בעמידה ביעדי הסיכום).

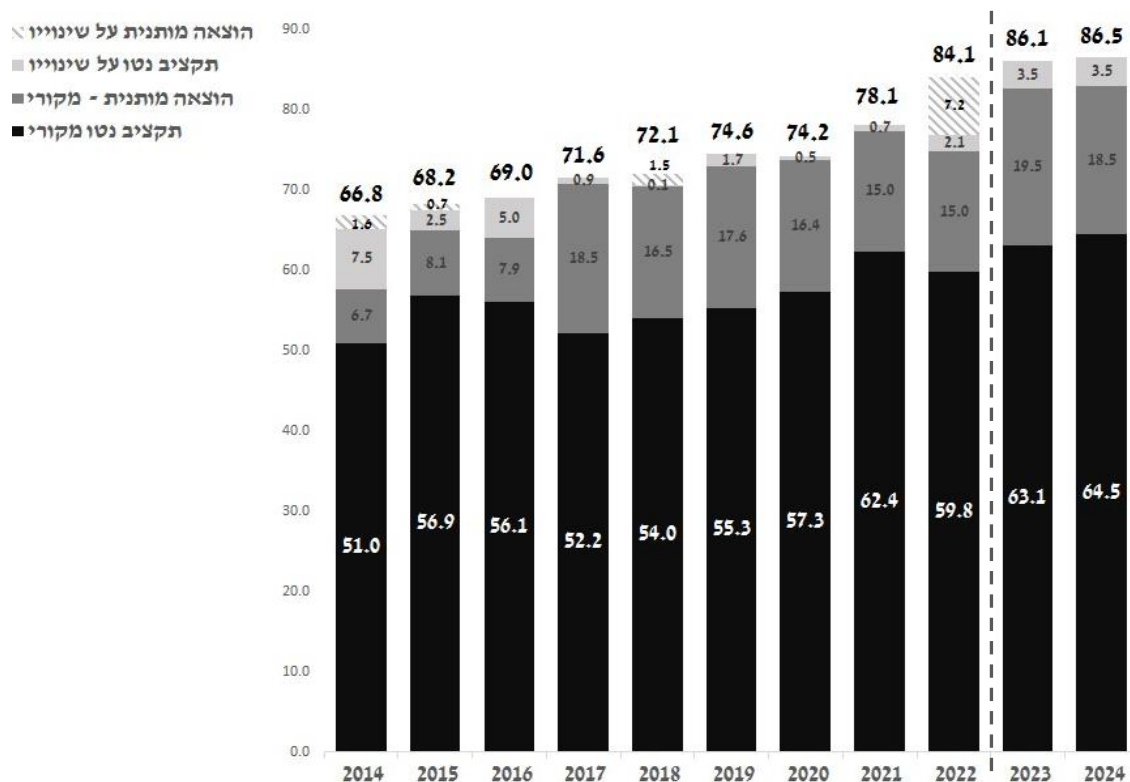
- (2) משרד האוצר יפעל לסייע למשרד הביטחון לקידום משימותיו ולמימוש מיטבי של תקציב הביטחון בהתאם לכללים והסיכומים השונים בין המשרדים
- ג. תקציב זה אינו כולל את סך ההשתתפות החיצונית בגין מעבר אמ"ן ותקשוב ופרוייקטי שוה"ם 3 המתוקצבת מחוץ לסעיף 15 (סעיף 51):
- (1) תקצוב מעבר אמ"ן ותקשוב- חלקו של האוצר בשנת 2023 יעמוד על סכום של כ- 372 מיליוני ₪. חלקה של רמ"י יעמוד על סכום של כ- 350 מיליוני ש"ח. חלק משהב"ט יעמוד על סכום של כ-450 מיליוני ש"ח, ומתוקצב בסעיף 15 כחלק מהצעת תקציב זו.
- חלקו של האוצר בשנת 2024 יעמוד על סכום של כ- 406 מיליוני ₪, חלקה של רמ"י יעמוד על סכום של כ- 382 מיליוני ש"ח. חלק משהב"ט יעמוד על סכום של כ- 445 מיליוני ש"ח, ומתוקצב בסעיף 15 כחלק מהצעת תקציב זו.
- ד. תקצוב פרוייקטי שוה"ם 3 (כולל זי"ס אילת ובדיקת היתכנות למש"א) - מוקצה סכום של 851 מיליוני ש"ח בשנת 2023 מתוך הכנסות רמ"י ובהשתתפות משרד האוצר ומשרד הביטחון. מוקצה סכום של 1,172 מיליוני ש"ח בשנת 2024 מתוך הכנסות רמ"י ובהשתתפות משרד האוצר ומשרד הביטחון.
- ה. בשנים 2023 ו-2024 תועמד בתקציב הביטחון הרשאה להתחייב בגובה של 45.6 ו-37.3 מיליארדי ₪, בהתאמה, כאשר מימוש הרשאה ותוספות למסגרת ההרשאה להתחייב יהיו בהתאם למסוכם בין המשרדים.

3. התפתחות התקציב על פני זמן

להלן גרף המציג את התפתחות תקציב הביטחון משנת 2014 עד שנת 2024 המציג את התקציב המקורי והתקציב על שינויו (שינויים שאושרו על ידי הכנסת במהלך שנת התקציב) בחלוקה לתקציב הוצאה נטו ותקציב הוצאה מותנית בהכנסה.

התפתחות תקציב הביטחון – 2014-2024

(מיליארדי ש"ח – במחירים שוטפים)

*נתוני 2023-2024 – עפ"י התוכנית המפורטת שאושרה בפברואר 2023

באירועים חריגים אשר מערכת הביטחון מתקשה להתמודד עם השלכותיהם התקציביות, ניתנות תוספות בגין חלק מעלויות הלחימה. בשנת 2006 שופה משרד הביטחון בגין מלחמת לבנון השנייה בסך של 8.2 מיליארד ₪ למימון הוצאות הלחימה, בגין מבצע "עופרת יצוקה" בשנים 2008-2009 שופה משרד הביטחון בסכום של 2.45 מיליארד ₪, בגין הוצאות הלחימה של מבצע "צוק איתן" שופה משרד הביטחון בסכום של כ-7 מיליארד ₪ (מתוכם 6.25 מיליארדי ₪ בתקציב הוצאה בשנת 2014), ובאותו אופן, בשנת 2021, הצעת תקציב הביטחון כללה את מימון עלויות הלחימה הישירות בגין מבצע "שומר החומות" בסכום של 2.2 מיליארד ₪.

החל משנת 2017 כלל מענק הסיוע האמריקאי נרשם כהוצאה מותנית בהכנסה. חלק מהגידול בהוצאה המותנית בהכנסה והקיטון בתקציב נטו נובע מהעברת הסיוע האמריקאי ייעודי מתקציב נטו להוצאה המותנית בהכנסה (כפי שיפורט בהמשך).

התקציב על שינוייו כולל סכומים המתקבלים לתקציב הביטחון למול סיכומים בין משרד האוצר ומשרד הביטחון.

4. התוכנית הרב שנתית של מערכת הביטחון

עיצוב ותכנון תוכנית רב שנתית חדשה לצה"ל

שנת 2023 מתוכננת להיות הרגל המסיימת של תוכנית 'תנופה' ושנת עיצוב ותכנון תר"ש חדשה לשנים הקרובות. במסגרת עיצוב התר"ש, צה"ל יעסוק בגיבוש תפיסה עדכנית אשר מביאה בחשבון את ההתפתחויות האסטרטגיות והטכנולוגיות בכלל הזירות. בכלל זה יינתן דגש על מוכנות למלחמה רב זירתית במהלך שנות התוכנית הרב-שנתית. כמו כן, ימשיך הדגש על בניין כוח רב זרועי ורב מימדי בתמרון, בהגנה ובמהלומה. זאת, תוך הטמעה וייצוב של ההישגים הטכנולוגיים והאמצעים הלחמתיים מתוכנית 'תנופה'. התוכנית החדשה תפעל לשימור היתרון האיכותי-אנושי בצה"ל על ידי שיפור המעטפת והתגמולים למשרת.

5. מתווה תקציבי רב שנתי לשנים 2023-2027

לאור הרצון המשותף לקדם משק איתן כלכלית וביטחונית, קיימו משרדי האוצר, הביטחון וצה"ל תהליך מעמיק אשר עסק בסוגיות בתקציב הביטחון, תעסוקה במשק הישראלי בכלל וכוח אדם בצה"ל בפרט. התהליך כלל הצגה נרחבת של נושאי המאקרו והאתגרים שעל הפרק בראי כלל הצדדים, ביסוס תשתית משותפת לשיח וטעינת ידע הדדית.

במטרה לקדם הסכמות בין הצדדים, התקיימו מפגשים ממוקדים אשר דנו בחלופות לפתרונות אפשריים לאתגרים שהועלו. מנעד הנושאים שהוצגו ונדונו עסק באתגרי המשק ותקציב המדינה והמשמעות הנובעת מצמצום תקציב הביטחון לטובת צרכים תקציביים אחרים, בעיות מבניות במשק הישראלי, תמונת המצב המודיעינית והאיומים המתעצמים, התוכנית הרב-שנתית בצה"ל והמענה לאיומים, הצורך במתווה רב שנתי לתקציב הביטחון, אתגרי כוח אדם בשירות החובה והקבע ועוד.

כחלק ממסגרת הבנות שגובשה בין משרד הביטחון ומשרד האוצר לקראת דיוני התקציב לשנים 2023-2024, סוכם מתווה תקציבי רב-שנתי לתקציב הביטחון, לפיו בשנים 2023-2027 תקציב הביטחון יעמוד בממוצע לשנה על כ-68 מיליארד ₪, כולל תקציב הפרויקטים הביטחוניים המיוחדים ושימוש בחלק מכספי ההמרות, ובהנחה של התייקרויות בשנים 2025-2027. מתוך התקציב כאמור, יועמד תקציב של 4 מיליארד ₪ בכל שנה עבור פרויקטים ביטחוניים מיוחדים ויעודיים בהתאם לביצוע, במסגרת תוכנית לעשור לפרויקטים אלו.

6. הפיקוח והבקרה האזרחיים על תקציב הביטחון

א. הבקרה על תקציב הביטחון

- 1) בחוק יסודות התקציב קיים פרק ייחודי העוסק בתקציב הביטחון (פרק ג', סעיפים 18 ו-19) אשר מבחין בין משרד הביטחון למשרדים אחרים וקובע כללים ייחודיים לגבי ניהול התקציב.
- 2) משרד האוצר על פי הצעת שר הביטחון, מחויב בהודעה לכנסת בדיעבד על שינויים תקציביים שביצע בתקציב משרד הביטחון מעבר לסכומים הנקובים בחוק. הנ"ל נובע מאופי הפעילות הייחודי של משרד הביטחון.
- 3) תהליכי הבקרה והשקיפות השתפרו והורחבו בשנים האחרונות הן ע"י גורמים שונים בממשלה- משרד האוצר, ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-הביטחוני), מבקר המדינה, המטה לביטחון לאומי – והן ע"י הכנסת באמצעות ועדת חוץ וביטחון (וועדות המשנה שלה) והוועדה המשותפת לתקציב הביטחון. בסוף שנת 2014 עבר תיקון לחוק יסודות התקציב המגביר את הבקרה על ביצוע שינויים תקציביים בתקציב הביטחון. התיקון לחוק מחיל, בין היתר, בקרה חדשה לפיה שינוי תקציבי העולה על 50% מהתוכנית המקורית מחייב אישור מראש של הוועדה המשותפת לתקציב הביטחון.
- 4) בחוק נקבע שהעברות של סכומים מעל 50 מיליוני ש"ח או 50% מהתקציב המקורי דורשות אישור מראש מהוועדה המשותפת. לגבי העברות בסכומים נמוכים יותר, בהעברות הנוגעות לנושאים המסווגים נדרשת הודעה לוועדה. בהחלטת ממשלה מספר 485 מיום ה-12 בספטמבר 2006 נקבע כי תקציב הביטחון יחולק לנושאים מסווגים ובלתי מסווגים, וכן נקבעו קריטריונים מחמירים יותר בנושא הבקרה התקציבית על נושאים אלו. בהחלטה זו נקבע בנוגע להעברות בנושאים הלא מסווגים כי נדרש אישור מראש של הוועדה להעברות בסכומים הגדולים מ-5 מיליוני ש"ח, וכן העברות של סכומים מעל 35 מיליוני דולר סיוע יאושרו מראש על ידי הוועדה המשותפת.
- 5) החל משנת 2005 חשב משרד הביטחון וסגנו הינם מינויים של החשב הכללי במשרד האוצר. חשב משרד הביטחון הינו חבר הנהלה במשרד הביטחון. לחשב ולעובדיו גישה זהה למערכות המידע התקציביות כפי שקיימת לאגף התקציבים במשרד הביטחון.
- 6) ביום ה-1 באוגוסט 2021, במסגרת התוכנית הכלכלית לשנים 2021-2022, קיבלה הממשלה את החלטה מספר 233, הנוגעת להגברת הפיקוח והבקרה על תקציב הביטחון, בהתייחס לתהליך קבלת החלטות במיזמים ביטחוניים רב שנתיים וכן בנושאי תקציב וכ"א כפי שיפורט בהמשך.

ב. תקציב הביטחון הלא מסווג

- 1) החל משנת 2007 נחלק תקציב משרד הביטחון המוגש לאישור הכנסת לשני חלקים: נושאים מסווגים ונושאים שאינם מסווגים. תקציב הנושאים הלא מסווגים מוגש לידעת כלל חברי הכנסת במסגרת חוברות התקציב, ואילו תקציב הנושאים המסווגים גלוי רק

לחברי הוועדה המשותפת לוועדת חוץ וביטחון ולוועדת הכספים לעניין תקציב הביטחון. כלל תקציב הביטחון (לרבות הנושאים הלא מסווגים) מאושר על ידי הוועדה המשותפת.

ג. שקיפות תקציבית

- 1) ביום 8 בינואר 2012 התקבלה ממשלה 4088 (להלן – החלטה 4088) המגדירה מהלכים לשיפור השקיפות והבקרה על תקציב הביטחון בתחום התקציב והשכר. בהמשך לכך הועמד מסוף תקציב לרשות משרד האוצר המאפשר צפייה ישירה בתקציב משרד הביטחון.
- 2) בנוסף, ביום 8 ביוני 2014 סוכם עם מנכ"ל משרד רה"מ במסגרת צוות יישום נוהל שקיפות ובקרה על הגברת השקיפות והבקרה והוחלט כי המידע המועבר לחשב הכללי, בהתאם לנהלים הקיימים, יועבר לאנשי אגף התקציבים במשרד האוצר המורשים לקבלו.
- 3) כחלק מאימוץ הסיכום התקציבי, ביום 11 באוגוסט 2016 התקבלה החלטת הממשלה ב/136 המרחיבה את מהלכי השקיפות והבקרה על תקציב הביטחון בתחום התקציב והשכר. לפי החלטת הממשלה, משרד הביטחון יאפשר למשרד האוצר גישה לכלל הנתונים במערכת התקציב של משרד הביטחון. בכלל זה, מוצגים נתוני מערכת התקציב, בהתאם לעקרונות שנקבעו בנוהל השקיפות הבין-משרדי מיום 20 באפריל 2016, ובהתאם לבקשות אגף התקציבים במשרד האוצר.
- 4) בהחלטה מס' 233 מיום 1 באוגוסט 2021 נקבע כי החל מינואר 2022 יעביר משרד הביטחון למשרד האוצר את היקף ההתחייבויות הכספיות של משרד הביטחון לשנים שלאחר שנת התקציב בה מועבר הדיווח.

ד. שקיפות בתחומי השכר והגמלאות

- 1) תשלומי השכר והגמלאות של אנשי הקבע משולמים ע"י מרכז מופת בצה"ל. גמלאות משרתי הקבע נקבעות בהתאם לחוק שרות הקבע והגמלאות, וקביעת הזכויות לקצבה לפורשים הזכאים לפנסיה נעשית ע"י אגף כוח אדם בצה"ל.
- 2) בהחלטה 4088 הוחלט, בין השאר, על הגברה של הבקרה האזרחית על תחום השכר והגמלאות בצה"ל. זאת באמצעות שיתוף פעולה בין החשב הכללי במשרד האוצר, אגף כוח אדם בצה"ל ואגף התקציבים במשרד הביטחון. כמו כן, בהתאם לנוהל הבקרה והשקיפות, כאמור לעיל, ההנחיות בתחום השכר נכתבות בשיתוף אגף כוח אדם בצה"ל והחשב הכללי.
- 3) ביום 25 במרץ 2012 הפיץ מנכ"ל משרד רה"מ את הנהלים ליישום הצעדים לשיפור השקיפות והבקרה על תקציב הביטחון, כאשר יישום כל הנהלים ייבחן על ידי מנכ"ל רה"מ כל 3 חודשים, ולאחר מכן בתום שנה מהחלטת הממשלה. כמו כן, במידה וקיימות מחלוקות בין הצדדים בנוגע ליישום הנוהל והתאמתו את החלטת הממשלה 4088, ייבחן מנכ"ל משרד ראש הממשלה את הנוהל.
- 4) במסמך העקרונות מיום 19 במאי 2016 לאופן יישום סיכום הביטחון מיום 24 בנובמבר 2015, הוחלט כי משרד האוצר יאשר את אופן חישוב פנסיית הגישור על כלל רכיביו.

- (5) בהחלטה ב/136 מיום 11 באוגוסט 2016 נקבעו מספר מנגנוני שקיפות ובקרה חדשים בתחום השכר, כגון: העברת נתונים חודשיים בנושאי שכר, גמלאות וכוח אדם מדי חודש למשרד האוצר. כמו כן, בעקבות ההחלטה הוקם צוות ייעודי לקביעת אופן הגברת השקיפות.
- (6) בתאריך 13 בנובמבר 2017 נחתם סיכום הצוות להגברת השקיפות והבקרה על תשלומי השכר והגמלאות בצה"ל המסדיר את נושא השקיפות והבקרה על תשלומי השכר והגמלאות בצה"ל. הסיכום הינו נדבך חשוב במערך השקיפות והבקרה שבין צה"ל למשרד האוצר. בהתאם לסיכום, העביר צה"ל במועד וממשיך להעביר פירוט מלא של נתוני השכר במסגרת מאות דו"חות בנושא המייצרים תמונת מצב על כלל נתוני תשלום השכר בצה"ל. בנוסף, הסכם זה הינו המשך ישיר של תהליכי בקרה קיימים של משרד האוצר על תחום השכר והגמלאות בצה"ל :
- (א) החל משנת 2012 ועד להסדרת דוחות ה-BI, צה"ל מעביר לאגף החשכ"ל במשרד האוצר קבצי נתוני שכר של כלל האוכלוסיות בצה"ל .
- (ב) אחת לשנה, מעביר צה"ל את כלל הנתונים הרלבנטיים של משרתי הקבע והגמלאים לטובת עריכת חישוב החבות האקטוארית.
- (7) בהחלטה 233 נקבע כי משרד הביטחון יעביר החל מינואר 2022 דיווחים בדבר גיוס חיילי חובה, ותכנון וביצוע של ימי מילואים בשנת התקציב בחלוקה למטרות הקריאה לשירות מילואים.
- (8) עוד נקבע בהחלטה כי במסגרת הצעת התקציב של משרד הביטחון אשר תוגש לכנסת ייכללו כמויות כוח האדם הבאות: שיא כוח אדם, עבודה בלתי צמיתה, שעות נוספות, החזר הוצאות רכב, כוננות והעסקת סטודנטים, כפי שכמויות אלה מוצגות במסגרת הצעת התקציב של כלל משרדי הממשלה. בנוסף, נקבע כי החל משנת 2022 יועבר דיווח חודשי בדבר ביצוע כמויות אלה למשרד האוצר.
- (9) בעת האחרונה נקבע במסגרת ההכנות בין משרד האוצר לצה"ל ומשרד הביטחון כי תוקם באופן הדרגתי מנהלת משותפת שתכליתה ביצוע ובקרה של מכלול התשלומים המבוצעים בצה"ל (שכר, גמלאות ועוד), בכפיפות דואלית לחשכ"ל או מי מטעמו ולרמטכ"ל או מי מטעמו. המועמד לתפקיד ראש המנהלת ייקבע על ידי החשכ"ל, המינוי יעשה ע"י הרמטכ"ל בהתאם לכללי המינוי בצה"ל כאשר לשר הביטחון תהיה זכות וטו על המינוי. סמכויות ראש המנהלת יכללו אחריות הביצוע על מכלול התשלומים לפרט (שכר, גמלאות, ועוד) המבוצעים בצה"ל כיום ע"י מופת, על פי המדיניות שנקבעת על ידי צה"ל ומשהב"ט.

ה. בקרה על תהליך קבלת החלטות בפרויקטים רב-שנתיים

- (1) משרד הביטחון מביא לאישור הממשלה פרויקטים אסטרטגים ארוכי טווח בעלות של מאות מיליוני ש"ח עד מיליארדי ש"ח בשנה ובפריסה רב שנתית. לאישור פרויקטים אלו השפעה, בין היתר, על המחויבויות התקציביות העתידיות של משרד הביטחון.

- (2) במסגרת החלטת הממשלה מספר 87 מיום ה- 25 במרץ 2003 נקבע, כי כל תוכנית פיתוח או הצטיידות חדשה במערכת נשק, מערכת תומכת לחימה וכיוצא בזה, בסכום העולה על 700 מיליוני ש"ח (בתקציב רב שנתי) או 300 מיליוני ש"ח (בתקציב שנתי) במטבע מקומי כולל המרות, או הגדלת תוכנית כאמור בשיעור העולה על 30%, יהיו טעונים אישור מראש של ועדת משנה של ועדת שרים לביטחון לאומי בראשות ראש הממשלה וחבריה שרי הביטחון, האוצר, המשפטים והחוקן.
- (3) בהמשך להחלטה מספר 87 כאמור לעיל, קיבלה הממשלה את החלטה מספר 984 מיום 1 בדצמבר 2009, בדבר הקמת ועדת שרים לנושא תכניות פיתוח והצטיידות במערכת הביטחון.
- (4) בהחלטת ממשלה 4088 מיום ה-8 בינואר 2012 הורחבו סמכויות ועדת השרים להצטיידות וכן נקבע סף תקציבי נמוך יותר לאישור פרויקטים בוועדה - 500 מיליוני ש"ח (בתקציב רב שנתי) או 200 מיליוני ש"ח (בתקציב שנתי) וכן הורחבה הבקרה הממשלתית על יישום וניהול הפרויקטים. ביום ה-13 במאי 2013 החליטה הממשלה, במסגרת התוכנית הכלכלית לשנת 2013-2014, על העברת סמכויות ועדת השרים להצטיידות לוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני). ביום ה-28 ביולי 2013 במסגרת החלטת ממשלה מס' 637 הוקמה מחדש ועדת השרים להצטיידות והוחזרו לה כלל סמכויותיה.
- (5) ביום ה-31 במאי 2015 במסגרת החלטת ממשלה מס' 41 שאישרה את מינוי ועדת שרים לענייני ביטחון לאומי החליטה הממשלה להעביר את סמכויות ועדת השרים להצטיידות לוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי.
- (6) בהמשך לכך, בתאריך ה-12 באוקטובר 2020 במסגרת החלטת ממשלה מס' 430 מונתה ועדת שרים לעניין אישור תוכניות פיתוח והצטיידות של מערכת הביטחון ואישור סמכויותיה.
- (7) בהחלטה 233 נקבע סף תקציבי נמוך יותר לאישור פרויקטים בוועדה 400 מיליון ש"ח (בתקציב רב שנתי) או 150 מיליון ש"ח (בתקציב שנתי) במטבע מקומי או זר. כמו כן, נקבע כי משרד הביטחון יעביר למשרד האוצר והמל"ל מידי חציון החל משנת 2022 דיווח על התקדמות מיזמים ביטחוניים שאושרו בוועדת שרים להצטיידות משנת 2015, וכן דיווח על מלאי הפריטים הנמצאים בבקרה מטכ"לית, וכן כלי טיס, כלי שיט, כלי רכב קרבי משוריין, חימוש, מערכות תומכות לחימה, ופריטים אחרים בהתאם לבקשת שר האוצר.
- (8) בנוסף, קבעה ההחלטה כי תקום ועדה להגדרת מיזם ביטחוני בראשות המטה לביטחון לאומי שחברים בה נציגי משרד הביטחון וצה"ל, נציג המוסד, נציג השב"כ, נציג משרד ראש הממשלה, נציג אגף התקציבים ונציג אגף החשב הכללי במשרד האוצר.
- (9) עוד קבעה ההחלטה כי מיזם ביטחוני הוא תוכנית פיתוח חדשה להצטיידות במערכת נשק, מערכת תומכת לחימה (לרבות בתחומי הסייבר והמודיעין), רכש מנות חימוש ומיירטים וכיוצא בזה. כמו כן נקבע כי מיזמים ביטחוניים לא כוללים התקשרויות שוטפות כגון הסכמי חכירה, חלפים ואחזקות, משקים שוטפים, רכש תחמושת לאימונים וכיוצא בזה.

10) בהחלטה 121 להקמת ועדת שרים להצטיידות מיום 12.02.2023 נקבע כי תאומץ ההגדרה של מיום ביטחוני מהחלטה 233, ובמקביל יוקם צוות שיגיש המלצותיו לאישור ועדת השרים להצטיידות.

7. מעבר צה"ל לנגב

א. העתקת יחידות אמ"ן ותקשוב לנגב

(1) במטרה לפנות קרקעות במרכז הארץ לצורך בניית יחידות דיור באזורי הביקוש, ולקדם את הפיתוח והצמיחה של הנגב באמצעות העברת משאבים ממשלתיים איכותיים לנגב ולאפשר שיפור משמעותי בתשתיות מערכת הביטחון, התקבלו בשנים האחרונות החלטות הממשלה הבאות:

החלטת ממשלה מס' 4415 מיום 20 בנובמבר 2005 (תוכנית לאומית אסטרטגית לפיתוח הנגב), החלטה ממשלה מס' 1529 מיום 1 באפריל 2007 (העברת אגד מחנות הדרכה לצומת הנגב), החלטה מס' 3976 מיום 24 באוגוסט 2008 (ועדת היגוי עליונה להעתקת מחנות צה"ל לנגב), החלטה מס' 3161 מיום 17 באפריל 2011 (העתקת מחנות אמ"ן ותקשוב לנגב), החלטה מס' 546 מיום 14 ביולי 2013 (עדכון התוכנית הלאומית לפיתוח הנגב לאור יישום המהלך להעתקת מחנות צה"ל לנגב) והחלטה מס' 2392 מיום 4 בינואר 2015 (פינוי שטחי צה"ל מאזורי ביקוש והמשך מעבר אמ"ן ותקשוב לנגב).

(2) לצורך יישום החלטה 3161 הוקצו מקורות תקציביים בסך כולל של 19 מיליארד ש"ח (12 מיליארד ש"ח להעתקת אמ"ן ו-7 מיליארד ש"ח להעתקת תקשוב).

(3) במסגרת החלטת ממשלה מס' 2392 עודכן המתווה התקציבי להעברת אמ"ן ותקשוב לנגב. להלן עיקרי העדכון שבוצע:

(א) סך היקף מקורות התקציב ליישום ההחלטה הינו 25 מיליארד ש"ח (7 מיליארד ש"ח להעברת יח' התקשוב, 12 מיליארד ש"ח להעברת יח' אמ"ן ו-6 מיליארד ש"ח בגין עלויות תקורות ומימון הנובעות ממימוש חלק מהפרויקטים בשיטת ה-PFI).

(ב) חלוקת המקורות בין הגורמים המממנים הינה: משרד הביטחון – 34%, משרד האוצר – 34%, ורשות מקרקעי ישראל – 32%.

(ג) תקציב צה"ל לנגב, שמקורו בנתח האוצר ורמ"י, מועמד בסעיף נפרד מתקציב הביטחון (סעיף 51) ונתח משהב"ט מועמד בתקציב הביטחון.

(ד) הפריסה התקציבית הותאמה למימוש הפרויקטים בשיטת ה-PFI.

(ה) כלל מקורות התקציב יוצמדו למועד החלטת הממשלה מס' 3161.

(ו) יינתן שיפוי בגין הגידול בעלויות התפעול בהיקף של עד 1 מיליארד ש"ח כל שנה (בחלוקה שווה בין משרד האוצר למשרד הביטחון).

(ז) עודכנו לוחות הזמנים לפינוי מחנות אמ"ן ותקשוב.

ב. העתקת יחידות אמ"ן

- ג. עיקרי הפרויקט – העתקת מרבית יחידות חיל המודיעין למתחם ליקית בסמוך לפארק התעשייה בעומר. מהלך העתקת הבסיסים מהווה שדרוג התשתיות הצבאיות ביחידות אלה, הן בתשתיות הבינוי והן בתשתיות הטכנולוגיות. המהלך אמור לתרום לפיתוח הנגב כזירה הטכנולוגית המובילה בישראל, לסינרגיה בין יחידות המודיעין השונות ולשיפור יכולות המודיעין של מדינת ישראל.
- ד. פרויקט קריית המודיעין נחתם מול הזכייין בשנת 2021. בימים אלו מתנהלת תביעה בין משרד הביטחון לזכייין של קריית המודיעין בעקבות חילוקי דעות בין הצדדים. אכלוס קריית המודיעין צפוי עד שנת 2028.

ה. העתקת יחידות תקשוב

- 1) עיקרי הפרויקט- העתקת מרבית היחידות הטכנולוגיות של אגף התקשוב ובית התוכנה של ח"א למתחם הפארק הטכנולוגי בצמוד לאוניברסיטת בן-גוריון בבאר שבע. מהלך העתקת הבסיסים מהווה שדרוג התשתיות הצבאיות ביחידות אלה, הן בתשתיות הבינוי והן בתשתיות הטכנולוגיות. כאמור, המהלך אמור לתרום לפיתוח הנגב והפיכתו לזירה טכנולוגית מובילה, לסינרגיה בין יחידות התקשוב השונות של היבשה והאוויר ולשיפור יכולות המחשוב והשליטה של צה"ל.
- 2) פרויקט קריית התקשוב נמצא בשלבי ביצוע. אכלוס קריית התקשוב צפוי עד שנת 2025.
- 3) בימים אלו נידונים בהליך בוררות חילוקי דעות בין משרד הביטחון לזכייין של קריית התקשוב.

ו. מעטפת לאנשי הקבע בחיל המודיעין ובאגף התקשוב העוברים דרומה

רתימת אנשי הקבע לשירות בנגב, במסגרת מעבר יחידות צה"ל דרומה, מהווה גורם משמעותי ביכולתו של צה"ל לשמור על רציפות תפקודית ומוכנות מבצעית. הסכם מעטפת הפרט לאנשי הקבע העוברים דרומה נחתם באפריל 2022 והתקציב עבורו נכלל במסגרת תקציב הביטחון לשנים 2023-2024. בנוסף, במסגרת מעבר היחידות לנגב, יועברו אלפי משרתים מבסיסים במרכז לדרום. כדי לאפשר מעבר בצורה שלא תפגע בפעילות המבצעית ובזמינות המשרתים נדרשת מעטפת הנמצאת בשיח בין המשרדים (לרבות היבטי תקציב).

8. מהלך שוה"ם – פרויקטי שיווק והעברת מחנות**א. שוה"ם 1**

ב-17 בדצמבר 2013 נחתם הסכם שוה"ם 1 בין משרד האוצר, רמ"י ומשרד הביטחון לפינוי קרן הקריה (36 דונם), חלק ממתחמים 4 ו-5 במחנה צריפין (421 דונם), ומחנה פאלנורד. עד כה ובהתאם ללוחות הזמנים שנקבעו בהסכם פונו מחנה פאלנורד, המתחמים במחנה צריפין,

וכ-11 דונם מהשטחים בקרן הקריה (מתחמים א' ו-ב' בהסכם); נותר לפינוי מתחם ג' בשטח של כ-25 דונם.

ביום 9 בפברואר 2020 נחתם הסכם משלים לסיכומים שוה"ם 1-3 המעדכן את לוחות הזמנים לפינוי של יתרת השטח שטרם פונה מקרן הקריה.

ב. זי"ס אילת

בתאריך 4 לאוגוסט 2019 התקבלה החלטת ממשלה מס' 4662 במסגרתה נקבע כי לטובת הנגשת רצועת החוף לציבור ולפיתוחה הכלכלי של העיר אילת יועתקו כלל התכולות מחלקו העליון של בסיס חיל הים באילת לחלקו הדרומי (כינוס) וכל השטח הצפוני יפונה.

בתאריך 28 לנובמבר 2021 נחתם הסכם בנוגע להתכנסות בסיס זי"ס אילת בין משהב"ט, משרד האוצר, רמ"י ומנהל התכנון בהמשך להחלטת ממשלה מס' 4662 (אוגוסט 2019) לפינוי החלק העליון וקיפול פנימי בחלק התחתון במחנה. עד כה הושלם פינוי חלקי של המחנה העליון, המוגדר כשלב א' בהסכם. המקורות התקציביים לפרויקט במסגרת ההסכם - 348 מ"ש"ח (עלויות העתקה ופינוי, ללא מע"מ) ימומנו על פי החלוקה הבאה: מקורות חיצוניים למשהב"ט - 87.5% (רמ"י), ומשהב"ט - 12.5%. בהתאם להסכם, מועד סיום הפרויקט יהיה בשנת 2029.

ג. שוה"ם 3

(1) במסגרת החלטה מס' 3161 מיום 17 באפריל 2011 הוחלט על פינויים המלא של מחנות אמ"ן ותקשוב וכן של מחנות נוספים במרכז הארץ. לצורך פינוי הקרקעות במלואן באופן המאפשר שיווק, נדרש מהלך משלים להעתקת יחידות נוספות משטחי מחנות אלו. בהמשך לעבודת מטה ממושכת שבוצעה ע"י משרד הביטחון, משרד האוצר ומשרד ראש הממשלה לבחינת פינוי כלל המחנות ממרכז הארץ ומאזורי הביקוש, ביום 4 בינואר 2015 התקבלה החלטת ממשלה מס' 2392 לפינוי מחנות צה"ל מאזורי הביקוש והמשך מעבר אמ"ן ותקשוב לנגב. לצורך מימושה, ב-11 במרץ 2015 נחתם הסכם שוה"ם 3 בין רמ"י, משרד האוצר, מנכ"ל רה"מ ומשהב"ט.

למהלך זה יתרונות רבים למשק, שכן הוא מאפשר שיווק של עשרות אלפי יחידות דיור באזורי ביקוש. המהלך כרוך בשיפור תשתיות, איחוד וייעול של בסיסים, ושינוי תפיסת ההפעלה בצה"ל.

(2) להלן עיקרי החלטת הממשלה למימוש מהלך שוה"ם 3 (ממומש מסעיף 51):

(א) מסגרת התקציב עבור העתקת המחנות עומדת על כ-14.3 מיליארד ש"ח; לצורך עלויות תקורות ומימון חלק מהפרויקטים בשיטת PFI (Private Finance Initiative) יועמדו כ-4 מיליארד ש"ח נוספים.

(ב) עיקר המחנות שיפוננו – צריפין, תל השומר, שלישות ראשית רמת גן, סירקין, שדה דב, וטירה 148, כאשר לכל מחנה נקבע מועד לפינוי.

- (3) להלן עיקרי הפרויקטים למימוש מהלך שוה"ם 3:
- (א) אופק רחב – מחנה רב זרועי באזור רמלה העתיד לאכלס בעיקר יחידות מזרוע היבשה, אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה ואגף כ"א. צפי אכלוס בשנת 2028.
- (ב) מרכז הספקה אחד – איחוד של 17 מרכזי הספקה הקיימים כיום ל-3 מרכזים אזוריים של אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה (צפון – נטפים, מרכז – בית נבאללה, דרום – משמר הנגב). צפי אכלוס בשנת 2026.
- (ג) שדה דב – פינוי מחנה שדה דב, זאת בהמשך להסכם שוה"ם 2 (המחנה פונה ונמסר לרמ"י בשנת 2020).
- (4) במסגרת ההסכם סוכם להקים צוות מעקב ובקרה לפרויקטים בסיכום שוה"ם 3 בהשתתפות נציגי משרד הביטחון, צה"ל, משרד האוצר ורמ"י, במסגרתו יתבצע מעקב שוטף על ביצוע הסיכום. הצוות התכנס באופן סדיר בשנים 2017-2020 בהתאם להסכם. נכון לרבעון הראשון של שנת 2023 נמסרו לרמ"י קרקעות במחנות הבאים: שדה דב, צריפין, סירקין, תה"ש וטירה 148.
- (5) ביום 9 בפברואר 2020 נחתם הסכם משלים לסיכומים שוה"ם 1-3 המעדכן את לוחות הזמנים של אבני הדרך שנותרו למימוש.

ד. שוה"ם 4

- (1) בהמשך להסכם שוה"ם 3 וכמהלך משלים לפינוי מחנות צה"ל מאזורי ביקוש, מתנהל שיח בין משרד הביטחון, משרד האוצר ורשות מקרקעי ישראל שמטרתו העתקה, פינוי ושיווק של מחנות נוספים.
- (2) עיקר המחנות הנידונים לפינוי הם יתרת צריפין, המכללות בגלילות, מרכזי השיקום והאחזקה (ביניהם יתרת תל השומר) ובט"ר דותן.
- (3) השיח מתנהל סביב העקרונות המרכזיים של ההסכם, ביניהם שיעור ההשתתפות של משרד הביטחון כאשר המסגרת התקציבית הכוללת למימוש ההסכם טרם נקבעה.
- (4) ביום 10 באוגוסט 2022 נחתם סיכום בין משרד הביטחון, משרד האוצר ורשות מקרקעי ישראל בנוגע לביצוע בדיקת היתכנות לצורך העתקת מרכזי השיקום והאחזקה. במסגרת הסיכום נקבע כי בדיקת ההיתכנות והסיכום המפורט להעתקת המחנה יתבצע עד יוני 2023.

9. בח"א 21

ביום 3 באוקטובר 2017 נחתם הסכם בין משרד הביטחון, רשות מקרקעי ישראל ומשרד האוצר לפינוי בח"א 21 ומוזיאון בתי האוסף. עבור הפינוי וההעתקה הוקצה סכום של 1.1 מיליארד ש"ח ממקורות רשות מקרקעי ישראל, משרד האוצר ומשרד הביטחון.

פרק ג' – ניתוח הצעת התקציב וביאורים לתקציב

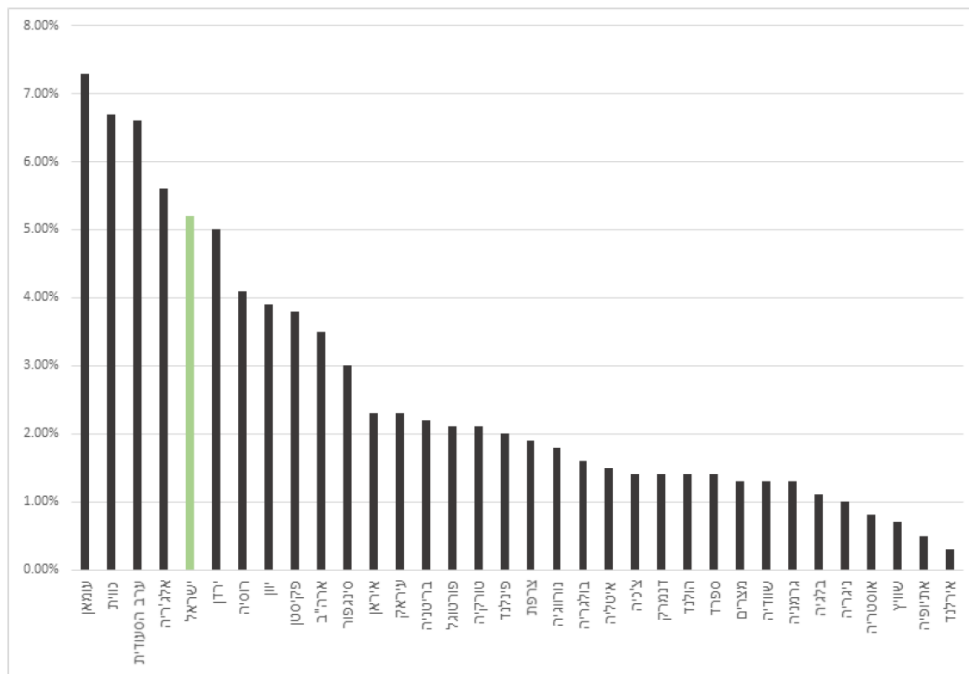
1. הוצאות הביטחון

א. הוצאות הביטחון כשיעור מהתמ"ג

הוצאות הביטחון בישראל הן, בין היתר, פועל יוצא של האיומים הביטחוניים הניצבים בפניה. עקב כך, שיעור הוצאות הביטחון כשיעור מהתמ"ג גבוה בישראל מאשר במדינות אירופה וארה"ב, אולם נמצא בתוואי יורד בשנים האחרונות (ירידה של כ-11% בעשור האחרון), כמו גם משיעור ההוצאה הממשלתית (ירידה של כ-7% בעשור האחרון).

הוצאות הביטחון כשיעור מהתמ"ג ביחס למדינות אחרות, 2021

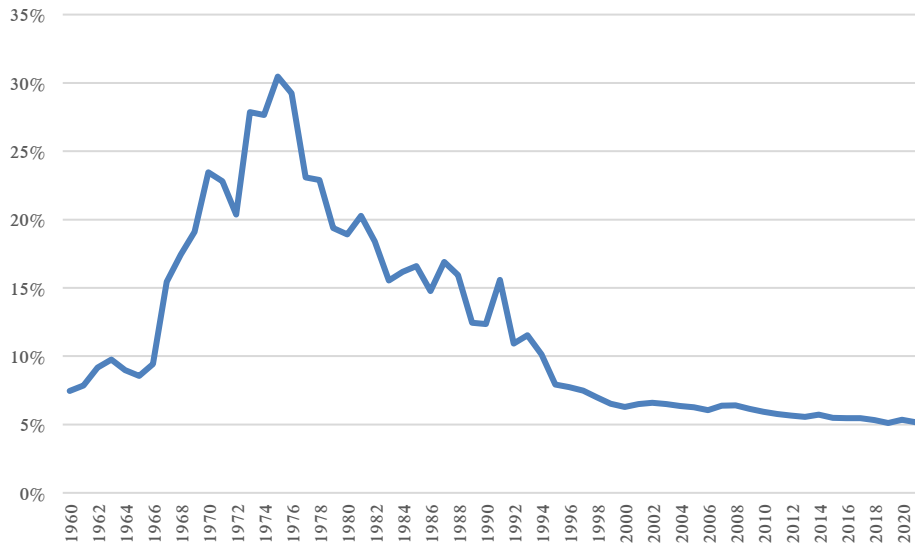
(מקור הנתונים: SIPRI)

- החל משנת 2022 ניכרת מגמת התעצמות וגידול בתקציבי ביטחון במדינות רבות בעולם, לאור מלחמת רוסיה-אוקראינה.
- כך לדוגמה, גרמניה הודיעה כי בכוונתה ליצור קרן לחיזוק הביטחון במדינה כך שתקציב הביטחון שלה כאחוז מהתמ"ג יגדל ב-33% עד לשנת 2024, בנוסף יפן הודיעה על הכפלת תקציב הביטחון שלה (מ-1% תוצר לכ-2% תוצר).
- מדינות אלה מצטרפות למדינות רבות נוספות ברחבי בעולם, ובכלל זאת מדינות ברית נאט"ו, המגדילות את תקציב הביטחון שלהן כאמור.

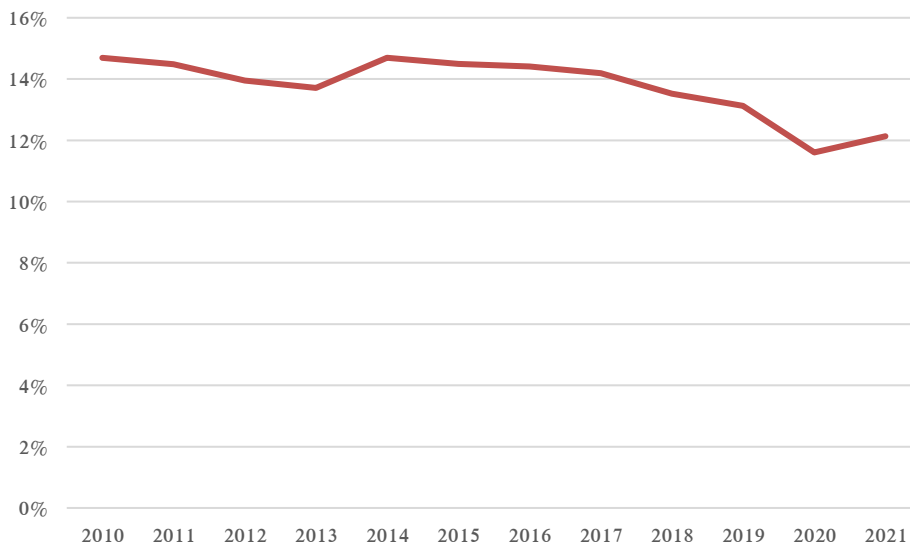
הוצאות הביטחון כשיעור מהתמ"ג, 1960-2021

(מקור הנתונים: SIPRI)

הוצאות הביטחון כשיעור מההוצאה הממשלתית, 2014-2021

(מקור הנתונים: SIPRI)

ב. עלויות הביטחון

1) מעבר להוצאה הביטחונית, כפי שמופיעה בתקציב הביטחון, ישנן עלויות ביטחון משקיות נוספות, אשר לחלקן יש ביטוי בסעיפי הוצאה אחרים (למשל מתאם הפעולות בשטחים ופיקוד העורף) וליתר אין ביטוי תקציבי. על פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מלבד ההוצאות לצריכה ביטחונית, ישנן עלויות ביטחון נוספות למשק, כגון העלות האלטרנטיבית של חיילי החובה (הפער בין מסלול 'השכר' בשירות החובה לבין השכר שחיילי שירות החובה היו משתכרים אלמלא היה שירות חובה) ושל אנשי המילואים, הזקיפה לביטחון בגין סיכון אישי, הוצאה לבניית מקלטים, עלות אחזקת מלאי חירום,

והוצאות לביטחון במשרדי ממשלה אזרחיים כמו מימון הכוח הרב-לאומי בסני ע"י משרד האוצר. עלויות הביטחון כוללות גם את העלות האלטרנטיבית של משאבי מערכת הביטחון, לרבות קרקעות (כאלו שבשימוש וכאלו הנתונות תחת מגבלות תכנון) ותדרים. עלות הביטחון למשק הישראלי כאחוז מהתמ"ג עפ"י נתוני הלמ"ס עמדה בשנת 2020 על 6.2 אחוזי תוצר (מתוך: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2022), הוצאות הביטחון בישראל 1950-2020, לוח 5).

2) עלות משקית בגין שירות חובה

מקום המדינה, נהוג שירות סדיר חובה. קיומו של שירות החובה נובע מהתפיסה לפיה צורכי הביטחון מחייבים קיומו של צבא סדיר גדול ואת הכשרת האזרחים לשירות המילואים, על מנת להעמיד את הכוחות הנדרשים בעתות חירום. כמו כן, נתפס שירות החובה כממלא תפקיד חברתי של קירוב האוכלוסיות השונות במדינה ("כור ההיתוך") ו-"כרטיס כניסה" לחברה לחלק מהמשרתים.

לצד תרומתו למערכת הביטחון, לשירות החובה הארוך עלות משקית לא מבוטלת. חיילי החובה הם משאב יקר למשק בהיותם חלק מפורטנציאל כוח העבודה וההשכלה, ומשמעות השירות הצבאי היא דחיית מימושו.

בהתאם להמלצות ועדת בן-בסט משנת 2006, החל תהליך של קיצור שירות החובה לגברים ל-28 חודשים, כך שהחל מיולי 2015 קוצר שירות החובה לגברים ב-4 חודשים ל-32 חודשים (משוחררי מרץ 2018), וביולי 2020 קוצר השירות לגברים ב-2 חודשים נוספים ל-30 חודשים (משוחררי ינואר 2023). במהלך שנת 2021 נדחה קיצור השירות ב-4 שנים, כך שהמצב החוקי היום הוא שמשך שירות החובה לגברים עומד על 32 חודשים והחל מיולי 2024 משך שירות החובה לגברים יעמוד על 30 חודשים.

במסגרת עקרונות הסיכום התקציבי בין משרד הביטחון ומשרד האוצר עבור השנים 2023-2027 סוכם כי יובא לאישור הכנסת תיקון לחוק שירות ביטחון לפיו החל מיולי 2024 משך שירות החובה לגברים יעמוד על 32 חודשים, ושר הביטחון יהיה רשאי לקצר את משך השירות במערכים השונים בהתאם לצרכי צה"ל, וכן ייקבע בחקיקת משנה כי משך שירות החובה הממוצע לגברים עם התייצבות המודל יעמוד על 28 חודשים בממוצע ולא יותר מ-28.5 חודשים. השירות הצבאי של חיילים המשרתים במערכים אותם צה"ל יחליט לשחרר לאחר 24 חודשי שירות יהווה שירות צבאי מלא.

כאמור לעיל, עבור מערכים הנדרשים לבצע תקופת שירות מעבר לחודש ה-24, יעלה הגמול המשולם לחיילים באופן דיפרנציאלי, מעבר לדמי הקיום המשולמים כיום. כמו כן, יחל קידום החלטת ממשלה ותיקוני חקיקה ככל שיידרשו שעיקרן הוראות בעניין הוקרת

המשרתים ומתן הטבות חברתיות וכלכליות ללוחמים ולחיילים נוספים אשר ישרתו מעבר ל-24 חודשים.

2. מקורות מימון להוצאות הביטחון

להבדיל מתקציביהם של משרדי הממשלה האחרים הממומנים ברובם ע"י מקורות המשק, מורכבת ההוצאה הביטחונית ממספר מקורות נוספים:

- א. תקציב סיוע אמריקאי (מט"ח סיוע) המורכב מסיוע המיועד לרכש בארה"ב בלבד, ומסיוע שניתן להמירו לש"ח או למט"ח אחר.
- ב. הוצאה מותנית בהכנסה - הכנסות ממקורות שונים בארץ ובחו"ל, כגון: מכירת ציוד, פינוי מחנות צה"ל, מכירת שירותים, וכן סיוע אמריקאי נוסף בגין פרויקטים משותפים.
- ג. מקורות תשתיתיים - משאבים שהמדינה מעמידה לרשות מערכת הביטחון, כמו קרקעות, תדרי תקשורת וחיילי חובה (הורחב בנפרד).

א. תקציב הסיוע האמריקאי (MOU)

מדי שנה, בהתאם להסכם עם הממשל בארה"ב, מעבירה ממשלת ארה"ב לממשלת ישראל סיוע ביטחוני המהווה מרכיב חשוב בתקציב הביטחון. הסיוע האמריקאי מורכב משני חלקים: נתח סיוע הניתן להוצאה בארה"ב בלבד ומהווה 84% מסך הסיוע, ונתח סיוע הניתן להמרה לשקלים והמהווה 16% (בממוצע לעשור) מסך הסיוע המיועד לרכש ולתמיכה של פלטפורמות מהתעשייה המקומית. ככלל, השימושים במט"ח סיוע מיועדים לרכש פלטפורמות ואמצעי לחימה נוספים, אחזקת אמצעי הלחימה הנרכשים בארה"ב ולרכש תזקיקים. הרכש במט"ח סיוע כולל את הטמעתן של מערכות ישראליות אשר מגבירות שיתוף פעולה תעשייתי עם חברות בארה"ב ומהוות פתח לייצוא בטחוני נרחב. נתח הסיוע האמריקאי אשר מומר לשקלים מושקע ברכש, בין היתר, בתעשיות הישראליות ובכך תורם לפיתוח התעשייה המקומית.

עד לשנת 1998 היקף הסיוע הביטחוני עמד על 1.8 מיליארד \$ בשנה, כאשר בתיאום עם האמריקאים, ניתן היה להמיר 475 מיליוני \$ לשקלים. בעקבות סיכום בין נשיא ארה"ב לראש ממשלת ישראל בשנת 1996, גדל הסיוע הביטחוני ב-60 מיליוני \$ בשנה החל מ-1999 ועד לשנת 2008, במקביל לירידה של 120 מיליוני \$ בשנה בסיוע האזרחי (מרמה התחלתית של 1.2 מיליארד \$). הסיוע האזרחי בוטל בהדרגתיות תוך 10 שנים, ובמקביל גדל הסיוע הצבאי בהדרגה ל-2.4 מיליארד \$, כאשר היקף ההמרות היווה 26.3% מכלל הסיוע.

בעקבות פניית ממשלת ישראל ובהמשך להצגת הצרכים האסטרטגיים של מדינת ישראל, וכיטוי לקשר המיוחד בין ארה"ב לישראל, נחתם ב-16/8/07 בין ארה"ב לישראל ה-MOU (Memorandum of understanding) המהווה סיכום תקציבי רב-שנתי לשנת 2009-2018 אשר משמעותו הגדלת היקף הסיוע האמריקאי מ-24 מיליארד \$ ל-30 מיליארד \$ בשנים 2009-2018.

הגדלת הסיוע התבצעה באופן הדרגתי כך שבשנת התקציב האמריקאית (שת"א) 2009 גדל הסיוע ל-2.55 מיליארד \$, בשת"א 2010 גדל הסיוע ל-2.775 מיליארד \$, בשת"א 2011 גדל

הסיוע ל- 3 מיליארד \$, בשנת"א 2012 ל- 3.075 מיליארד \$ וב-2013 ואילך יתייצב הסיוע על רמה של 3.1 מיליארד \$ לשנה. כמו כן, במסגרת ה-MOU סוכם, כי היקף ההמרות ישמר ברמה קבועה של 26.3% מהיקף הסיוע השנתי.

ב-15 בספטמבר 2016 נחתם הסכם סיוע חדש לשנים 2019-2028 בהיקף של 38 מיליארד \$ הכולל סיוע עבור תוכנית ההגנה מפני טילים. בנוסף, שונו כללי מימוש הסיוע (הקטנה הדרגתית של נתח ההמרה לשקלים ושינוי מדיניות רכש). תחילת יישום ההסכם בשנת 2019. בתאריך ה-7 לפברואר 2021 אישרה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי ("הקבינט") בהחלטות ב/17 ו-ב/18 את תוכנית ההצטיידות הרב שנתית במט"ח סיוע וכן את אופן מימונה באמצעות דחיית החזרי קו האשראי (DPP) שנלקחו לרכישת מטוסי האדיר בשנת 2014 כך שהחזרי קו האשראי יבוצעו בשנים 2027-2031 במקום בשנים 2022-2026. בהתאם להחלטת בג"ץ בנושא, לא יתבצע מחזור הלוואות נוסף להלוואות DPP.

בדומה למנגנון התשלומים הדחויים המקורי, גם המקורות המתפנים בגין דחיית ה-DPP ישמשו לנושאים שונים ובניהם רכש פלטפורמות אוויריות, יבשתיות וימיות, רכש חימושי אוויר, נושאי דיגיטל וסייבר ועוד. כל האמור בהתאם לאישור ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי.

הואיל ומדובר בעסקאות ארוכות טווח עם פריסת תשלומים לאחר תום תקופת הסכם ההבנות הנוכחי, אישר הקבינט כי במידה ולא ייחתם הסכם נוסף ישולמו ההתחייבויות בגין התוכנית מתקציב המדינה בשקלים.

1) תקציב הסיוע במסגרת ה-MOU לשנים 2023-2024:

תקציב הסיוע בשנות התקציב 2023-2024 עומד על 3.3 מיליארד דולר בכל שנה, ומתוקצב כהוצאה מותנית בהכנסה, ועוד סכומים שלא בוצעו במט"ח סיוע בשנים קודמות וצפויים להתממש בשנים 2023-2024, סה"כ כ-3.85 מיליארד דולר בכל שנה; המע"מ בגין הסיוע מתוקצב כחלק מתקציב ההוצאה נטו.

כאמור לעיל, עיקר ההוצאה של תקציב הסיוע הינה בארה"ב בלבד, כאשר את היתרה ניתן להמיר ולהוציאה מחוץ לארה"ב:

א) תקציב סיוע אשר ניתן להוציאו בארה"ב בלבד בשנת 2023 יעמוד על סך של 2.875 מיליארד דולר ו-2.925 מיליארד דולר בשנת 2024.

ב) תקציב סיוע אשר ניתן להמירו, ולהוציאו גם מחוץ לארה"ב בשנים בשנת 2023 יעמוד על סך של 0.975 מיליארד דולר ו-0.925 מיליארד דולר בשנת 2024. מכיוון שקיים הברדל רישומי בשנות התקציב בין התקציב האמריקאי לישראלי, יתכן ורישום ההכנסה בפועל בשנת תקציב מסוימת יהיה שונה מהאמור לעיל.

2) התפתחות הסיוע בשנים 2019-2028 בהתאם ל-MOU (מיליוני דולר, מחירים שוטפים)

שנה	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
סיוע בארה"ב	2,485	2,495	2,505	2,515	2,525	2,575	2,850	3,050	3,050	3,300
המרות לשקלים	815	805	795	785	775	725	450	250	250	0
סה"כ סיוע	3,300	3,300	3,300	3,300	3,300	3,300	3,300	3,300	3,300	3,300

3) תקציב ההגנה מפני טילים (BMD)

כחלק ממזכר ההבנות החדש, שנחתם כאמור ב-15 לפברואר 2016, סוכם גם תקציב קבוע לעשור לטובת הגנה מפני טילים בגובה 500 מ' \$ בשנה, המשמש לפיתוח והצטיידות במערכות שרביט וחץ, והן להצטיידות בעבור כיפת ברזל. מכיוון שקיים הברזל רישומי בשנות התקציב בין התקציב האמריקאי לישראלי, יתכן ורישום ההכנסה בפועל בשנת תקציב מסוימת יהיה גבוה מ-500 מ' \$.

4) סיוע לרכש מיירטים לאחר מבצע 'שומר החומות'

בשנת 2022 לאחר מבצע 'שומר החומות' אושר מענק סיוע אמריקאי ייעודי בהיקף של 1 מיליארד דולר ("יוזמת ביידן") לטובת רכש מיירטי כיפת ברזל. מימוש רכש המיירטים מכספי המענק הנ"ל אושר בוועדת שרים להצטיידות (החלטה הצט/10 מה-17 ביולי 2022).

ב. הוצאה מותנית בהכנסה

מסגרת ההוצאה המותנית בהכנסה היא למעשה סך ההכנסות המיועדות למערכת הביטחון שמקורן אינו ישירות מאוצר המדינה. הכנסות אלו מתווספות לתקציב הביטחון הישיר במטבע מקומי ובמט"ח ומקורן בגורמים שונים, כגון: מכירת ציוד בארץ ובחור"ל, פרויקטים משותפים עם מדינות זרות, רשות מקרקעי ישראל, מכירת שירותים שונים ותקציב הסיוע האמריקאי בגין ההסכם הרב שנתי לשנים 2019-2028, הכולל סיוע ייעודי לתוכנית להגנה מפני טילים. בשנים 2023 ו-2024 מסתכמת סך ההוצאה המותנית בהכנסה בכ-19.5 ו-18.5 מיליארד ש"ח בהתאמה.

יצוין כי במסגרת ההוצאה המותנית בהכנסה לא נכללות השתתפויות ממשרדי ממשלה או גופי תקציב אחרים בתקציב המדינה. השתתפויות אלו מתקבלות ממשרדי ממשלה שונים וביניהם הגופים הביטחוניים (סעיף הוצאות חירום אזרחיות, שב"כ, המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים וכו'), משרד רה"מ, משרד החינוך, המנהל האזרחי ועוד.

ג. מקורות תשתיתיים

מעבר למקורות שפורטו לעיל, עומדים לרשות משרד הביטחון מקורות תשתיתיים נוספים: תדרי תקשורת וקרקות.

(1) תדרי רדיו

מערכת הביטחון עושה שימוש נרחב בתדרי רדיו לצרכיה השונים. בניגוד למצב בעבר, בו השימוש בתדרי רדיו בתחום האזרחי לא היה רב, כיום ישנו ביקוש גבוה לשימוש בתדרים עבור מגוון תחומי התקשורת השונים. מצב זה גורם לכך שהתדרים אשר ברשות המערכת הצבאית הופכים להיות בעלי ערך כלכלי רב. בעקבות כך, חתמו משרד הביטחון, משרד האוצר ומשרד התקשורת בשנים האחרונות על מספר הסכמים במסגרתם מערכת הביטחון פינתה מספר תחומי תדרים, וקיבלה שיפוי תקציבי בגין עלויות ההגירה של המערכות הביטחוניות לתדרים אחרים. התדרים שהתפנו הופנו לשימוש מערכות אזרחיות שונות, בעיקר בתחום התקשורת הסלולרית.

על מנת לשקף את העלות הכלכלית הנובעת מהשימוש הביטחוני בתדר, במסגרת התוכנית הכלכלית לשנים 2021-2022, תוקנה פקודת הטלגרף האלחוטי באופן שקבע חובת תשלום אגרות תדרים שהוקצו לכוחות הביטחון בהתבסס על העקרונות הבאים:

(א) נקבעה חובת תשלום אגרה בתחומי תדרי הרדיו שוועדת התדרים הועידה גם לשימוש אזרחי ובלבד שזהו תדר שלא הוקצה על ידי ועדת התדרים לגורם הרלוונטי בכוחות הביטחון במעמד משני (היינו: תדר אשר הקצאתו אינה מפריעה או עלולה להפריע שימוש של גורם נוסף אחד או יותר באותו התדר).

(ב) נקבע כי חובת תשלום האגרות בידי כוחות הביטחון תחול רק על הועדות והקצאות של פסי תדרים שיועדו ויוקצו החל מה-1.8.2021, ובכלל כך הקצאתו מחדש של תדר שהוקצה בעבר.

(ג) נקבע הסדר שלפיו ביטול הקצאה של תדר שהוקצה לכוחות הביטחון לפני יום 1 באוגוסט 2021 יאפשר קיזוז חלקי של תשלומי האגרות שמשלם גוף מכוחות הביטחון.

(2) פינוי קרקעות ומגבלות תכנון

נכון לשנת 2010 מערכת הביטחון השתמשה בכ-40% מסך השטחים ברחבי הארץ¹, הכוללים בסיסי אימונים, שטחי אש, בסיסים מבצעיים ומתקנים אחרים. מחנות צה"ל רבים, כגון: מחנה הקריה, מחנה תל השומר, צריפין, גלילות, שלישות ראשית, סירקין ועוד ממוקמים במרכז הארץ ובאזורי הביקוש. שטחי מחנות אלו הם בעלי פוטנציאל להגדלת היצע הדיור ושטחי תעסוקה ומסחר. בהתבסס על החלטות הממשלה והסיכומים בנושא מתבצע תהליך למימוש העתקת מחנות אלו לצורך הקמת עשרות אלפי יחידות דיור ואזורי תעסוקה, תוך מתן מענה לצרכי מערכת הביטחון בעת העתקת המחנות אל אזורי פריפריה (גאוגרפית וחברתית).

¹ דו"ח מבקר המדינה 61 א לשנת 2010.

לאור האמור לעיל משרד הביטחון פועל בעשור האחרון למימוש החלטות ממשלה בנושא ומפנה קרקעות ממחנות צריפין, תה"ש, שדה דוב וסירקין. מחנות נוספים יפוננו במהלך השנים הקרובות בהתאם לקצב התקדמות מהלכי מעבר צה"ל דרומה ושוה"ם עליהם הרחבנו בנפרד בפרק זה. לפי דו"ח מבקר המדינה בנושא משנת 2023, השטח הכולל של 25 מחנות צה"ל במרכז הארץ שיישאר לאחר מימוש תוכנית שוה"ם 3 ומעבר צה"ל לנגב יעמוד על כ-60,000 דונם.

ד. תקציב ההרשאה להתחייב

תקציב ההרשאה להתחייב הוא כלי תקציבי היוצר מגבלה על הסכום המרבי בו יכולה המערכת להתחייב לשנים הבאות במסגרת רכישות ופרויקטים רב-שנתיים, זאת מעבר למגבלת ההוצאה הקיימת מדי שנה. ההרשאה להתחייב מהווה כלי חשוב ביכולת הניהול והבקרה על התקציב: מרגע שהמערכת התחייבה לבצע הסכמים או חוזים, משועבד התקציב למעשה להתחייבויות אלו וכמעט ולא ניתן להפנות אותו לצרכים המשתנים של המערכת. חלק מרכזי מהניהול התקציבי נעשה כאמור בראייה ארוכת טווח. תקציב ההרשאה להתחייב יעמוד בשנים 2023 ו-2024 על 45.58 מיליארד ש"ח ו-37.25 מיליארד ש"ח בהתאמה. כמו כן, במסגרת החלטה 233 נקבע כי משרד הביטחון יעביר למשרד האוצר דיווח רבעוני בגין ההתחייבויות הכספיות של משרד הביטחון לשנים שלאחר שנת התקציב בה מועבר הדיווח.

ה. התייעלות

הן מערכת הביטחון והן משרד האוצר רואים חשיבות בהתייעלות ובמיצוי אפקטיבי של המשאבים המועמדים לטובת מערכת הביטחון. משרד הביטחון מבצע מהלכים במטרה לייעל ולשפר את תהליכי העבודה במערכת הביטחון. מערכת הביטחון הציבה לעצמה יעד התייעלות תר"שי (5 שנים) של כ-10 מיליארד ₪ בין השנים 2021 עד 2025 (כולל). פעילות ההתייעלות במערכת הביטחון מתבצעת באופן רציף ושיטתי לאורך שנים החל ממתווה ברודט, עבור לתר"ש גדעון וגם כיום בתר"ש ההתייעלות הנוכחית. העמידה ביעדי ההתייעלות מוצגת מדי שנה במסגרת ועדת היגוי משותפת למשרד הביטחון, משרד האוצר והמל"ל. מערכת הביטחון מנהלת את תוכנית ההתייעלות באמצעות מנגנון מסודר המחייב את כל גופי צה"ל וכולל מתודה וכלים המכוונים ומסייעים לגופי המערכת לעמוד ביעדי ההתייעלות שלהם, כגון וועדות היגוי, מינוי קציני התייעלות בכל גוף, ייזום פרויקטי התייעלות בגופים, העמקת ההתייעלות האנרגטית, תוכנית "עד הקצה" לביצוע מהלכי חיסכון ביחידות השדה, קורסי התייעלות וחשיבה כלכלית בצה"ל פרס היועץ הכספי לרמטכ"ל להתייעלות וכו'.

1. תרומה למשק

משרד הביטחון פועל תמיד בהסתכלות רוחבית בהקשרי פעילותו, על הכלכלה והחברה, הן על תרומתו להן והן על השלכותיו עליהן. להלן משפיעים עיקריים לתרומה הכלכלית של צה"ל ומשהב"ט למשק:

- א. היציבות הביטחונית של ישראל מהווה תשתית לכלכלה איתנה ומשגשגת. חברות דירוג האשראי מייחסות ליציבות הביטחונית בישראל חשיבות משמעותית בקביעת הדירוג.
- ב. הרציפות של הפעילות הכלכלית במשק מתאפשר בין היתר בזכות מערכת כיפת ברזל אשר מעבר לחיסכון בחיי אדם ולמשמעות האסטרטגית שלה, חסכה לקופת המדינה תשלומים של מאות מיליוני שקלים בעבור פיצויים על פגיעה ברכוש.
- ג. צה"ל ומשהב"ט משקיעים רבות במחקר ופיתוח ומבצעים רכש מהתעשיות הביטחוניות הישראליות הפזורות בכל רחבי הארץ, ובכלל זה בפריפריה.
- ד. רכישת מערכות ע"י צה"ל מהווה "תו תקן" לייצוא הביטחוני הישראלי, אשר גדל במעל 20% בחמש השנים האחרונות, מ-9.2 מיליארד דולר בשנת 2017 ל-11.3 מיליארד דולר בשנת 2021, ונמצא במגמת מתמדת של עלייה מאז.
- ה. מעבר לכך, לצה"ל תרומה משמעותית להון האנושי, על ידי הקניית מיומנויות וכישורים אשר רלוונטיים ותורמים לשוק העבודה והכלכלה. בנוסף, נתח משמעותי מיוצאי היחידות הטכנולוגיות בצה"ל משתלבים בתעשיית ההייטק המשמעותיות לכלכלת המדינה.

פרק ד' - כוח אדם בצה"ל ובמערכת הביטחון

1. סקירה כללית

בצה"ל משרתים חיילי חובה, משרתי קבע, אזרחים עובדי צה"ל וחיילי מילואים. יתרונו של צה"ל נובע בין השאר ממרכיב כוח האדם האיכותי המשרת בו. כוח האדם בצה"ל מהווה נדבך משמעותי מההוצאה התקציבית של מערכת הביטחון. מרכיב כוח האדם טומן בחובו לא רק השלכות תקציביות, כי אם גם השלכות כלכליות ומשקיות נוספות הנובעות בעיקר משירות החובה והמילואים.

בשנים האחרונות השתנו ועודם משתנים מודלי השירות של האוכלוסיות השונות המרכיבות את כוח האדם במערכת הביטחון, לרבות: שינוי מודל שירות הקבע, בהתאם לצרכיו הייחודיים של צה"ל; מעבר משרתי הקבע להסדר פנסיה צוברת; ושינוי שיטת ההצמדה של קצבאות גמלאי צה"ל. שני המהלכים האחרונים הביאו וצפויים להביא לגידול בהוצאות מערכת הביטחון בטווח הבינוני-קצר. במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון כפי שמפורט בפרק סיכום תקציבי לתקציב הביטחון לשנים 2015-2020, הוחלו מגוון צעדים בתחום כוח האדם שהובילו לחיסכון בהוצאה התקציבית על שכר וגמלאות.

בשנה האחרונה קיימו משרד האוצר ומשרד הביטחון וצה"ל תהליך מעמיק בנושאי תקציב הביטחון ואתגרי כ"א במשק בכלל ובצה"ל בפרט אשר בסופו הצדדים הגיעו למסגרת הבנות במגוון סוגיות כוח אדם ותקציב.

צה"ל תורם לפיתוח והכשרת כוח אדם אשר תורם לקידום ההתפתחות הטכנולוגית של המדינה. כמו כן ההשקעה בתוכניות החברתיות כגון גיוס חרדים, עתידים, בגרות ללוחמים וטיפוח אוכלוסיות מיוחדות מסייעת לשילובן בחברה.

2. משרתי הקבע

א. היקף כוח אדם וההוצאה בגינו

מצבת משרתי הקבע קטנה עד לשנת 2006 אשר הייתה השנה האחרונה ביישום תוכנית "קלע", תוכנית שכללה, בין השאר, צמצום בכוח אדם של אנשי קבע בגילאי הביניים, אנשי קבע שפרשו לגמלאות ואזרחים עובדי צה"ל. בשנת 2006 התרחשה מלחמת לבנון השנייה. בין שנת 2007 לשנת 2013 חלה עלייה בסך שיאי משרתי הקבע (ירידה בקבע מובהק ועלייה בראשוני), כאשר במקביל הייתה ירידה במספר שיאי חיילי החובה וכמות ימי המילואים. בשנים 2012-2016 המטכ"ל אישר תוכנית ירידה של אלפי משרתי קבע ומאות אזרחים עובדי צה"ל במטרה לפנות מקורות תקציבים לצרכי ההתעצמות של צה"ל, וכן ביצוע צעדי התייעלות בשכר. בהתאם לכך, החל משנת 2014 חלה ירידה בהיקף משרתי הקבע.

ב. קבע ראשוני וקבע מובהק

משק אנשי הקבע בנוי כמעין פירמידה כך שאוכלוסיית הקבע הראשוני נמצאת בבסיסה, ומהווה את עיקר המשק, אך התקדמות במעלה הפירמידה אינה אוטומטית. על מנת להצטרף

לאוכלוסייה הממשיכה בשירות קבע עד לפרישה – אוכלוסיית הקבע המובהק – על הפרט לעמוד במספר תנאים מצטברים. מהלך זה מקטין את פוטנציאל משרתי הקבע היכולים להגיע לגיל פרישה ובכך תורם להקטנת ההתחייבויות האקטואריות של צה"ל. מודל זה מאפשר לצה"ל להוריד את אחוז הקבע המובהק לפחות מ- 50% מכלל משרתי הקבע.

1) קבע ראשוני

משרתי קבע בדרגת סרן ומטה עבור קצינים, ודרגת רס"ל ומטה עבור נגדים. המגמה בצה"ל היא לייצב את תקופת הקבע הראשוני לוותק של עד 7 שנות שרות בקבע. קבוצה זו כוללת את כל הקצינים והנגדים בדרגות הזוטרות, ובכלל זה, אלו המשרתים תקופות קצרות יחסית בקבע (שנה או שנים בודדות). השירות בתקופת הקבע הראשוני מאופיין בגמישות תעסוקתית גבוהה, כאשר משך השירות מוארך מדי פעם בפעם בהתאם לרצון הפרט והחלטת צה"ל. מעבר לכך, קבוצת הקבע הראשוני מהווה את המאגר הפוטנציאלי של כוח-אדם, אשר ימשיך לשירות בקבע המובהק.

2) קבע מובהק

אנשי קבע בדרגות רס"ן או רס"ר ומעלה, בד"כ בגילאי 28, ועד לגיל הפרישה מצה"ל. קבלת מינוי רס"ן / רס"ר מהווה למעשה את "שער הכניסה" לקבע המובהק. אוכלוסייה זו כוללת את השדרה המקצועית והפיקודית הבכירה יותר. בעבר המעבר של איש קבע מקבע ראשוני לקבע מובהק היה אוטומטי. כיום המעבר מותנה בקיומו של תקן פנוי. במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון התווסף שער ארגוני שני, במסגרתו משוחררים קצינים אשר לא התמנו לתפקיד סא"ל או רס"ן בכיר מהלך זה מאפשר השארה במערכת של אוכלוסיית הקצינים האיכותית ביותר, ומקטין את פוטנציאל אנשי הקבע המגיע לפרישה ובכך את החבות האקטוארית של צה"ל.

ג. שכר אנשי הקבע

מעטפת התגמול הכוללת של משרתי הקבע כוללת את המרכיבים הבאים: שכר, תנאי שרות, הטבות מיסוי וגמלאות. עלויות השכר, תנאי השירות והגמלאות מקבלים ביטוי בתקציב הביטחון והם נאמדים במיליארדי ש"ח בשנה.

שכר משרתי הקבע נגזר משכר בסיס מהתוספות שלהלן: תוספת צבא קבע, תוספת רמת פעילות, תוספת ותק פעילות, תוספת מקצועית, וכן תנאי שירות והטבות. תנאי השירות כוללים, בין היתר, רכב לחלק מהמשרתים, נופש, לימודים אקדמאיים במסגרת תוכנית שירות, ותמריצי חתימה.

כחלק ממסגרת ההבנות סוכם על ביצוע מהלכים משמעותיים בשכר אנשי הקבע וביניהם שינוי במנגנון החלת שינויים בשכר (ש/40), על בסיס הרעיון המסדר "שימור גודל העוגה, תוך שינוי

אופן חלוקתה" לפיו תישמר ולא תנותק סך ההצמדה הכוללת של מסגרת עלות תוספות שכר בצה"ל למסגרת עלות תוספות שכר במגזר הציבורי.
כמו כן, סוכם על הקצאת עלות לסיכום שכר במטרה לשמר כ"א איכותי וייחודי בשירות הקבע.

ד. מתווה תקציבי להוצאה על גמלאות

במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון לשנים 2016-2020 סוכם על מתווה רב-שנתי להוצאה בגין גמלאות. במסגרת סיכום בין משרד האוצר ומשרד הביטחון מחודש פברואר 2023, נקבעו מספר עדכונים אשר ישפיעו על תקציב ההוצאה על הגמלאות: חקיקת תקנות קצבת גישור למשרתי קבע במסלול פנסיה צוברת, החלת 'מודל בחירה' במערכים נבחרים שיאפשר למשרתי הקבע לבחור בין מסלול תגמול הכולל פנסיית גישור למסלול תגמול מיוחד של שכר מוגדל ומענקים שאינו כולל פנסיית גישור כשנתיים לפני הגיעם לשער ארגוני שני, השלמת הליך חקיקת רכיב 'השלמות תקופות השירות' במקביל להקפאת מדדים בקצבאות גמלאי צה"ל והתאמות נוספות במודל הקבע ובכלל זה פתרונות של מכסות פרישה.

ה. גיל הפרישה

במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון בשנת 2016 הוחלט על הפחתת גיל הפרישה לקצינים כך שלא יפחת מ-42 ויעמוד על 43 בממוצע החל משנת 2025; זאת כחלק מתפיסת מודל הקבע החדש ושיפור אפקטיביות הקצונה. כמו כן, סוכם על המשך העלאת גיל הפרישה לנגדים כך שיעמוד על גיל 53 בממוצע בשנת 2032, ובכך יהוו שדרה מקצועית בצה"ל. נושא חישוב גיל הפרישה הממוצע נבחן בימים אלו בין המשרדים.

ו. שינוי שיטת הצמדת קצבאות גמלאי צה"ל

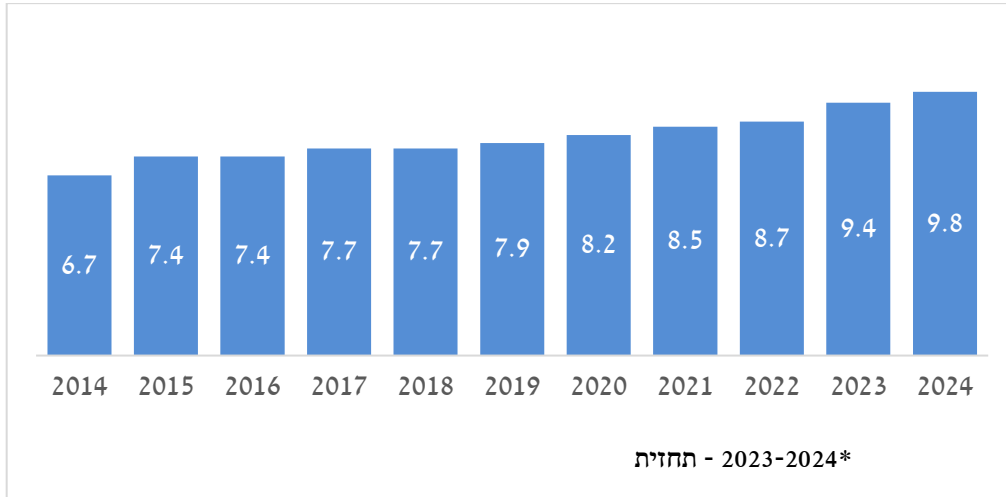
בשנת 2008 נחתם הסכם קיבוצי בין ההסתדרות לבין משרד האוצר אודות שינוי שיטת ההצמדה של קצבאות הגמלאים במדינה. הסכם זה לא הוחל על צה"ל. ממשלת ישראל, מתוך הכרה במאפיינים הייחודיים של גמלאי צה"ל, קיבלה ב-12 במאי 2009 החלטה המנחה את צה"ל ומשרד האוצר לקיים מו"מ ולסכם מנגנון הצמדה המתחשב במאפיינים הייחודיים של משרתי הקבע. בהמשך לכך, בשנת 2012, סוכם בין משרד האוצר למשרד הביטחון על הצמדת גמלאות פורשי מערכת הביטחון למדד המחירים לצרכן. בסיכום נקבע כי הגמלאים יקבלו פיצוי בגין שחיקה ובגין מדד בדומה לאופן שבו היו מקבלים אילו הוצמדו למדד המחירים יחד עם גמלאי שירות המדינה. פיצוי זה נפרש על פני עשר שנים. עלות מהלך זה עומדת על סך של כ-1.8 מיליארד ש"ח בשנת 2016 (ללא מדד 2016).

ז. התפתחות ההוצאה על גמלאות קבע

תקציב גמלאות הקבע מהווה הוצאה משמעותית בתקציב הביטחון – כ-11% מתקציב הביטחון נכון לשנת 2023 (במחירי 2023). בשנים האחרונות קיים גידול בתקציב הגמלאות. גידול זה

נובע, בין היתר, מהצמדת קצבאות גמלאי צה"ל למדד המחירים לצרכן ומעלייה בתוחלת החיים במדינה.

התפתחות ההוצאה על גמלאות קבע – 2014-2025

(מיליארדי ש"ח – במחירים שוטפים, נתוני ביצוע)

ח. פנסיה צוברת

בהחלטת הממשלה 784 מיום 15 בספטמבר 2003 הוחלט על מעבר לפנסיה צוברת בקרב החיילים שהתחייבו לשירות קבע החל מיום 1 בינואר 2004. במסגרת המהלך הפורש יקבל פנסיית גישור אשר ממומנת במלואה מתקציב הביטחון מיום פרישתו ועד למועד שבו הוא רשאי לקבל גמלה מקרן הפנסיה. כיום מעל 80% ממשרתי הקבע משויכים להסדר הפנסיה הצוברת.

יובהר כי המעבר לפנסיה הצוברת מקטין את החבות האקטוארית העתידית של המדינה בגין קצבאות גמלאי צה"ל בטווח הארוך אולם משית עלות משמעותית נוספת במהלך שירות הקבע בשל עלות ההפרשות השוטפות לקרנות הפנסיה.

המעבר לפנסיה צוברת מאפשר למשרתים אשר משתחררים ללא שום זכויות פנסיוניות מצה"ל, לעבור למשק האזרחי עם סכומי הכסף שצברו בקרן הפנסיה במהלך שירותם. כמו כן, מהלך זה משית עלות על הפרט לאור ההשתתפות בעלות הפנסיה.

במסגרת החלטת ממשלה ב/136 מיום 11.8.2016 עוגנו העקרונות לקביעת פנסיית הגישור בהתאם לסיכום התקציבי וסיכום העקרונות ליישמו בין משרד האוצר ומשרד הביטחון. במסגרת הסיכום בין צה"ל למשרד האוצר לקראת תקציב 2023-2024 סוכמו העקרונות להחלת פנסיית הגישור והנושא צפוי להיות מוסדר בכנסת בתקופה הקרובה.

ט. פנסיה תקציבית

בהתאם לעקרונות הסיכום התקציבי בין משרד האוצר ומשרד הביטחון מחודש פברואר 2023, המשרדים יקדמו את תהליך החקיקה של השלמות תקופות השירות, לפי הצעת צה"ל ומשרד

הביטחון, אשר החל בשנת 2021 (הצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה בכנסת בחודש פברואר 2022). יחד עם זאת, סוכם כי תבוצע הקפאה חלקית של הצמדת הקצבאות למדד.

3. חיילי החובה

במדינת ישראל נהוג מאז הקמתה שירות סדיר חובה ארוך ושירות מילואים חובה. קיומו של שירות החובה נובע מתפיסה כי צרכי הביטחון מחייבים קיומו של צבא סדיר גדול והכשרת האזרחים לשירות מילואים על מנת להעמיד כוח גדול עוד יותר בעתות חירום.

א. שינויים במספר חיילי החובה

מספר חיילי החובה נקבע בהתאם לגודל שנתוני הגיוס, ובהתאם למספר המתגייסים בפועל מתוך השנתון. במהלך השנים, עם גידול האוכלוסייה, חל גידול עקבי בהיקף השנתונים של המיועדים לגיוס. גידול משמעותי בנתון זה חל בתחילת שנות התשעים, בעקבות גל העלייה ממדינות ברה"מ לשעבר. בשנים הקרובות הנתונים הדמוגרפיים מצביעים על עליה בשנתוני הגיוס הן בקרב הגברים והן בקרב הנשים.

צה"ל מוביל תהליכים רבים בתחום החובה, על מנת להביא לצמצום הנשר משירות ולגיוס ושילוב של אוכלוסיות נוספות כדוגמת האוכלוסייה החרדית. לצד עיבוי מקורות החובה, מהלכים אלה מסייעים לשילוב אוכלוסיות מיוחדות בחברה וסייעו לצבא בצמצום פערי הגיוס. שילוב האוכלוסייה החרדית בצה"ל התבצע כבר מספר שנים, בהיקפים נמוכים יחסית, במסגרת הנח"ל החרדי. בשנים האחרונות, משתלבת כמות הולכת וגדלה של חרדים במסלולים חדשים המותאמים להם במיוחד (שח"ר). מסלולים אלה מכשירים למקצועות טכנולוגיים ולמקצועות המחשב בכל זרועות הצבא, ובכך מפחיתה את החסמים העומדים בפני החרדים בהשתלבות בשוק העבודה האזרחי.

לשירות חרדים בצה"ל עלות גבוהה יותר, הנובעת משוני בפרופיל המשרת למול חייל רגיל המתגייס לצה"ל, המתבטא בין היתר בתשלומי משפחה לזכאים, מזון וצרכי דת, הכשרות ייחודיות ועוד.

ב. מודל שירות החובה המותאם

משך שירות החובה בהתאם לחוק שירות ביטחון הוא 32 חודשים לגבר, ו-24 חודשים לאישה. כאמור לעיל, לפי המצב החוקי הנוכחי משך שירות החובה לגברים צפוי לעמוד על 30 חודשים החל ממתגייסי יולי 2024.

מימי מלחמת ששת הימים עד שנת 1995 אישרה הממשלה, מדי שנה, את צו שירות ביטחון המאריך את משך השירות לגברים בשישה חודשים נוספים. מאז, מידי שנתיים מחוקקת הוראת שעה המאריכה את שירות הגברים כאמור לעיל.

בשנת 2005 מונתה ועדה ציבורית בראשות פרופ' אבי בן בסט שכתנה את משך שירות החובה בצה"ל; מסקנותיה המרכזיות הן שיש לקצר את משך שירות החובה בצה"ל באופן מדורג בתקופה של עד שנה. בשלב הראשון, יקוצר שירות החובה ב-4 עד 8 חודשים. משמעות הדבר

קיצור שירות אחיד לכלל החיילים ל-32 חודשים ומתן אפשרות לצבא לקצר את שירותם של חלק מן החיילים על פי שיקול דעתו וצרכיו לעד 28 חודשים ("קיצור דיפרנציאלי"). במקביל, לחיילים שהצבא יבחר להשאיר למלוא 32 החודשים, ינתן תשלום מוגדל בארבעת חודשי השירות האחרונים. בשלב השני, יקוצר שירות החובה במדרגה נוספת של 4 חודשים באופן זהה לזה שבשלב הראשון, כך שטווח שירות החובה ינוע בין 24 חודשים ל-28 חודשים. על אף שמסקנות הוועדה אומצו ע"י שר הביטחון ואושרו ע"י הממשלה ביום 26 בפברואר 2006, משרד הביטחון ביקש לאחר פרוץ הלחימה בלבנון לבחון מחדש את יישום ההמלצות והודיע כי המודל אינו ניתן ליישום בשנים הקרובות.

ועדת ברודט המליצה על יישום קיצור השירות החל משנת 2011, מועד בו מחזורי הגיוס יתחילו לגדול ויושלם הפער שנוצר בהכשרה ובאימונים. בהחלטת ממשלה מספר 15 מיום ה-7 באפריל 2013 הוקמה ועדת שרים לעניין השוויון בנטל השירות הצבאי, בשירות האזרחי ובשוק העבודה (להלן – הוועדה לשוויון בנטל) במטרה להציע מתווה חקיקתי להגברת השוויון בנטל בשירות החובה. בנוסף, התייחסה הוועדה לנושא קיצור שירות החובה. בהתאם להמלצות הוועדה, התקבל תיקון 19 לחוק שירות ביטחון (מיום 19.3.14), ולפיו יקוצר שירות החובה לגברים ב-4 חודשים, החל ממגויסי יולי 2015.

לאור קיצור שירות החובה לגברים, אשר החל ממשוחררי מרץ 2018 עמד על 32 חודשים, סוכמה בשנת 2017 תוכנית מענה לפערי קיצור השירות בין משרד הביטחון למשרד האוצר. מעבר לכך, בוצע תיקון לחוק כך שהחל ממגויסי יולי 2020 יחל קיצור שירות נוסף לגברים כך שמשך שירות החובה יעמוד על 30 חודשים.

במסגרת עקרונות הסיכום התקציבי בין משרד הביטחון ומשרד האוצר עבור השנים 2023-2027 סוכם כי יובא לאישור הכנסת תיקון לחוק שירות ביטחון לפיו החל מיולי 2024 משך שירות החובה לגברים יעמוד על 32 חודשים, ושר הביטחון יהיה רשאי לקצר את משך השירות במערכים השונים בהתאם לצרכי צה"ל, וכן ייקבע בחקיקת משנה כי משך שירות החובה הממוצע לגברים עם התייצבות המודל יעמוד על 28 חודשים בממוצע ולא יותר מ-28.5 חודשים. השירות הצבאי של חיילים המשרתים במערכים אותם צה"ל יחליט לשחרר לאחר 24 חודשי שירות יהווה שירות צבאי מלא.

ג. דמי קיום חיילי חובה

בשנים 2014 ו-2015 עודכנו דמי הקיום החודשיים בהתאם להחלטת שר הביטחון (גובה העדכון בשנת 2014 עמד על כ-23% המהווים את השינוי במדד המחירים לצרכן ממועד העדכון האחרון בשנת 2002 וגובה השינוי ב-2015 עמד על כ-25% נוספים, שינוי שבוצע לצורך השוואת דמי הקיום של חיילי החובה לדמי כלכלה של בנות שירות לאומי). עוד הוחלט כי הסכום החדש יעודכן מדי שנה בצמוד למדד המחירים לצרכן.

בישיבת הממשלה מיום 5 באוגוסט 2015, אישרה הממשלה בהחלטה 364 תוספת לשיפור תנאי השכר לחיילי החובה באמצעות הגדלת הפיקדון לחיילים משוחררים או העלאת דמי קיום חיילי

החובה בשנת השירות השלישית. ביום 2 בדצמבר 2015 ועדה בהשתתפות שר האוצר, שר הביטחון ושרת המשפטים, המליצה על הקצאת סך תקציב האמור לטובת העלאת דמי הקיום לכלל חיילי החובה. בהתאם לכך הועלו דמי הקיום בכ-50% לכלל החיילים.

בנובמבר 2021 התקבל סיכום משותף בין משרד הביטחון ומשרד האוצר על העלאה נוספת של דמי הקיום לחיילי החובה ב-50% החל מינואר 2022. דמי הקיום לכלל החיילים כיום הינם כדלהלן: 2,648 ש"ח ללוחמים, 1,928 ש"ח לתומכי לחימה, 1,328 ש"ח ליתר. חיילי חובה המוגדרים לוחמי חוד יהיו זכאים בשנה השלישית לשירותם לדמי קיום בהיקף 3,277 ש"ח, כאמור אלו יעודכנו מדי שנה בצמוד למודד המחירים לצרכן.

ד. חיילים מחוץ לסדר הכוחות

צה"ל מעביר אלפי חיילים בשירות חובה למספר משרדי ממשלה וגופים אחרים כגון: משמר הגבול, המשטרה, משרד החינוך, גופי מערכת הביטחון ועוד. בשנים הקרובות, לאור ירידה במקורות החובה, סוכם בצה"ל לרדד באופן הדרגתי את היקף החיילים המוקצים למשימות מחוץ לסדר הכוחות המאושרים במסגרת צווי השעה הרלוונטיים.

ה. העצמת חיילי חובה – תוכנית "ממדים ללימודים"

בסוף שנת 2016 הוקמה תוכנית אשר תסייע במימון לימודים אקדמאיים ללוחמים וחיילים מאוכלוסיות מיוחדות (כגון חיילים בודדים) לאחר שירותם הצבאי. התוכנית הוקמה ע"ב מקורות פילנתרופיים. במסגרת החלטת הממשלה מספר 290 מיום 1 לאוגוסט 2021, נקבע כי מימון התוכנית יהיה מתקציב המדינה וכן גובה מלגת ההשתתפות הוגדל מ-67% ל-75% מהיקף שכר הלימוד. עוד נקבע בהחלטה שככל שעלות התוכנית תעלה על 100 מיליוני ש"ח בשנים 2022-2025 יופחת הפער מתקציב הביטחון או שתינקט פעולה מאזנת אחרת, בהתאם לסעיף 40(א) לחוק יסודות התקציב, תשמ"ה-1985.

ו. הוקרת השירות

במסגרת עקרונות הסיכום התקציבי בין משרד הביטחון ומשרד האוצר עבור השנים 2023-2027, לצד החלתו של מודל שירות החובה המותאם, תקודם החלטת ממשלה שעיקרה הוקרת המשרתים אשר השלימו שירות מעבר ל-24 חודשים בעוד מערכים אחרים ישוחררו לאחר 24 חודשים. התזכיר יכלול הוראות בעניין הוקרת המשרתים ומתן הטבות חברתיות וכלכליות לבוגרי שירות צבאי כאמור תוך מתן עדיפות לבוגרים אשר שירתו בתפקידי לחימה.

4. אזרחים עובדי צה"ל (אע"צ)

אזרחים עובדי צה"ל מהווים את ליבת ההון האנושי המועסק במערך האחזקה (מש"א), הבינוי ובמקצועות היצרניים. אזרחים עובדי צה"ל מועסקים בתפקידים מקצועיים (רופאים, פסיכולוגים,

מהנדסים וכו'), בתפקדי מנהלה, בתפקידי פועלים מקצועיים (עובדי מתכת, פועלי בנין וכיו"ב) ונהגים.

במשך שנים פועל צה"ל לצמצום עלות מערך האזרחים המועסקים, זאת ע"י הפרטה, הפניית משימות למערך הקבע וביצוע תהליכי התייעלות. בספטמבר 2007 נחתם בין משרד הביטחון, משרד האוצר וועד עובדי צה"ל הסכם חדש להעסקת אזרחים עובדי צה"ל (דור ב'). במסגרת ההסכם, ניתן יהיה להעסיק אעצ"ם בחוזים אישיים, ללא קבלת קביעות למשך 5 השנים הראשונות וריווח גדול יותר בין הדרגות. אפשרות העסקת אעצ"ם צפויה לסייע בהפחתה של ההוצאות על כ"א במשרד הביטחון. בנוסף, בנובמבר 2014 נחתם הסכם שכר חדש בין משרד האוצר למשרד הביטחון וארגון עובדי צה"ל, הסכם זה אשר עיקרו מתן תוספת דיפנציאלית של 4.5% בא על רקע דרישת ארגון עובדי צה"ל, כחלק מהסכם זה השתפרה הגמישות הניהולית של צה"ל, בין היתר, באפשרות להיפרד מעובדים בעלי תפקוד לקוי.

התמורות בשוק העבודה האזרחי ובדגש על תחום הסייבר והדיגיטל מהווים אתגר ביכולת צה"ל לגייס ולשמר כוח אדם איכותי. בהתאם לכך, בשנת 2019 סיכם צה"ל עם משרד האוצר מודל להעסקת אזרחים במערך הסייבר ומדעי הנתונים.

כמו כן, בשנת 2022, סיכם צה"ל עם משרד האוצר על מודל העסקת חרדיות בוגרות מסלולי הכשרה טכנולוגיים בסמינרים ביחידות הטכנולוגיות של צה"ל, בין השאר בחיל האוויר, חיל המודיעין וחיל התקשוב. הפרויקט מאפשר לצה"ל להעסיק כוח אדם איכותי במקצועות נדרשים בהם קיים כיום מחסור מחד, ומנגד, לאחר הפרויקט, המשתתפות יוכלו להיכנס בקלות יחסית למשרות בהייטק הישראלי.

כמו כן, בשנת 2022 גובש מודל עדכני להעסקת אזרחים בתחום המחשוב מודל מטאו"ר (מחשוב ודיגיטל אחוד ורב זרועי) הנותן מענה למאפייני האוכלוסייה.

קיימת חשיבות לשמר ולפתח את הדרג הניהולי של אוכלוסיית האעצ"ים, בהתאם לכך בשנת 2021 נחתם הסכם תוכנית תגמול מנהלים שמטרתו לעודד עובדים להתקדם לתפקידי ניהול.

5. עובדי משרד הביטחון

שיא כוח האדם במשרד הביטחון עומד על 2,191 עובדים בשנת 2023 ו-2,182 עובדים בשנת 2024. שיא זה אינו כולל את שיא כוח האדם בגין רשות חירום לאומית (רח"ל) שמתקצב בסעיף 16 (הוצאות חירום אזרחיות), ו-7 תקנים נוספים שיועברו בעל"ש.. בנוסף, יודגש כי מעבר לשיא כוח האדם לעובדי משרד הביטחון, בדומה למשרדי ממשלה אחרים, ישנה תקינה בגין רכיבי שכר נוספים כגון כוננויות, שעות נוספות וכו'. עוד נדרש משרד הביטחון לדווח על כמויות של החזר הוצאות רכב. בהתאם להחלטת ממשלה מספר 233 מיום 1 באוגוסט 2021 משרד הביטחון מדווח על כך באופן שוטף.

6. מילואים

בשנים האחרונות תוקצבו בתקציב הביטחון מדי שנה מיליוני ימי מילואים, המשמשים את צה"ל למשימותיו השונות בתעסוקה המבצעית (תע"מ), מגוון משימות בחילות השונים (שירות מילואים פעיל - שמ"פ) ולצרכי אימונים והכנה ללחימה ליחידות השונות. ימי המילואים הינם משאב יקר כיוון שהתשלום לחיילי המילואים צמוד לשכרם האזרחי אשר אינו תואם את תפקידם הצבאי. כמו כן, למילואים עלות משקית גבוהה עקב הפסד ימי עבודה למשק.

א. העברת תקציב המילואים למשרד הביטחון

עד לשנות ה-80' תוקצבו ימי המילואים ע"י המוסד לביטוח לאומי. בשנת 1995 הושלם ההסכם לחיסכון בימי מילואים שמטרתו לשלב מרכיב כלכלי בהחלטה על גיוס אנשי המילואים. במסגרת ההסכם, הועבר למשרד הביטחון תקציב המיועד למימון התשלום בגין ימי המילואים, והמשרד החל לשלם מתקציבו עבור ימי המילואים שבוצעו בפועל. מהסכם זה נובע, כי כל חסכון הנוצר ע"י צמצום בימי מילואים נותר בתקציב הביטחון. הגידול במספר חיילי החובה ותהליכי התייעלות שבוצעו ע"י משרד הביטחון, בין היתר הודות להסכם זה, אפשרו הפחתת היקף ביצוע ימי מילואים בעשרות אחוזים משנת 1990 ועד היום. צה"ל פועל להקטנת היקף הזימון של משרתי מילואים, שלא לצרכי אימונים או תעסוקה מבצעית. בהמשך להעברת האחריות על תקציב הימ"מ, בוצעו תהליכי התייעלות וביניהם קביעת מחיר ריאלי ליום מילואים, תוך יצירת תמריץ לגופים להתייעל בזימון המילואים. כתוצאה, התפנו בתקציב הביטחון מאות מיליוני ש"ח מדי שנה.

ב. חוק המילואים

נוכח האמור לעיל, ועקב הרצון להפחית את נטל המילואים ולהגדיל התגמול הניתן בגינו, בשנת 2008 אושר חוק המילואים החדש, שעיקריו גובשו על ידי הוועדה הציבורית שבחנה את מודל המילואים (וועדת ברוורמן). החוק עוסק במספר תחומים עיקריים:

(1) קביעת רמת הכשירות הנדרשת למעריך המילואים ומדדים לבחינת רמת הכשירות ועיגונם בפקודות הצבא בהתאם להחלטת הרמטכ"ל. בנוסף נקבע כי על צה"ל להבטיח את רמת הכשירות של מערך המילואים והמשרתים בו באמצעות מתן הכשרות, אימונים וציוד הולמים.

(2) צמצום הקריאה לשירות מילואים למטרות של תעסוקה מבצעית, אבטחה או שמ"פ (שירות מילואים פעיל) בתחומים המחליפים חיילי קבע וסדיר במקצועות שונים (כמו מהנדסים, טכנאים, עורכי דין, רופאים וכו'). במסגרת החוק החדש אנשי המילואים ייקראו לשירות ביטחון שוטף לתקופה שלא תעלה על 25 ימים ב-3 שנים. מעבר לכך, יבוצע שירות מילואים רק במצבי חירום או במצבים מיוחדים הדורשים גיוס כוחות בקנה מידה נרחב, וזאת בהתאם להחלטת ממשלה בלבד.

(3) קביעת מסגרת זמן תלת שנתית לשירות מילואים: עד 54 יום לחיילים, 70 יום למפקדים ו-84 יום לקצינים, למעט חריגים.

(4) קביעת גיל 40 כגיל המקסימאלי בו ייקראו חוגרים לשירות מילואים וגיל 45 כגיל המקסימאלי בו יקראו קצינים לשירות מילואים, וזאת למעט תפקידים מיוחדים שיאושרו ע"י שר הביטחון.

(5) הגדלת הפיצוי הניתן בגין שירות המילואים בשני נושאים עיקריים:

- (א) שינוי אופן חישוב התגמול כך שיינתן תגמול עבור כל תקופת המילואים ולא רק עבור ימי העבודה (מתן תגמול גם עבור סופי שבוע).
- (ב) תגמול נוסף בצורת נקודות זיכוי במס הכנסה לפי מספר ימי שירות מילואים בשנה, וקיבוע התגמול המיוחד למשרתים מעל 32 יום בשנה בחוק. עלות החלת התגמול הנוסף למשרתי המילואים עמדה על סך של כ-300 מיליון ש"ח משנת 2010 ואילך. עלות זו התווספה בשעתו בתקציב משרד הביטחון וכיום הינה חלק מבסיס התקציב.

ג. הטבות לחיילי המילואים

- (1) ביום 8.5.2016 התקבלה החלטת ממשלה מס' 1447 בנושא הטבות לחיילי המילואים והקמת ועדת מנכ"לים לעניין האמור. במסגרת ההחלטה ניתנות הטבות נוספות במגוון תחומים, ביניהם הגדלת מלגת פר"ח לחיילי מילואים, התאמות בלימודים לסטודנטים המשרתים מכוח סעיף 8 או 9 לחוק שירות המילואים, הנחה בתשלום הארנונה, הארכת תקופת הסיוע מהקרן לקליטת חיילים משוחררים, פטור מתשלום אגרות באחריות משרד המשפטים והנוגעות לרישום משכנתא ועוד.
- (2) ביום 14.4.2017 התקבלה החלטת ממשלה מס' 2607 בנושא הטבות לחיילי המילואים. במסגרת ההחלטה ניתנות הטבות נוספות במגוון תחומים, ביניהם תשלום תגמול מילואים למפקדים במערך המילואים בגובה חצי נקודת זיכוי ממס, הגדלת סכום התגמול לעצמאים בגין הכנסתם כעצמאים ב-25%, הרחבת הסיוע המשפטי לחיילי מילואים בתהליכי פיטורין, התאמות במוסדות להשכלה גבוהה לבני זוג של חיילי מילואים סטודנטים, מועד מיוחד לביצוע מבחני רישוי ממשלתיים ועוד.
- (3) ביום 5.8.2018 התקבלה החלטת ממשלה מס' 4097 בנושא הטבות לחיילי ממילואים ובני משפחותיהם – אישור ועדת השרים לעניין מערך המילואים. במסגרת ההחלטה ניתנות הטבות נוספות במגוון תחומים ביניהם התאמות לסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, סיוע לעסקים עצמאיים שבבעלות משרת מילואים פעיל, הכרה בקורסי הכשרה מסוימים כהשתלמות מוכרת לפי הכללים למתן גמול השתלמות, כניסה למוזיאונים של משרד הביטחון ועוד.
- (4) ביום 1.6.2021 התקבלה החלטת ממשלה מס' 1008 בנושא הסיוע לתגמול לחיילי מילואים ששירתו בתקופה הלחימה במבצע "שומר החומות". לטובת טיפול בבקשות לסיוע יוקצה סכום ייעודי עד לגובה של 6 מיליון ש"ח.

5) ביום 15.05.2022 אושרה הרחבת החלטה ממשלה מס' 1447, בנושא הטבות לחיילי מילואים. במסגרתה ההחלטה, אושרו הרחבתן של הטבות קיימות למשרתי המילואים כדוגמת הנחה בתשלום ארנונה והקמת מאיץ עסקי למשרתי מילואים פעילים, וכן מתן הטבות נוספות כדוגמת הפעלת קבוצות כושר ברשויות המקומיות וסבסוד חופשות בישראל.

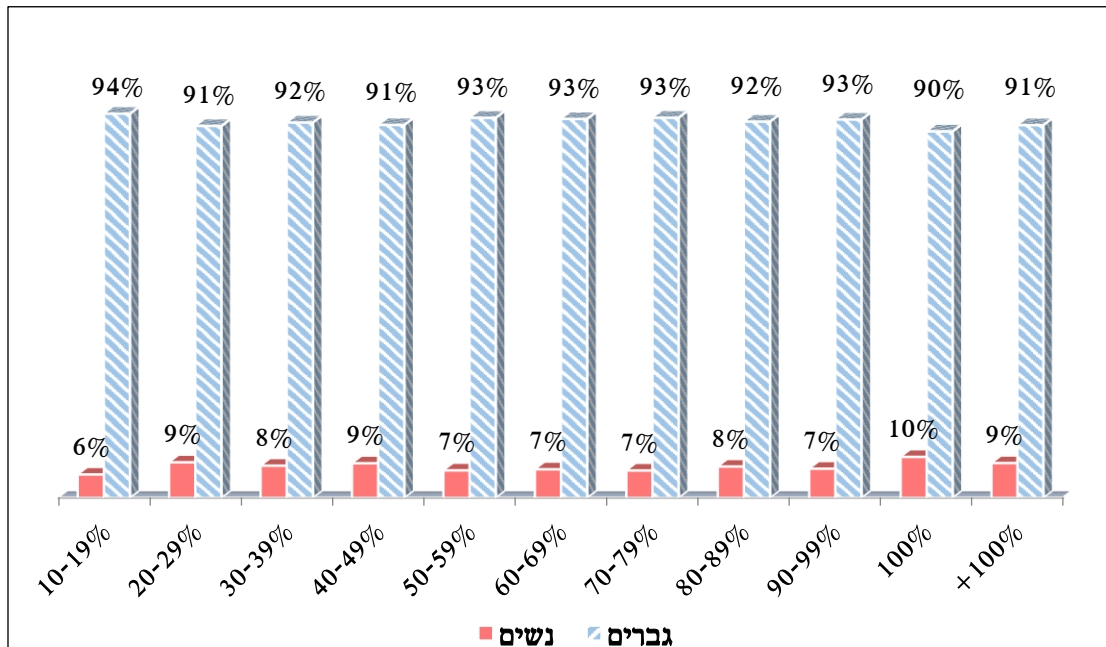
פרק ה' - ניתוח מגדרי של הצעת התקציב

החלטת ממשלה 2084 מיום ה-7 אוקטובר 2014 קבעה את חובת הניתוח המגדרי של תקציב המדינה. לפיכך, בוצע ניתוח מגדרי לתקציב הביטחון הבלתי מסווג. הניתוח מתייחס לכ-90% מהתקציב הבלתי מסווג של משרד הביטחון.

1. אגף שיקום נכים

להלן התפלגות התגמולים וההטבות, באגף שיקום נכים לפי מגדר, בחלוקה לפי אחוזי נכות. סך ההוצאה התקציבית המתוכננת בשנים 2023-2024 עבור תגמולים והטבות אלה הינם 5,187 מיליוני ש"ח ו-5,376 מיליוני ש"ח בהתאמה.

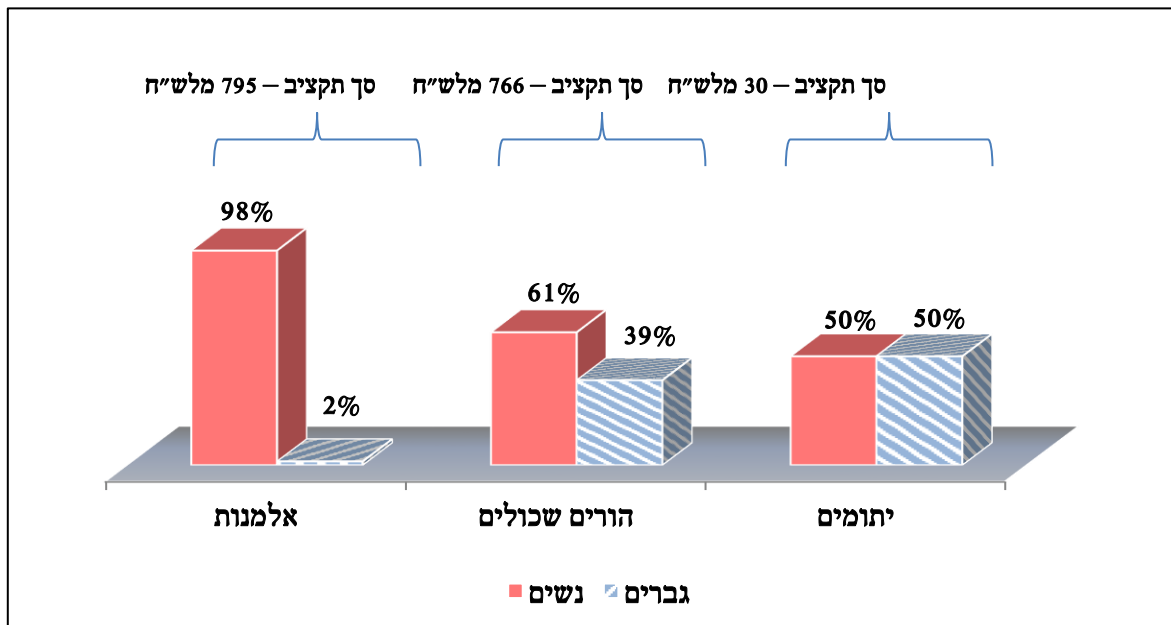
התפלגות אוכלוסיית אגף שיקום נכים עפ"י מגדר ודרגת נכות של הזכאים

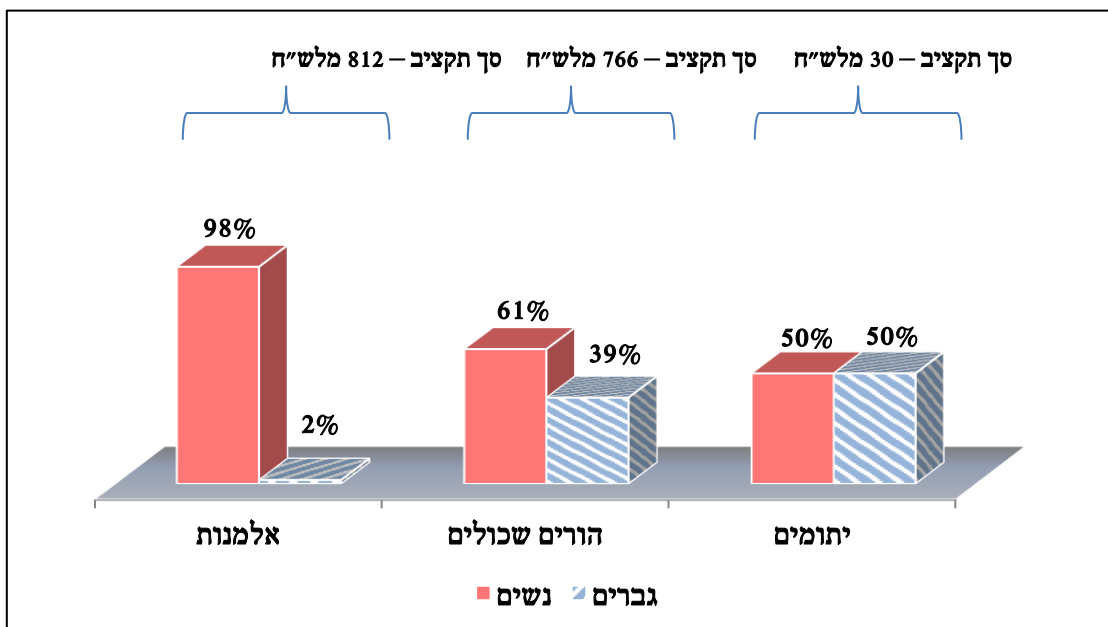
2. אגף משפחות והנצחה

להלן התפלגות התגמולים וההטבות, באגף משפחות והנצחה לפי מגדר, בחלוקה לפי אוכלוסיות. סך ההוצאה התקציבית המתוכננת בשנים 2023-2024 עבור תגמולים והטבות אלה הינה 1,592 מיליוני ש"ח ו-1,608 מיליוני ש"ח בהתאמה.

התפלגות תקציב אגף משפחות והנצחה בשנת 2023 עפ"י מגדר

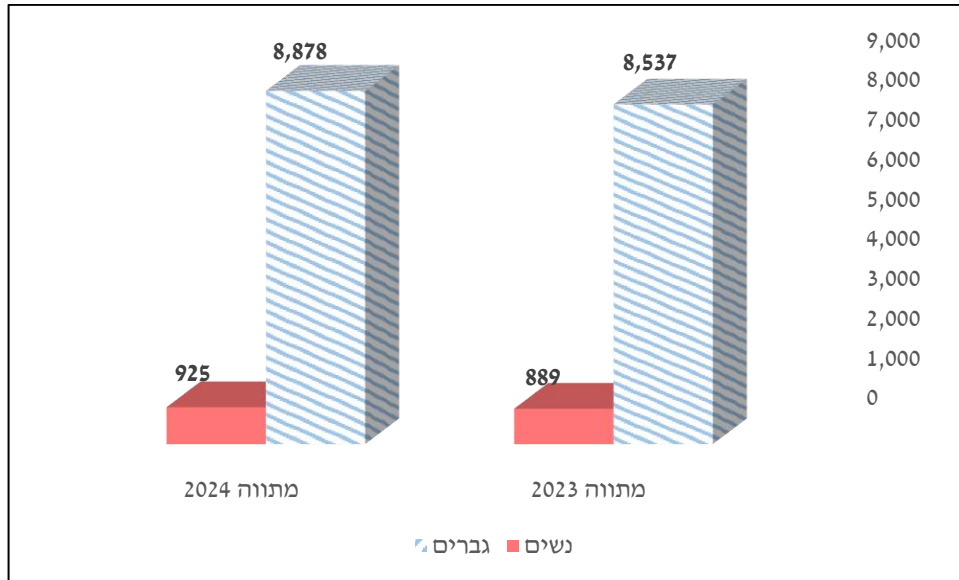
התפלגות תקציב אגף משפחות והנצחה בשנת 2024 עפ"י מגדר

3. גמלאות אנשי קבע

להלן תוצג התפלגות תקציב הגמלאות בחלוקה לפי מגדר. סך ההוצאה התקציבית המתוכננת בגין גמלאות הקבע בשנת 2023 הינה 9,426 מיליוני ש"ח, ובשנת 2024 הינה 9,803 מיליוני ש"ח בהתאמה.

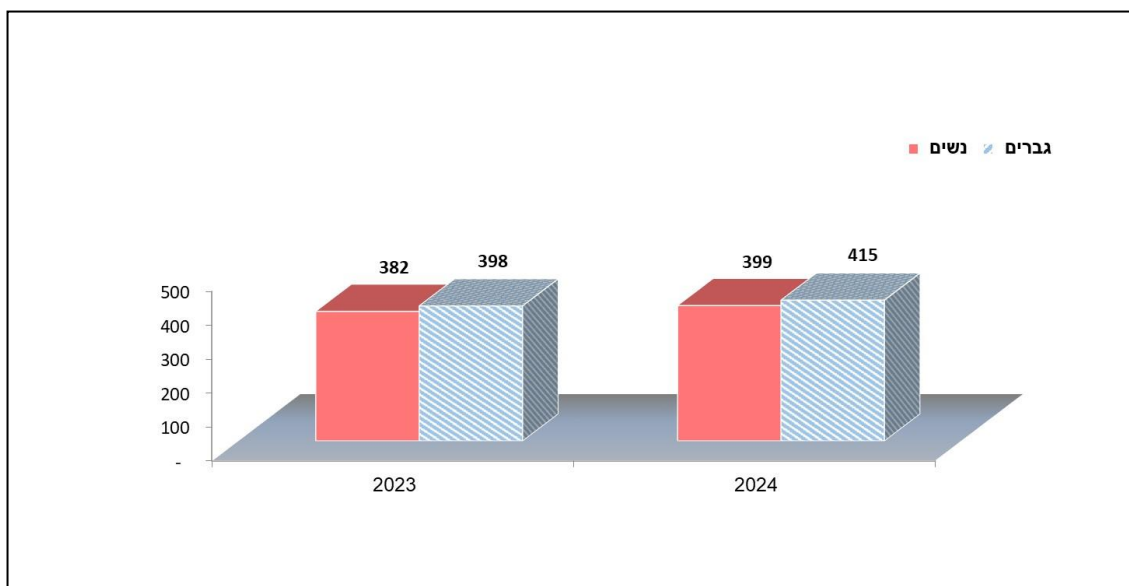
התפלגות ההוצאה על גמלאות לשנים 2023-2024 על פי מגדר (מיליוני ש"ח)

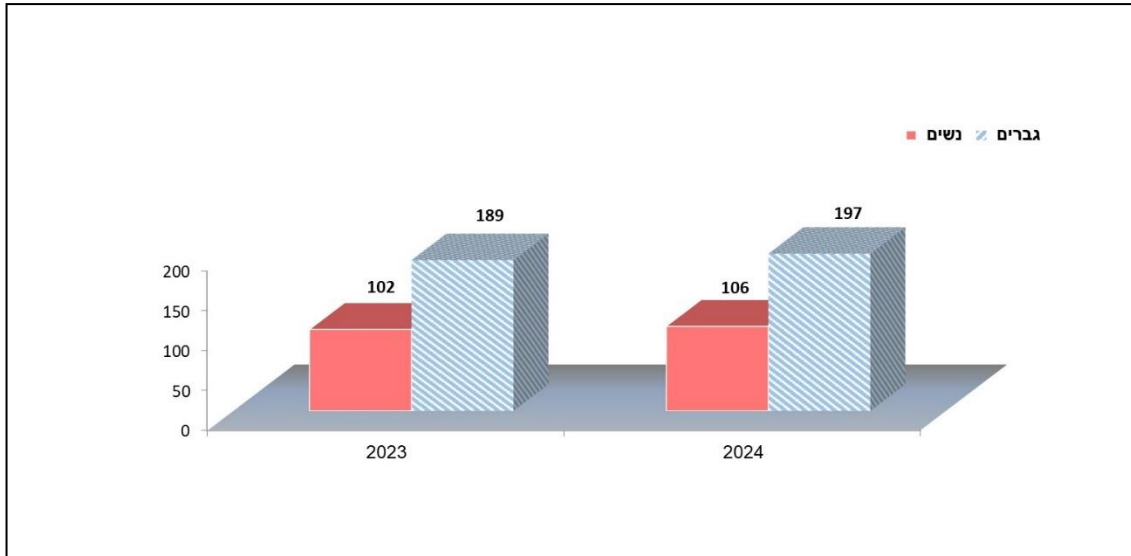
4. אגף משאבי אנוש (אמ"ש)

להלן תוצג התפלגות מוערכת של ההוצאה באמ"ש על פי מגדר. סך ההוצאה התקציבית על שכר המתוכננת באמ"ש בשנים 2023 ו-2024, הינה 780 מיליוני ש"ח ו-814 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

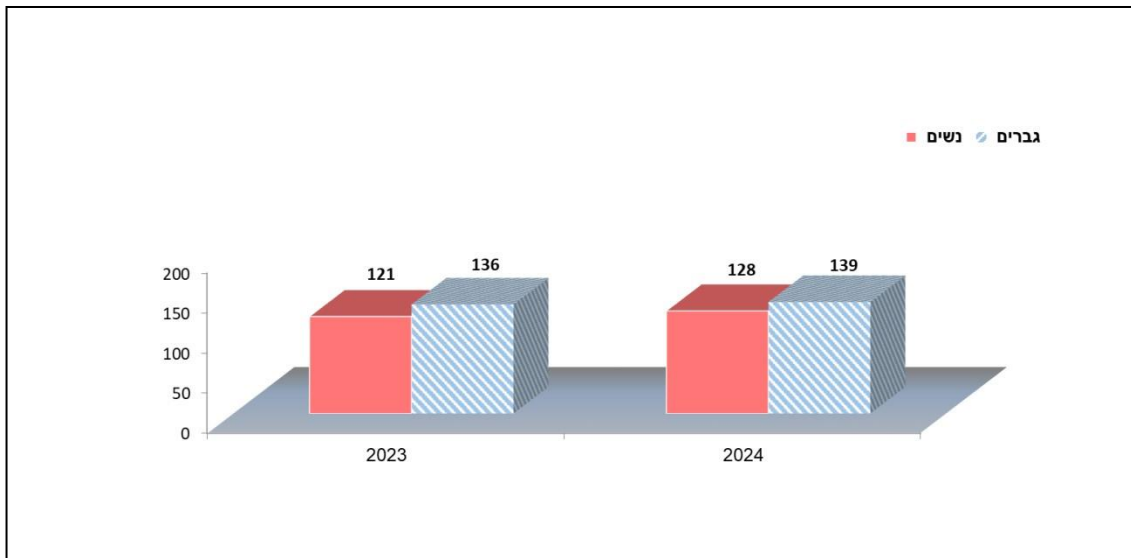
התפלגות ההוצאה על שכר עובדי משרד הביטחון לפי מגדר (מיליוני ש"ח)

התפלגות ההוצאה על שכר עובדי משרד הביטחון לראשי יחידות ומעלה לפי מגדר (מיליוני ש"ח)

התפלגות ההוצאה על גמלאות עובדי משרד הביטחון לפי מגדר (מיליוני ש"ח)

0109 – מטכ"ל אחר

1. האגף הביטחוני חברתי

א. האגף הביטחוני חברתי יוזם ופועל להגברת הנכונות והמוכנות בקרב בני הנוער בארץ ובתפוצות לשירות קרבי ומשמעותי בצה"ל כ"צבא העם" ולחיזוק תחושת המחויבות למדינת ישראל וערכיה.

ב. תקציב האגף הביטחוני חברתי נותן תמיכה במעטפת הפרויקטים המרוכזים באגף, יועצים ומדריכים ייעודיים לסדנאות ולפעילויות השונות ונותן מענה למעטפת התפעולית והלוגיסטית של כלל הפעילויות באגף לרבות הסעות, מזון, ציוד לוגיסטי ומשרדי.

ג. פירוט פעילויות האגף:

(1) סדנאות לקראת שירות

כחלק מפעילות ההכנה לצה"ל, אשר מטרתה להגביר את המוטיבציה לשירות משמעותי בקרב בני נוער, מתקיימות סדנאות לתלמידי כיתות י"א וסדנאות המשך לכיתה י"ב. קציני צה"ל במילואים מגיעים לפעילות יומית המתקיימת בבתי ספר במסגרת הכיתתית ועוסקת, באמצעות דו שיח, בדילמות, כתבות, סרטונים ועוד בתכנים: "צה"ל ואני", "צה"ל והחברה הישראלית", "לקראת שירות צבאי".

(2) מסע "בעקבות לוחמים"

האגף הביטחוני חברתי מרכז פעילות להגברת המוטיבציה בקרב בני נוער לשירות משמעותי ותורם. במסגרת זו מתקיים מסע בעקבות לוחמים לרמת הגולן ושיבטה, אשר כולל ביקור באתרי מורשת קרב ואתרים היסטוריים, שיח לוחמים עם בני הנוער בשטח, תצוגת אמל"ח, תרגיל אש והופעת להקה צבאית.

(3) פעילות גדנ"ע (גדודי נוער)

שבוע הגדנ"ע נועד להגביר מוטיבציה לשירות בצה"ל ע"י התנסות חיובית במערכת הצבאית, שבוע זה מיועד לתלמידי כיתות י"א, מתקיים בבסיסי גדנ"ע ומהווה חשיפה של פעילות צבאית בסיסית בה מתקיימת הדמיה של המערכת הצבאית. חוויה ראשונית זו יוצרת למידה לקראת שירותו הצבאי של המיועד לשירות ביטחון. כמו כן, מתקיים בקיץ שבוע גדנ"ע לנוער מחו"ל.

מערך הגדנ"ע משמש כגשר בין הנוער בישראל לבין צה"ל. תפקידו העיקרי הוא הכנת הצעירים לגיוס ובנוסף לכך, תורם בסיוע לאוכלוסיות חלשות, לחיזוק הזהות הלאומית-חברתית, להגברת תחושת השייכות למדינת ישראל ולחברה הישראלית ולשילוב בני הנוער העולים.

(4) שילוב נוער מהפריפריה, נוער בסיכון ואוכלוסיות ייחודיות בחברה

משרד הביטחון פועל לטיפול ושילוב בני נוער בסיכון מיוחד משכבות המצוקה בחברה הישראלית וזאת באמצעות פעילויות לעידוד הגיוס ולהשתלבות בחברה.

פעילויות האגף לשילוב נוער בסיכון הן להלן:

(א) קבוצות "אחריי" – בשיתוף עם עמותת "אחריי!" שמטרתה טיפוח מנהיגות ופיתוח מעורבות בקרב בני-נוער משכונות, מעיירות פיתוח, ממצוננות חסות ומהפריפריה. האגף שותף לפעילות "אחריי" בתחום הגברת הנכונות והמוכנות לשירות מלא ומשמעותי בצה"ל בקרב הנוער, בדגש על חינוך הנוער לאזרחות, מעורבות חברתית, ציונות, מורשת ואהבת הארץ.

(ב) מדור לדור – תוכנית צעד קדימה עם עמותת מדור דור, מטפלת בהכנה של בני ובנות נוער יוצאי קווקז והוריהם לקראת השירות הצבאי. התוכנית מלווה ליווי פרטני את בני הנוער. התוכנית הוקמה כתוצאה ממחקר של צה"ל, שאחת ממסקנותיו הייתה שישנה מוטיבציה נמוכה של יוצאי קווקז לגיוס לצה"ל. כיום התוכנית מתקיימת ב-10 רשויות מקומיות.

(ג) "דור העתיד" – תוכנית שמיועדת לבני נוער מהפריפריה החברתית והגיאוגרפית, סדנאות ODT שעוסקות בחוסן אישי ובחוסן קבוצתי. התוכנית מועברת ב-45 בתי"ס.

(5) גרעיני הנח"ל (נוער חלוצי לוחם)

(א) יחידת הנח"ל מרכזת מתגייסים אשר שירותם משלב שנת שירות בחברה טרם הגיוס, שירות משמעותי בצה"ל ופעילות חברתית. השירות כולל שנת שירות, גיוס ופרק משימה.

(ב) צה"ל דוחה את גיוס בני הנוער בשנה לטובת התנדבות לקהילה במסגרת מחנה הכנה לנח"ל וכן לפעילות חברתית קהילתית ותנועתית באזורי פריפריה. משימות שנת השירות כוללות: פעילות חינוכית ברשויות פורמלי ואפורמלי, התמודדות עם נוער בסיכון, נוער עולה, פנימיות וכפרי נוער והדרכה בתנועות נוער.

(6) פרק משימה

בשנת שירותם השלישית בצה"ל יוצאים חיילים, שמרביתם בוגרי שירות קרבי בנח"ל, לפרק משימה בן 12 חודשים במסגרתו משובצים החיילים בעיירות פיתוח ורשויות למיקוד (בהתאם למפת העדיפות הלאומית) ועוסקים בפעילות חברתית, עידוד המוטיבציה והעמקת התשתית הערכית בהכנת בני נוער לשירות משמעותי בצה"ל, וכן עם בני נוער לקראת גיוסם לצה"ל בבתי הספר ובפעילות בלתי פורמאלית אחר הצהריים במגמה לפתח מנהיגות צעירה, מעורבות חברתית ותודעת התנדבות בקרב בני הנוער בקהילה, בדגש על שילוב אוכלוסיות ייחודיות בחברה הישראלית ובשירות הצבאי וחיזוקן ואף לקדם, לחזק ולחדש ההתיישבות בסמוך לקווי העימות.

(7) שנת שירות

שנת שירות הינה שנת התנדבות בפעילות חברתית, קהילתית, תנועתית, באזורי מצוקה בפריפריה החברתית והגיאוגרפית. משימות שנת השירות כוללות טיפול בנוער עולה, נוער בסיכון, במתנ"סים, במסגרת תנועות הנוער ועוד. על מנת לבצע את משימות שנת השירות,

צה"ל דוחה את גיוסם של המתנדבים בשנה ע"פ מכסה הנקבעת ע"י אכ"א, והאגף הביטחוני-חברתי מסדיר את חלוקת דחיית הגיוס ובחינת התאמת תחומי ההתנדבות.

(8) מכינות קדם צבאיות

המכינות הקדם צבאיות הוקמו במטרה להכין את בני הנוער, בוגרי מערכת החינוך לקראת שירות מלא ומשמעותי בצה"ל ולתרומה לחיים האזרחיים אחרי השירות הצבאי, לעודד התנדבות ליחידות לוחמות וקרביות, ליחידות מובחרות ולמסלולי פיקוד וקצונה, להעניק להם הכנה נאותה וחוֹסן רוחני ופיזי לקראת המפגש עם חיי הצבא, לטפח מנהיגות צעירה, להעשיר את עולמם הרוחני-ציוני, להכשיר בני נוער הנוטלים על עצמם אחריות, חדורי תחושת שליחות ונכונים לשאת במשימות ובאתגרים הלאומיים בתחומי הביטחון, החברה והחינוך. המכינות הקדם צבאיות פרושות בכל חבלי הארץ ובכל מגזרי החברה היהודית-ציונית בישראל.

משרד ההתיישבות והמשימות הלאומיות הוא סמכות מאשרת למכינות קדם צבאיות המוכרות. לאחר ההכרה, האישור לדחיית שירות לחניכים הינו ע"י האגף הביטחוני חברתי. התוכנית הלימודית מאושרת ע"י משרד ההתיישבות והמשימות הלאומיות ותוכנית ההכנה לשירות צבאי מאושרת ע"י האגף הביטחוני חברתי.

קידום אוכלוסיות מיוחדות ושילובם בצה"ל תורם להשתלבותם בחברה הישראלית, בשוק העבודה ובאקדמיה.

(9) הפנימיות הצבאיות

במהלך שנת 2016 בוצעה עבודת מטה בנוגע לעתיד הפנימיות הצבאיות. במהלך שנת 2017 הועברה הפנימיה הצבאית בחיפה לניהול משרד הביטחון. בשנת 2018 נחתם מזכר הבנות בין משרד החינוך לבין משהב"ט המתייחס לאופן התפעול והמימון של הפנימיה הצבאית אור עציון, כאשר משהב"ט אחראי על התפעול והניהול של הפנימיה ומשרד החינוך אחראי על המימון.

(10) מסלולי שירות תורניים

האגף הביטחוני-חברתי אחראי על הסדרת הטיפול, ההכרה והבקרה על ישיבות ההסדר, הישיבות הגבוהות הציוניות. הישיבות הגבוהות החרדיות וישיבות "דרך חיים" (ישיבות הסדר חרדיות-טכנולוגיות), לאור תיקון 19 לחוק שירות ביטחון והתקנות שתוקנו מכוחו. האגף מטפל בבקשות הישיבות ובגיבוש המלצות לשר הביטחון בקשר להכרה בישיבות. כמו כן, מבצע בקרה על הישיבות ועל עמידתן בתנאים שנקבעו בתקנות, לאורך תקופת ההכרה.

(11) מסלולי שירות ייחודיים

(א) מדרשות לבנות דתיות מתגייסות- גיוס בנות דתיות במסגרת גרעיני מדרשות, במסלול "מוגן" שמשכו 32 חודשים ומשלב לימודים תורניים עם שירות צבאי איכותי (בעיקר חמ"ן, חיל חינוך וחיל האוויר) וליווי לאורך השירות.

כיום במסלול תשעה גרעינים במסגרת: מדרשת עין הנציב בבית שאן, ק. עין הנציב, מדרשת לינדנבאום בירושלים, כרמיאל ולוד, מדרשת המדבר בירוחם ובאשדוד, מדרשת מגדל עוז ומדרשת רוני.

(ב) אופק - תוכנית חצי שנתית הפונה לנוער ממגוון הקשת החברתית – דתיים, חילוניים ומסורתיים, בדגש על נוער מהפריפריה החברתית והגיאוגרפית, עולים, בוגרי פנימיות וכפרי נוער. לכל תוכנית הייחוד שלה. לדוגמה: עבודת אדמה, עבודת ברזל, העצמה נשית, הכנת עולים ובני נוער מהתפוצות וכדומה. במסגרת התוכנית עוברים החניכים העצמה אישית, הרחבת אופקים והכנה לקראת גיוס ושירות משמעותי בצה"ל בדגש על הגברת המוטיבציה לשירות משמעותי והשרידות בשירות הצבאי. מתנהלת עבודת מטה בנושא בין משרד הביטחון למשרד החינוך.

12) גיוס חרדים לצה"ל

האגף הביטחוני חברתי מוביל פעילות רחבה לעידוד גיוס החרדים והכנתם לקראת השירות:

(א) הפעלת מערך איתור, גיוס והגברת המוטיבציה של בני נוער חרדים על ידי רכזים הפועלים בשטח בפריסה ארצית, המהווים כתובת מול הרשויות והקהילה החרדית במרחב הקהילתי.

(ב) הפעלת מוקד פניות וטיפול בפרט המיועד להורים ולבני נוער מתעניינים, לתיאום הליך הרישום והגיוס מול המעוניינים ולשכות הגיוס.

(ג) הכנה ועידוד המוטיבציה לגיוס בכיתות טכנולוגיות-חרדיות, בקבוצות קידום-נוער חרדי, ישיבות ומסגרות אפורות באמצעות כנסי הסברה, ביקורים ביחידות, סיורים להכרת הארץ ואתרי מורשת, פאנל לוחמים והרצאות עם קצינים מאותרים.

(ד) ימי גיבוש וחשיפה ביישוב נווה בשת"פ עם גדוד נצ"ח יהודה בהם חווים החיילים התנסות צבאית ייחודית המציגה את השירות של חרדי בצה"ל.

(ה) תוכנית תקשורתית ופרסום במדיה בשיתוף עם אגף דוברות והסברה ולפ"מ.

(ו) הפעלת קבוצות נוער חרדיות "אחריי באמונה" במוקדים חרדים.

(ז) הקמת וליווי מסגרות הכנה ומסלולי המשך - מכינה קדם צבאית חרדית וישיבות הסדר חרדיות-טכנולוגיות "דרך חיים".

13) גרעין "צבר"

מסגרת ייחודית המיועדת לבני מהגרים ועולים חדשים בעיקר מארצות הברית ומקנדה ומדינות נוספות באירופה.

עם סיום לימודיהם בתיכון, הצעירים בוחרים להגיע לישראל להתנדב ולהתגייס לצה"ל לשירות צבאי מלא במסגרת גרעין צבר במסלול מובנה הכולל סמינרי הכנה ומיון בחו"ל, פרק קליטה רחב ומגוון שאורכו 3 חודשים המתקיים בעיקר בקיבוצים הכולל אימוץ ע"י משפחה, הכנה מנטאלית ופיזית לקראת הגיוס, אולפן עברית, היכרות עם הארץ ואתריה ועם החברה הישראלית. המשתתפים מסיירים בארץ ולומדים על ישראל, ההיסטוריה והמורשת ועוד.

מטרת הפרויקט היא שילובם המלא של חברי הגרעין בחברה הישראלית על מנת שיישאר גם לאחר תום שירותם הצבאי. גרעיני צבר מגיעים ארצה בשני מחזורים, מחזור קיץ ומחזור חורף.

14) גיוס מתנדבי חוץ לארץ (מח"ל)

המסלול מיועד לצעירים וצעירות בגילאים 18-23, אשר אינם בעלי אזרחות ישראלית, המבקשים לתרום למדינת ישראל ולהתנדב לשירות צבאי קרבי משמעותי במסגרת צה"ל. המתנדבים מתגייסים לצה"ל ורובם המכריע מבצע תפקידי לחימה ולאחר מכן מבצע עלייה.

מסלולי השירות: מח"ל רגיל, מח"ל חרדי ומח"ל הסדר. ייעוד המסלול הוא חיזוק הקשר בין צעירי הקהילות היהודיות ברחבי העולם לבין צה"ל ומדינת ישראל ועידודם לעלות ארצה.

15) תכניות הכנה לעולים ומח"ל

הן העולים החדשים שנמצאים בארץ פרק זמן קצר לפני גיוסם לצה"ל והן מתנדבי חו"ל המתגייסים לצה"ל, בסמוך להגיעם ארצה, מתמודדים לעיתים עם סיטואציות מורכבות בשירותם הצבאי. להבדיל מן הישראלים שהגיוס לצה"ל הינו שלב נוסף וטבעי לאחר סיום הלימודים התיכוניים - אין לעולים ולמח"ל את המידע, רמת העברית והכלים להתמודד עם השירות הצבאי. על מנת לתת מענה לסוגיה זו, בשנת 2014 נפתחו תכניות הכנה לקראת גיוס למתנדבי מח"ל ועולים חדשים שאורכם שלושה וחצי שבועות בשיתוף עם שתי מכינות קדם צבאיות ותכניות אופק. במסגרת תכניות אלו ניתן מענה לארבעה אלמנטים עיקריים: חיזוק ושיפור השפה העברית, הכנה לקראת הגיוס - פיזית ומנטאלית והיבטים פרקטיים-אינפורמטיביים (כולל התמודדות עם השירות ולמידה על תנאי השירות), היכרות עם החברה הישראלית-חיזוק הזהות היהודית-ציונית והכרת הארץ ואתרי מורשת. כיום ההכנה נעשית ע"י ספק בהתקשרות עם משרד הביטחון.

16) יחידת דרוזים צ'רקסים ופרויקטים משולבים

היחידה פועלת לעידוד הגיוס לצה"ל ולחיזוק הקשר ותחושת השייכות לחברה ולמדינה בקרב בני הנוער הדרוזי והצ'רקסי.

היחידה מבצעת פעילות חינוכית, חברתית, ערכית בישובים הדרוזים והצ'רקסים:

(א) התחום הדרוזי והצ'רקסי- התחום מבצע פעילות חינוכית, חברתית וערכית בישובים דרוזים ובישובים צ'רקסים: סדנאות לקראת שירות, כנס מתגייסים, יום צה"ל בקהילה, ביקור מלשבי"ם ביחידות צה"ל ובמיצג צה"ל, מפגש נוער יהודי-דרוזי, הנחת זרים לחללי צה"ל הדרוזים, ביצוע ערבי זיכרון בבתי ספר תיכוניים לנופלים מאותו הכפר, ליווי משפחות שכולות, שבוע גדנ"ע וקבוצות 'אחריי'.

(ב) ביצוע פרויקטים משולבים באגף – פרויקטי תשתית ופנימיות, וכן סיוע לפרויקטים כגון בעקבות לוחמים.

17) יחידת בדואים נוצרים

- היחידה פועלת לעידוד הגיוס לצה"ל ולחיזוק הקשר והשתלבות בני הנוער לחברה ולמדינה בקרב בני הנוער הבדואים והנוצרים.
- היחידה מבצעת פעילות חינוכית, חברתית, ערכית בישובים הבדואים ובחברה הנוצרית בצפון ובישובים הבדואים בדרום. להלן פעילות היחידה:
- א) במגזר הבדואי- סיורי מורשת- הכרת הארץ וצה"ל, שבוע גדנ"ע, סדנאות הכנה לצה"ל וקבוצת אחריי.
- ב) במגזר הנוצרי- פעילות לעידוד גיוס שכוללת כנס לבני נוער בצפון בהשתתפות מנהיגי הקהילה, ימי סיור ומורשת וסמינר.

2. הרבנות הצבאית

- א. הרבנות הצבאית מהווה סמכות מקצועית עליונה בנושאים תורניים ובנושאים הקשורים לענייני הדתות, וכן סמכות הלכתית בלעדית לנושאים הקשורים בשירות צבאי ובמשימות הצבא, לרבות הפצת הנחיות והוראות מקצועיות בענייני דת בצבא לשגרה ולשעת חירום וכן האחריות על תהליך זיהוי גופות חללי צה"ל, במידת הצורך.
- ב. כמו כן הרבנות הצבאית מרכזת את התכנון וההפעלה של שירותי דת ביחידות הצבא (לכל הדתות) וכן רוכשת ומספקת ציוד דת יחידתי ואישי ליחידות. הרבנות מייצגת את צה"ל ופועלת למול מוסדות דת אזרחיים, במידת הנדרש.
- ג. תפקידיה העיקריים של הרבנות בחירום הם: הפעלת מכלול רבנות צבאית בחירום, פרסום הנחיות מתאימות בעת לחימה, אישור תכניות פיקודיות לטיפול לפינוי חללים, גיבוש הערכת מצב בנושא הטיפול בחללים והמלצות על מעבר מקבורה בבתי קברות קבע לקבורה בבתי קברות ארעיים.
- ד. תקציב הרבנות הצבאית הראשית מיועד עבור פעילויות ייעודיות ושוטפות ובעיקרן:
- 1) רכש ציוד זיהוי וקבורה- ציוד לזיהוי חללי צה"ל והבאתם לקבורה, בשגרה ובחירום כנגזרת של תכניות אופרטיביות, תפעול המתקן לאיסוף נתוני חללים ובית הלוויות.
  - 2) פעילות חגים והווי דת- ביצוע פעילויות הסברה תורנית בנושא יהדות - שיחות, ימי עיון וחומר כתוב בנושאים ערכיים מתוך מורשת ישראל. קיום חגיהם של המיעוטים והוראת דתותיהם, סיורי סליחות, סיור "בעקבות המכבים" וכו'.
  - 3) רכש ציוד דת ייעודי לפרט וליחידה - רכש ציוד דת לכל חייל בצה"ל, לבתי הכנסת וליחידות.
  - 4) חירום - תקציב הרבנות הצבאית משמש בנוסף להיערכות לשעת חירום, בהתאם לתפקידי הרבנות בחירום.

גיור – נתיב

קורס נתיב הינו קורס בשיתוף ובמימון משרד ראה"מ, שמטרתו חיזוק תחושת ההזדהות והשייכות של החיילים העולים לעם היהודי ולמדינת ישראל. בסיומו של הקורס רשאי לבחור המשתתף

- להמשיך בסמינרי הגיור, אשר אחריהם עומד המשתתף בפני בית דין רבני בצה"ל המאפשר גיור. בממוצע נפתחים מדי שנה יותר מאלף תיקי גיור בסוף סמינר א'. תהליך הגיור בהיבט הרבנות הצבאית:
- א. החפצים בתהליך גיור נדרשים לבצע שני סמינרי המשך, במהלך הסמינר השני הרבנות הצבאית מעניקה למתגיירים ציוד דת בסיסי. בסוף התהליך מגיעים המתגיירים לפני בית דין המורכב מדיינים ואבות בית דין המועסקים ע"י הרבנות הצבאית באמצעות משרד הביטחון ומשרד רה"מ- אגף הגיור.
- ב. הרבנות הצבאית מפעילה מסלול נוסף לגיור שכולו באחריותה ומיועד לחיילים שבתפקידים ייחודיים ושאינם יכולים לצאת לקורס או לסמינרים (קצינים בקבע, מ"פים, טייסים וכו'). הרבנות הצבאית מכשירה את המתגיירים לעמוד בפני בית הדין. כמו כן, מטפלת הרבנות הצבאית במתגיירים שמבקשים להיכנס בברית הנישואים.
- ג. מקור תקציב הגיור הינו חיצוני למשהב"ט (נתיב).

3. מפצ"ר - הפרקליטות הצבאית

ייעודה של הפרקליטות הצבאית הוא לסייע לצה"ל במילוי משימותיו כדין ולהנחיל בו את עקרונות שלטון החוק וערכי משפט וצדק. הפרקליט הצבאי הראשי משמש כיועצם של הרמטכ"ל ושל רשויות הצבא האחרות בכל ענייני חוק ומשפט, על פי חוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955.

הפרקליטות הצבאית על זרועותיה- התביעה הצבאית, הסניגוריה הצבאית, מחלקת הייעוץ והחקיקה, מחלקת הדין הבינלאומי, מחלקת הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון ובית הספר למשפט צבאי- אחראית בין היתר להוציא לפועל סמכויות, אשר הוקנו בדין ובפקודות הצבא לפרקליט הצבאי הראשי, לסגן הפרקליט הצבאי הראשי ולפרקליטים הצבאיים, לקיים מערכות תביעה והגנה בפני בתי דין ובתי משפט צבאיים, לתת ייעוץ לרשויות הצבא בכל תחומי המשפט הצבאי והכללי, לפקח על הדין המשמעתי בצבא, לקיים מגעים עם גופים ממלכתיים וציבוריים ולייצג בפניהם את הצבא, לרבות בענייני חקיקה הנוגעים לצה"ל ולהנחיל את החוק והמשפט בצה"ל בקרב המפקדים והחיילים.

הפרקליטות הצבאית מעניקה ייעוץ משפטי לכלל גופי צה"ל, מטפלת בעתירות לבג"ץ ובתביעות שונות המוגשות כנגד צה"ל ומטפלת מידי שנה באלפי תיקים בעבירות הנדונות בפני בתי הדין הצבאיים ובתי המשפט הצבאיים באיו"ש.

תקציב הפרקליטות הצבאית מיועד למימון הפעילות השוטפת של הפרקליטות הצבאית ושל בית הספר למשפט צבאי ומשמש לתשלום עבור פעילות הפרקליטות, רכישת ספרות מקצועית ומאגרים משפטיים, פרסום ספרות וכתבי עת מטעם היחידה, הוצאות לוגיסטיות שוטפות, הוצאות תקשוב, פרויקטי מיכון ומחשוב, תשלום לעדים מומחים, בינוי יחידתי וכו'.

4. יבד"ץ ויבמ"ש- יחידות בתי הדין הצבאיים ובתי המשפט הצבאיים באיו"ש

הרשות השופטת בצה"ל מורכבת משתי יחידות, יחידת בתי הדין הצבאיים ויחידת בתי המשפט הצבאיים באיו"ש.

ייעודה של יחידת בתי הדין הצבאיים (יבד"ץ), להיות מערכת בתי דין הפועלת על פי חוק השיפוט הצבאי, הדנה בעבירות פליליות וצבאיות המיוחסות לחיילים ולאזרחים בעלי זיקה לצבא. ביחידת בתי הדין הצבאיים, שתי ערכאות שיפוט: הערכאה הראשונה, בתי הדין המחוזיים, מחולקים לפי הפיקודים והזרועות. בצד כל בית דין מחוזי פועל בית דין לתעבורה. בית דין נוסף של ערכאה ראשונה הוא בית הדין הצבאי המיוחד אשר דן בקצינים בדרגת סגן אלוף ומעלה וכן כל חייל שנאשם בעבירות שדינן מיתה. ערעורים על החלטות ופסקי דין של בתי הדין של ערכאה הראשונה נשמעים בפני ערכאת הערעור- בית הדין הצבאי לערעורים.

בבתי הדין מתנהלים המשפטים תוך הקפדה על כללי הדיון בשפיטה מקצועית, המנחילה את ערכי המשפט וערכי צה"ל. בתי הדין הצבאיים מתאפיינים בניהול המשפטים ביעילות המתחייבת לשם שמירת החוק, המשמעת והסדר בצבא, ובד בבד תוך הקפדה על כך שלנאשמים ניתן יומם וכי יישמרו מלוא זכויותיהם.

תקציב יבד"ץ מיועד למימון הפעילות השוטפת של בתי הדין הצבאיים, לרכישת ספרות מקצועית, הכשרות והשתלמויות והוצאה לאור של פרסומים מקצועיים, למימוש ואחזקת פרויקטי מחשוב, למשימות בינוי ושיפור סביבת העבודה, תשלום לעדים מומחים, פיצויים לנאשמים, רכישות כלליות ועוד.

ייעוד בתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון הוא ליישם ולהטמיע את שלטון החוק, על ידי שפיטת נאשמים בביצוע עבירות ביטחוניות או עבירות פליליות אחרות, שנעברו באזור או שנועדו לפגוע בו, ועל ידי קיום ביקורת שיפוטית על החלטות מנהליות, בהתאם לסמכויות המוקנות להם. זאת, תוך עצמאות שיפוטית, הבטחת הליך הגון וקיום משפט צדק.

במסגרת יחידת בתי המשפט הצבאיים (יבמ"ש) פועלים שלושה בתי משפט של ערכאה ראשונה ובית משפט לערעורים. מדי שנה דנים בתי המשפט הצבאיים בעשרות אלפי הליכים חלקם בנוגע לעבירות ביטחוניות חמורות ביותר. בתי המשפט אף מקיימים ביקורת שיפוטית על מעצרים מנהליים וצווים מנהליים אחרים.

בבתי המשפט מתנהלים המשפטים תוך הקפדה על כללי הדיון בשפיטה מקצועית, המנחילה את ערכי המשפט וערכי צה"ל. בתי המשפט הצבאיים מתאפיינים בניהול המשפטים ביעילות, ובד בבד תוך הקפדה על כך שלנאשמים ניתן יומם וכי יישמרו מלוא זכויותיהם. בהחלטותיהם, מאזנים בתי המשפט בין האינטרס הביטחוני לבין שמירה על זכויות האדם.

תקציב יבמ"ש מיועד למימון הפעילות השוטפת של בתי המשפט הצבאיים, לרכישת ספרות מקצועית, הכשרות והשתלמויות והוצאה לאור של פרסומים מקצועיים, למימוש ואחזקת פרויקטי מחשוב, למשימות בינוי ושיפור סביבת העבודה, רכישות כלליות ועוד.

5. צד"ל

ביוני 2022 התקבלה החלטת ממשלה מספר 1687 הכוללת סיוע של 550 אש"ח לכ- 400 יוצאי צד"ל מתוך הוקרה עמוקה לפועלם עבור מדינת ישראל ובהתחשב במצוקה הכלכלית של מרביתם ובפרט בנושא הדיור. היקף ההחלטה 217 מ"ש בשנים 2022-2026.

0203 - יחד למען החייל

יחד למען החייל הינה עמותה המהווה את שער הכניסה היחיד של תרומות לצה"ל והינה תולדה של מיזוג בין קרן לב"י לאגודה למען החייל, שבוצע לאור מסקנות וועדת מינטקביץ משנת 2011 אשר בחנה את מערך ההתרמה של צה"ל. העמותה פועלת לגיוס כספים למימון פעילויות התרומות לביטחון ישראל ולחיזוק חוסנו ועוצמתו של צה"ל. כלל התרומות המיועדות, לפני מימושן, מקבלות את אישור אכ"א, כאשר תרומות מעל 100 אלפי ש"ח מקבלות בנוסף את אישור סגן הרמטכ"ל ו/או הרמטכ"ל. היקף התרומות והעזיבונות שהתקבלו ע"י יחד למען החייל בשנת 2022 הינו כ-190 מ"ש"ח.

1. שיתוף פעולה עם ארגון ידידי צה"ל בארה"ב (FIDE)

בשנת 2010 החל שיתוף פעולה של קרן לב"י עם ארגון ידידי צה"ל בארה"ב (FIDE). במסגרת זו נחתמו עד היום חוזים בסך של למעלה מ-380 מיליוני ש"ח למגוון פרויקטי תשתית המיועדים לרווחת חיילי צה"ל. העמקת שיתוף הפעולה בין קרן לב"י לארגון FIDE, הגדיל משמעותית את הכנסות יחד למען החייל בשנים האחרונות ותרם לשיפור רווחת חיילי צה"ל בבסיסו.

2. שינוי ארגוני של מערך ההתרמה של צה"ל

ועדת מינטקביץ' הוקמה ביום ה-7 בפברואר 2011 ונתבקשה לבחון את פעילות האגודה למען החייל, שיתוף הפעולה בינה לבין מערכת הביטחון ולהמליץ על מודל פעולה מיטבי לפעילותה. ביום ה-21 בנובמבר 2011 הציגה הוועדה את מסקנות עבודתה והמלצותיה למנכ"ל משהב"ט, אשר כוללות שינוי משמעותי במבנה מערך ההתרמה לרווחת חיילי צה"ל. בחודש מרץ 2015 נחתם הסכם למימוש מסקנות ועדת מינטקביץ' אשר שינה את המבנה הארגוני של עמותת קרן לב"י ואל"ח, כך שלב"י תהווה את גוף גיוס התרומות ואל"ח יהווה את גוף המימוש. בשנת 2017 בוצע המיזוג הרשמי של שתי העמותות. עוד הוחלט כי אכ"א יבחן את אופן מימוש התרומות ויחליט באיזה אופן הן ימומשו (במשרד הביטחון או ביחד למען החייל). כלל התרומות שיוחלט כי ימומשו במסגרת משרד הביטחון ירשמו כנדרש במסגרת תקציב הביטחון.

0802 – מכללות

יעוד המכללות - להוות מוסד הכשרה בכיר שאמון על ההכשרה בנושאי מקצועות הביטחון הכלל זרועיים והבין-שירותיים.

תקציב המכללות נותן מענה למערך ההכשרות לפיתוח דרגי הפיקוד בצה"ל, לרבות התקשרויות לטובת חוזי לימודים מול מוסדות לימוד, יועצים ומרצים ייעודיים לתכנים הנלמדים בהכשרות, חוזי תפעול ואחזקת למתקני מכללות ומימוש תוכנית העבודה הלוגיסטית והמנהלית של הקורסים השונים, בינוי ואחזקת בינוי ושבר.

להלן הקורסים וההכשרות העיקריות המתקיימים במכללות:

1. קורס תא"לים - הקורס מיועד לקצינים בדרגת תא"ל בדרגה ובתקן ומהווה את ההכשרה הבכירה ביותר בצה"ל. דרג התא"ל הינו דרג ייחודי בו מתרחשת הכניסה למרחב שבין הפיקוד המכונן (אסטרטגיה) לבין הפיקוד המבצעי (טקטי). מרחב זה מתאפיין בצורך לפתח ידע ייחודי למול השינוי המתמיד של הסביבה. הקורס עוסק בחקר הסביבה המטכ"לית ואתגריה, תוך רכישת כלים ללמידה שיטתית וכינונה של רשת לומדים חיונית ומתרחבת.
2. המכללה לביטחון לאומי (מב"ל) - הקורס מהווה מוסד צבאי ממלכתי להכשרת הסגל הבכיר בצה"ל, במערכות הביטחון והממשל ולתפקידי פיקוד וניהול בכירים. מטרת הקורס הינה ללמוד ולחקור את מרכיבי הביטחון הלאומי השונים של מדינת ישראל ולנתח את קשרי הגומלין ביניהם, לפתח חשיבה אסטרטגית ומערכתית בקרב הלומדים, הנמנים עם ההנהגה הבכירה במערכות הביטחון הלאומי בישראל, באמצעות קידום רעיונות ותפישות פיקוד, ניהול וערכים, במטרה להפכם לשותפים משמעותיים בעיצוב תפישת הביטחון הלאומי של מדינת ישראל.
3. בית הספר למלחמה (בעבר פו"ם 'אלון') - מטרתו להכשיר מפקדים וקציני מטה מהיחידות המבצעיות לתפקידי פיקוד ומטה בדרג הבכיר, על מנת שיוכלו לבצע את תפקידיהם העתידיים באופן מיטבי.
4. קורס פיקוד ומטה (פו"ם) 'אפק' - מטרת הקורס הינה להכשיר את הקצין למקצוע הצבאי ולתפקידי פיקוד ומטה בדרג הסא"ל במערכת המקצועית בצה"ל.
5. המכללה לפיקוד טקטי (מלט"ק) - מטרת המכללה הינה להקנות לקצונה הצעירה ביבשה תשתית רחבה של תחומי ידע הנדרשים לביצוע תפקידי פיקוד ברמה הטקטית ולהכשירם למקצוע הצבאי.
6. בית ספר לנגדים - מטרתו להוות מרכז להכשרה בין זרועית אחודה של הנגדים בצה"ל למקצוע הפיקוד הצבא ולקדם את מערך הנגדים כמפקדים בעלי גאווה ותחושת שייכות לצה"ל ולמדינת ישראל. בית הספר התחיל לפעול בסוף שנת 2017.
7. בנוסף לכך, מפעילות המכללות מרכז מחקר מב"ל כחלק מהמכללה לביטחון לאומי, מרכז ללימודים צבאיים במכללה לפיקוד ומטה וכן את הוצאת "מערכות" - הוצאה שייעודה הוא טיפוח החשיבה והידע הצבאיים באמצעות פרסום כתבי עת וספרים.

1400 - מכשול ומרכיביו**1. כללי**

ייעוד מנהלת הגבולות והתפר להוות גוף לניהול מימוש ותכלול פרויקטים להקמת תשתיות להגנה על הגבולות והתפר ולאחזקתן, תוך שילוב כלל הגורמים בצה"ל, במערכת הביטחון וגופים ממשלתיים נוספים. כמו כן, המנהלת מהווה זרוע ביצועית וסמכות למימוש מרכיבי התשתיות בתפיסה המבצעית, תכלול והגנה בפרויקטים בגבולות המדינה ומרחב התפר.

2. אחזקת המכשול ומרכיביו

א. כחלק מצעדים שננקטו למלחמה בטרור, סיכול ומניעת חדירת פעילות חבלנית והגנה על גבולות מדינת ישראל הוקמו מכשולים בגזרות השונות.

א. המנהלת נותנת מענה אחזקתי למכשולים המהווים את כלל גבולות המדינה. כמו כן, מענה אחזקתי לאתרים משולבים.

3. הרשאה להתחייב

הרשאה להתחייב במנהלת הגבולות והתפר נועדה כדי לאפשר התקשרויות רב שנתיות בפרויקטי הקמה ושדרוג המכשול בגזרות השונות שבאחריותה ובאחזקת המכשול בגבולות (מימוש תקציבי אחזקה בפריסה הרב שנתית מייעל ומשפר את המענה הנדרש).

1401 – רשות המעברים היבשתיים במשרד הביטחון

כללי

החל משנת 2005, פועל משהב"ט לאזרוח מעברים יבשתיים בין עזה ואיו"ש לשטח ישראל תוך החלפת חיילי צה"ל המאיישים את המעברים לאורך גדר הביטחון באיו"ש ועוטף עזה, בעובדים אזרחיים. למטרה זאת הוקמה בשנת 2005 רשות המעברים. למהלך ארבעה יעדים ספציפיים:

א. שיפור רמת הביטחון ומתן שירות יעיל לאוכלוסיה, באמצעות מעבר לשיטות עבודה מקצועיות ע"י כוח-אדם ייעודי.

ב. ביטול החיכוך בין חיילי צה"ל ואוכלוסיות אזרחיות.

ג. פעילות אחידה ורצופה במעברים, המאפשרת תכנון אזרחי וכלכלי נכון יותר.

ד. הסדרת היחסים האזרחיים בין מדינת ישראל לבין הפלסטינים במישורים שונים.

תקציב המעברים משמש בעיקר לתפעול המעברים וכן לפיתוח ואחזקת מעברים.

עיקרי פעילות רשות המעברים

המעברים שאוזרוחו עד כה הם: מעברי עוטף עזה - ארז וכרם שלום. מעברי איו"ש - גלבוץ, מיתר, תרקומיא, שער אפרים, ריחן, הבקעה, אייל, חוצה שומרון, מצדות יהודה, אליהו, מכבים (הולכי רגל בלבד), חשמונאים, ל"ה ותאנים.

ראוי לציין, כי מעבר למעברי התפר ועזה הנמצאים תחת אחריות משרד הביטחון, קיימים מעברים בעוטף ירושלים, אשר הינם באחריות המשרד לביטחון לאומי. נכון להיום במעברי עוטף ירושלים עדיין מבצעים חיילים את משימות התפעול תחת פיקוד, ניהול והנחיית משטרת ישראל והמשרד לביטחון לאומי אשר הונחו לפעול לאזרוח מעברים אלה ושחרור החיילים ממשמיהם. הוצאת החיילים מהמעברים השונים עולה בקנה אחד עם המלצת וועדת ברודט כי עיסוק צה"ל יתמקד בנושאי הליבה ולא בנושאים שאינם בתחום אחריותו/עיסוקו.

במהלך שנת 2009 אושרה רשות המעברים כ"ח' סמך ע"י נציבות שירות המדינה, לאור המורכבות התפעולית, מספר המעברים הגדול והמהות השונה מפעילות הליבה של משרד הביטחון.

החל משנת 2016 אושרה תוכנית לשרוג המעברים מתוך רצון להשיא את התועלות בשיתוף פעולה כלכלי בין ישראל והפלסטינים ומתוך ראייה כי שדרוג המעברים בין הצדדים חשוב לצורך מימוש מטרה זו. התקציב למימוש תוכנית זו הינו מתקציבי מתאם פעולות הממשלה בשטחים.

כמו כן, לאור ההתפתחויות בכמות הפועלים העוברים במעברים ומתוך מטרה לתת מענה מידי להקלת התנועה בסביבתם, נערכת בחודשים האחרונים במשהב"ט עבודת מטה אשר צפויה להסתיים במהלך שנת 2023 לגיבוש תוכנית רב-שנתית למעברים. בנוסף, בשנת 2023 צפוי להיחתם הסכם אבטחה ושמירה חדש במעברים.

הרשאה להתחייב

התקשרויות רב שנתיות בעיקר בנושאים שוטפים (כגון אחזקה) המביאות למימוש פוטנציאל ההתייעלות באמצעות הבטחת רציפות המענה לאורך פרק זמן.

1600 – 1500 אגף שיקום נכים ואגף משפחות והנצחה

1. אגפי שיקום ומשפחות במשרד הביטחון – רקע

עד שנת 2005 פעלו אגפי שיקום נכים ומשפחות כיחידה אחת, ובשנה זו הוחלט לפצלם ל-2 אגפים: אגף שיקום נכים ואגף משפחות, הנצחה ומורשת. אחת ממטרותיו העיקריות של הפיצול הייתה להתאים את השירות הניתן לצרכים השונים של האוכלוסיות המטופלות.

האגפים פועלים מתוקף שלושה חוקים עיקריים:

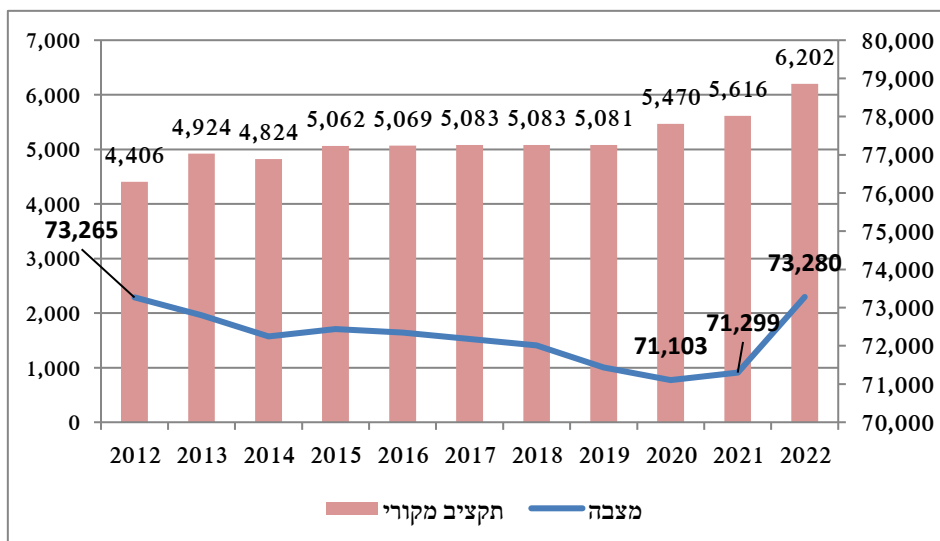
- א. חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 (להלן-חוק הנכים).
- ב. חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תשי"א-1950 (להלן-חוק משפחות).
- ג. חוק בתי קברות צבאיים, תשי"א-1950.

מלבד חוקים אלו חוקקו חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד), תשמ"ח-1988, המחיל את שני החוקים הראשונים גם על חיילים בשירות חובה, שנחבלו כתוצאה מחבלה שאירעה בתקופת שירותם, אף שלא עקב שירותם.

בנוסף חוקקו חוקים אשר מכוחם מטפלים האגפים באוכלוסיות נוספות: חוק המשטרה (נכים ונספים), התשמ"א-1981, חוק שירות בתי הסוהר (נכים ונספים), התשמ"א-1981, חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968, חוק אנשי צבא דרום לבנון ובני משפחותיהם, התשס"ה-2004. כמו כן, מטפלים האגפים גם במשרתי קד"צ, כיתת כוננות רבש"צים ונפגעי המחתרות שלחמו לעצמאות המדינה.

תקציב האגפים במשרד הביטחון גדל בשיעור ניכר על פני השנים האחרונות. התקציב גדל מרמה של כ- 2.3 מיליארד ש"ח ב-1994 לרמה של כ- 6.2 מיליארד ש"ח בשנת 2022 (במחירים שוטפים). בנוסף, התקציב צפוי לגדול לאור התקדמות רפורמת 'נפש אחת'.

להלן התפתחות תקציב האגפים מול השינוי באוכלוסיית הזכאים (מיליוני ש"ח):

2. ועדת גורן

ועדת גורן הגישה את הדו"ח המסכם של עבודתה בחודש דצמבר 2010. בהמשך לכך, בהחלטה מספר 4088 מיום ה-8 בינואר 2012, שעניינה שינוי בסדר העדיפויות בתקציב המדינה לשנת 2012 (להלן – החלטה 4088), אשר אושרה בממשלה פה אחד, הוחלט לאמץ את מסקנותיה של ועדת גורן. בתאריך ה-1 בינואר 2013 נחתם הסכם עקרונות בין מנכ"ל משרד ראש הממשלה, מנכ"ל משרד הביטחון ויו"ר ארגון נכי צה"ל, אשר בא לבצע מספר שינויים בהמלצות ועדת גורן, אשר הוטמעו בהחלטה 4088.

בנובמבר 2015 נחתם הסיכום התקציבי בין משרד הביטחון ומשרד האוצר, הכולל את יישום המלצות ועדת גורן בנושא השיקום (כפי שיקבעו השרים), עיגון ההטבות בחקיקה, הקמת מועצות ציבוריות להגדרת מדיניות ופיקוח והפרדת תקציב השיקום והמשפחות מתקציב הביטחון. בהחלטה ב/136 מיום 11 באוגוסט 2016 אישר הקבינט את הסיכום התקציבי ואת הסכם העקרונות משנת 2013. תיקוני החקיקה בנושא נכנסו לתוקפם בתאריך ה-27 לאפריל 2017. במסגרת זו נקבע כי חבלה של אנשי קבע ועניין זה תהא חבלה שנסיבותיה ייחודיות לשירות הצבאי.

3. עדכון תגמולים

בעקבות משבר 'הקורונה' שהביא לפיטורין והוצאתם לחל"ת של מאות אלפי עובדים, עלה מדד השכר בסקטור הציבורי קהילתי באופן חריג ומלאכותי. על כן, סוכם על הסדר חלופי לשנים 2020-2022 עם ארגון נכי צה"ל, ארגון יד לבנים וארגון האלמנות, כך ששיעור עדכון התגמולים יעמוד על ממוצע שיעור עליית מדד השכר בסקטור הציבורי קהילתי בשנים 2018 ו-2019.

4. רפורמת 'נפש אחת'

בשנים האחרונות הוקמו וועדות שונות במשרד הביטחון לבחינת קידום רפורמות בתחומי פעולה שונים הנוגעים לזכויות נכי צה"ל ומערכת הביטחון ולרבות סוגיית שיפור השירות הניתן לנכים, עדכון סל הזכויות, שיפור הטיפול והשיקום בנפגעי PTSD, ייעול תהליכי העבודה ועוד. זאת בין היתר, על רקע הגידול במספר נכי צה"ל ומערכת הביטחון, הצרכים המשתנים של הזכאים, השינויים העיתים וההתפתחות הטכנולוגיה מאז נקבע סל הזכויות הקיים.

בהמשך לכך, אושרה במסגרת החלטת ממשלה 981 מיום 9 במאי 2021 – רפורמת 'נפש אחת', שעניינה יישום מידי של תוכנית לאומית שמטרתה להביא לשיפור משמעותי של הטיפול והשיקום הניתנים לנכי צה"ל ומערכת הביטחון ולהלן עיקרי הרפורמה:

א. ביצוע פעולות לשם מתן מענה מידי לצורכי הטיפול והשיקום של נכי צה"ל ומערכת הביטחון, בדרג על נפגעי פוסט טראומה ובני משפחותיהם ובכלל זה תיקון תקנות הנכים (טיפול רפואי) בנושא תגמול טיפול רפואי חלקי לנכים שנקבע לגביהם כי איבדו באופן חלקי את כושר עבודתם עקב הנכות.

ב. עיגון בחקיקה של הזכויות הניתנות כיום מכוח הוראות פנימיות של משרד הביטחון ושינויים נוספים נדרשים כפי שגובשו על ידי משרד הביטחון.

- ג. קידום הוראת שעה לעניין שינוי מבחני ההכנסה כתנאי לקבלת תגמול נצרך מכוח סעיף 7 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט – 1959, במקביל המשך קידום הצעת חוק ממשלתית ליישום מודל שעיקרו קביעת תגמול חדש שיינתן לפי מידת הפגיעה בכושר העבודה עקב הנכות וללא תלות במבחני הכנסה
- ד. הסדרת הזכויות לסיוע משפטי באמצעות משרד המשפטים למבקשים שיבחרו בכך מבלי שיידרשו לעמוד במבחני הכנסה הקבועים בחוק הסיוע המשפטי תשל"ב - 1972.
- ה. בחינת אופן מימונם של מתקנים שבהם מתקיימת פעילות ספורט וחברה ייעודיים עבור נכי צה"ל ובני משפחותיהם.
- ו. שיפור מידי באיכות השירות המוענק לנכי צה"ל ומערכת הביטחון ע"י אגף שיקום נכים, הן בהיבט של תודעת השירות, והן בהיבט של קיצור וייעול הליכים בירוקרטיים, בין היתר באמצעות מעבר לשירות הדיגיטאל.
- ז. הוקמו ועדות מקצועיות בתחום הרכב והניידות ובתחום הדיור שהמלצותיהן נמצאות בתהליך חקיקה. הוועדות סיימו את עבודתן והמלצותיהן אמורות לעבור בחקיקה בקרוב.
- ח. הקמת פאנל מומחים שיבחן את הקשר הסיבתי הרפואי בין הפוסט טראומה למחלות שונות.
- ט. ייעול וקיצור הליכי הטיפול בבקשות להכרה של לוחמים ומי שנפצעו באירוע מבצעי או באימונים ללחימה ושיפור וייעול הליכי עבודתן של הוועדות הרפואיות.
- י. הקמה של יחידת מחקר באגף שיקום נכים.
- יא. הקמת נציבות תלונות נכי צה"ל ומערכת הביטחון כגוף בלתי תלוי במשרד הביטחון.
- יב. הקמה של מועצה לאומית לנפגעי פוסט טראומה.
- יג. הגדרת תוספת תקנים הנדרשים למילוי משימותיהם של משרד הביטחון וצה"ל בתחום שיקומם של נכי צה"ל ומערכת הביטחון.

5. אגף משפחות הנצחה ומורשת

א. כללי

תקציב אגף משפחות הנצחה ומורשת מקיף את כל התגמולים והשירותים הכלכליים, הסוציאליים והרפואיים הניתנים למשפחות שכולות, ואחראי על הנצחת חללי מערכות ישראל. תקציב אגף משפחות הנצחה ומורשת מסתכם בכ-1.7 מיליארד ש"ח בשנה. חזון האגף – אגף משפחות הנצחה ומורשת הינו גוף ממלכתי המבטא כבוד, הוקרה ומחויבות לנופלים במערכות ישראל ולבני משפחותיהם. עובדי האגף פועלים למתן שירות מקצועי, רגיש, ייחודי ומופתי לשיקום ולרווחת המשפחות השכולות. להלן פילוח הוצאות אגף משפחות, הנצחה ומורשת לפי סטטוטוריקה (לשנת 2022):

95%	חוק
5%	הוצאות שונות

אגף משפחות הנצחה ומורשת מופקד על הטיפול במשפחות חללי צה"ל: חיילי חובה, מילואים ומשרתי קבע, שב"ס, מוסד, שב"כ, משטרת ישראל, מג"ב, קד"צ, משמר הכנסת, לוחמי צד"ל, כיתת כוננות, רבש"צים וכן נפגעי המחטרות שלחמו לעצמאות המדינה. השירות למשפחות מתייחס לשלושה היבטים מרכזיים: הנצחת החלל, טיפול רגשי וסיוע כלכלי. השירות מתבסס על חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י-1950 (להלן: "חוק המשפחות"), וחוק בתי קברות צבאיים, תש"י-1950, וכן מכוח תקנות נוספות וחוקיקת משנה ענפה שהתפתחה במשך השנים.

בתאריך 23 בדצמבר 2013 אישרה הכנסת עיגון הטבות מכוח הוראות בחקיקה, אשר בתוקף מה-1 בינואר 2014. במסגרת חקיקה זו נקבע מנגנון אוטומטי לעדכון הטבות, הצמודות למדד המחירים לצרכן של חודש נובמבר מדי שנה, פרט להטבות שנקבע להן מנגנון עדכון אחר כפי שמפורט בחוק.

השירות באגף ניתן באמצעות עובדי היחידה להנצחת החייל, עובדים סוציאליים ועובדי רווחה העובדים במשרדים מחוזיים הפרוסים ברחבי הארץ: ארבעה אזורים של היחידה להנצחת החייל ושישה משרדים מחוזיים המעניקים את הטיפול הרגשי והסיוע הכלכלי.

בנובמבר 2015 נחתם הסיכום התקציבי בין משרד הביטחון ומשרד האוצר, הכולל את יישום המלצות ועדת גורן בנושא, הקמת מועצות ציבוריות להגדרת מדיניות ופיקוח והפרדת תקציב השיקום והמשפחות מתקציב הביטחון. בהחלטה ב/136 מיום 11 באוגוסט 2016 אישר הקבינט את הסיכום התקציבי ואת הסכם העקרונות משנת 2013. החל משנת 2016 אגף משפחות הנצחה ומורשת קיבל אחריות על יחידת המוזיאונים. תקציב יחידת המוזיאונים מנוהל באופן נפרד מתקציב אגף משפחות הנצחה ומורשת.

באפריל 2017 נחנך היכל הזיכרון הלאומי לחללי מערכות ישראל בהר הרצל בירושלים אשר הוקם בהתאם להחלטת ממשלה ממשלה 4558 משנת 2012. ההיכל משמש כאתר הנצחה מרכזי לכלל חללי מערכות ישראל.

ב. הורים שכולים

בהתאם לחוק המשפחות זכאי לתגמולים כל מי שהוכר כהורה שכול, למעט הורה שמימש זכויותיו לפי פקודת הנזיקין או חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים. בתנאים מסוימים ישולמו תגמולים להורה נצרך, כשהנסיבות מצדיקות, אף אם קיבל פיצויים לפי חוק אחר. החל מינואר 2008 תוקן חוק המשפחות כך שעיקר התיקון לחוק כולל ביטול מבחן הכנסה. אי לכך זכאים כלל ההורים השכולים לתגמול כמפורט להלן (כל התגמולים מוצגים לפי מדד אוקטובר 2019 של הסקטור הציבורי קהילתי בתוספת 2.45% לשנה בגין השנים 2020-2023 בהתאם להסכם המצוין בסעיף 3 לעיל):

1) גובה התגמול לזוג הורים הינו 8,449.79 ש"ח והוא מהווה 251.68% מהמשכורת הנהוגה לגבי עובד מדינה שדרגת משכורתו היא 19 בדרוג המנהלי ואשר לא משולמת

- לו תוספת שכר בזכות בן משפחה ("התגמול הבסיסי").
- (2) להורה שכול שאין לו בן זוג, או שיש לו בן זוג אשר מחמת זקנתו או מצב בריאותו נמצא בהשגחת מוסד, ישולם תגמול בשיעור 80% מסכום התגמול הנ"ל.
- (3) זוג הורים שכולים זכאים לתוספת בשיעור של 20% על התגמול החדשי, עבור ילד אחד עד גיל 22 המתגורר עמם ו-11% נוספים עבור כל ילד נוסף המתגורר עמם (לפי סעיף 10א לחוק).
- (4) להורים שכולים תשולם התמורה עבור אחזקתם במוסד, במקום התגמולים, אם הם זקוקים לשהייה במוסד בשל מצבם הרפואי (לפי סעיף 11(א) לחוק).
- (5) להורה ששכל יותר מילד אחד מוענק תגמול בשיעור של 200% מהתגמול שהיה משתלם לו בזכות נספה אחד (לפי סעיף 10(ו) לחוק).

להלן פירוט שיעורי התגמולים החודשיים להורים שכולים בש"ח* נכון לאוקטובר 2022:

תגמול לזוג		תגמול לבודד	
ללא ילדים	8,449.79	ללא ילדים	6,759.83
זוג + 1	10,139.75	בודד + 1	8,449.79
זוג + 2	11,069.23	בודד + 2	9,379.27
זוג + 3	11,998.71	בודד + 3	10,308.75
זוג + 4	12,928.19	בודד + 4	11,238.23
זוג + 5	13,857.67	בודד + 5	12,167.71

*גובה התגמולים מעודכן לפי מדד אוקטובר 2019 של הסקטור הציבורי קהילתי בתוספת 2.45% לשנה בגין השנים 2020-2023 בהתאם להסכם המצוין בסעיף 3 לעיל); כל התגמולים הינם נטו (פטורים ממס).

להלן פירוט תגמולים נוספים והטבות שניתנים להורים שכולים:

- (1) הורים שכולים אשר התאלמנו זכאים בהגיעם לגיל פרישה (67) לתוספת בגובה הפער בין תגמול להורה בודד לתגמול לזוג הורים (לפי סעיף 1ג לתקנות משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תשלום למימון צרכים מיוחדים).
- (2) ההורים השכולים זכאים לסכום חודשי המהווה גילום מס קנייה, תרופות ודמי ניידות / אגרת רישוי רכב (לפי סעיף 15ד(יח) לחוק).
- (3) הורים שכולים יכולים להיעזר במענק חד פעמי כהשתתפות בהוצאותיהם ליום השבעה וליום השלושים (לפי סעיף 15ח(ד) לחוק). בנוסף, זכאים ההורים למענק שנתי (המשולם באופן אוטומטי) לעריכת אזכרה (לפי סעיף 15ח(ה) לחוק) ולהסעות (לפי סעיף 15ח(ו) לחוק).
- (4) הורים שכולים הנזקקים לעזרת הזולת עקב מצבם הרפואי, יקבלו מענק כספי חודשי נוסף לתגמולים החודשיים (לפי סעיף 11(א) לחוק).
- (5) הורה שכול מחוסר עבודה, יכול להיעזר באגף משפחות, הנצחה ומורשת במציאת

עבודה או בסידורו בעבודה עצמאית.

- (6) הורים שכולים זכאים להלוואה ומענק לשיקום כלכלי עצמאי (לפי סעיף 15 ב לחוק).
- (7) הורה שכול המבקש לרכוש רכב לשימוש אישי או רכב שיקומי זכאי להלוואה ומענק מלא או חלקי, לרכישת הרכב (לפי סעיפים 15 ב(ז-י) ו- 15 ג לחוק).
- (8) הורה שכול מחוסר דיור מתאים, המבקש סיוע להטבת תנאי דיור, יוכל לקבל הלוואה בתנאים מועדפים (לפי סעיף 15 ה לחוק).
- (9) הורה שכול המעביר על שמו קרקע או דירה לצורך מגוריו, זכאי להפחתה בגובה מס הרכישה (לפי סעיף 11 לתקנות מיסוי מקרקעין (שבח מכירה ורכישה), תשל"ה-1954).
- (10) הורים שכולים זכאים להשתתפות בתשלום דמי התקנת טלפון ודמי השימוש הקבועים (לפי סעיף 15 ד(טו) לחוק).
- (11) הורים שכולים פטורים חלקית ממסים עירוניים (לפי חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) תשי"ג-1953).
- (12) הורים שכולים פטורים מאגרת רישום ירושות (לפי תקנות בית משפט (אגרות), תשמ"ח-1987).
- (13) האגף משתתף בכ-50% מהוצאות ביטוח רפואי של הורים שכולים שאין להם מקור הכנסה (לפי סעיף 15 לחוק).
- (14) הורים שכולים זכאים להחזר בגין תרופות וזאת מעבר לסכום הגילום (עבור תרופות שבסל הבריאות) המשולם במסגרת התגמול החודשי (לפי סעיף 15 ד(ה) לחוק).
- (15) הורים שכולים זכאים למימון טיפול פסיכולוגי כל עוד זקוקים לסיוע זה (לפי סעיף 15 ז(ג) לחוק).
- (16) הורים שכולים מחוסרי הכנסה זכאים לתוספת חודשית לזוג הורים או להורה בודד (לפי תקנות משפחות חיילים שנספו במערכה, תשלום למימון צרכים מיוחדים סעיף 1 א).
- (17) הורה שכול זכאי פעם אחת בשנה לקצבת הבראה ונופש עבור 8 ימים (לפי סעיף 29 ד(א) לחוק).
- (18) הורה שכול זכאי להשתתפות במימון שכר לימוד לתואר ראשון או הכשרה מקצועית לפי סעיף 15 ד(ג) לחוק.
- (19) הורה שכול זכאי לסיוע במימון הוצאות נלוות ללימודים בעד אחי הנספה הלומדים בכיתות ז' עד י"ב לפי סעיף 15 ד(ה) לחוק.
- (20) הורה שכול זכאי לסיוע במימון רכישת חלקת קבר והקמת מצבה בעבורו (לפי סעיף 15 ד(י"ז) לחוק).
- (21) הורה שכול זכאי לסיוע במימון טיפול שיניים בשיעור של 50% מההוצאה בפועל (לפי סעיף 15 ו(ח)(1)).
- (22) הורה שכול זכאי לסיוע במימון הוצאות רפואיות (לפי סעיף 15 ו(ז)(ט)(י)(יא)(יב)(יג)(יד)(טו)(טז)(יז)(יח)) בהתאם לפירוט הבא:
- א) התייעצות עם רופא מומחה
- ב) רכישת מוצרי ספיגה

- ג) הוצאות נסיעה לטיפול רפואי
  - ד) רכישה או השכרה של אביזרים ומכשירים רפואיים
  - ה) לחצן מצוקה כללי או לאירועי לב
  - ו) רכישת נעלים אורתופדיות
  - ז) רכישת עדשות רפואיות לעיוור/לקוי ראייה או לאחר ניתוח עיניים או בשל מחלת עיניים כרונית
  - ח) דמי החלמה לאחר אשפוז
  - ט) רכישת קלנועית
  - י) טיפול ברפואה משלימה
  - יא) מימון ניתוח פרטי
  - יב) מימון טיפולי פוריות או פונדקאות
- ג. אלמנות, יתומים ואחים שכולים

בהתאם לחוק המשפחות הזכאים הינם: אלמנת חלל ו/או יתומים, לרבות ילדיו החורגים והמאומצים. אלמנת חייל שטרם פטירתו היה גמלאי (צה"ל/שרות המדינה), רשאית לבחור בין קצבת שארים לפי חוק שרות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], תש"ל-1970, לבין תגמולים לפי חוק המשפחות. במקרה ובחירה קצבה לפי חוק שרות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], תש"ל-1970, האלמנה זכאית לקבל בנוסף לכך 25% מהתגמול המשולם לאלמנה לפי חוק המשפחות, וכל יתר ההטבות והזכויות.

בשנת 2022 הוקמה ועדה ציבורית לבחינה וגיבוש המלצות בסוגיות הכרוכות במעמדם ובהיקף זכויותיהם של יתומי צה"ל וכוחות הביטחון הבוגרים. התקציב אינו כולל את המלצות ועדות היתומים.

להלן פירוט סכומי התגמולים החודשיים המשולמים לאלמנה בש"ח*:

זכאים	התגמול החודשי בש"ח	תוספת בש"ח	הגילום
אלמנה ללא ילדים	9,200.82	424.14	
אלמנה שילדיה בגרו	9,388.59	424.14	
אלמנה + ילד סמוך על שולחנה	10,548.98	1,334.71	
אלמנה + 2 ילדים	11,709.37	1,855.76	
אלמנה + 3 ילדים	12,869.75	2,376.81	
אלמנה + 4 ילדים	14,030.14	2,897.86	
אלמנה + 5 ילדים	15,190.53	3,418.91	
אלמנה + 6 ילדים	16,350.91	3,939.96	

*גובה התגמולים מעודכן לפי מדד אוקטובר 2019 של הסקטור הציבורי קהילתי בתוספת 2.45% לשנה בגין השנים 2020-2023 בהתאם להסכם המצוין בסעיף 3 לעיל); כל התגמולים הינם נטו (פטורים ממס).

מעבר לכך, לאלמנה שלא הייתה זכאית לתגמול עבור יתום, יינתן תגמול בשיעור של 98% מהתגמול המלא, המשולם לאלמנה שילדיה בגרו (לפי סעיף 7 לחוק).

להלן פירוט תגמולים נוספים והטבות (מעודכן נכון לינואר 2023) הניתנים לאלמנה ויתומים לפי חוק המשפחות:

- 1) אלמנה זכאית פעם אחת בשנה לקצבת הבראה ונופש עבור 8 ימים (לפי סעיף 29(א) לחוק).
- 2) אלמנה ויתום זכאים למימון טיפול פסיכולוגי כל עוד זקוקים לסיוע זה (לפי סעיף 15(ג) לחוק).
- 3) האגף משתתף בכ-50% מהוצאות הביטוח הרפואי של אלמנה, במקרה ואינה עובדת (לפי סעיף 15 לחוק).
- 4) אלמנה שעברה את גיל 60 זכאית לתוספת 10% מהתגמול הבסיסי (לפי סעיף 8 לחוק).
- 5) ביום ה-23 לנובמבר 2009 אישרה הכנסת בקריאה שלישית תיקון לחוק המשפחות על פיו אלמנה שנישאת מחדש אינה מאבדת את זכויותיה מכוח חוק המשפחות.
- 6) ליתומים משני הורים, שלפחות אחד מהם נספה, ישולם תגמול עד הגיעם לגיל 25.
- 7) בנוסף לתגמול החודשי ישולם לאלמנת נספה מענק חד פעמי, למימון הוצאות מיוחדות וחיוניות כתוצאה מהתאלמנותה (לפי סעיף 14(א) לחוק).
- 8) אלמנה זכאית לקבל מענק חד פעמי כהשתתפות בהוצאותיה ליום השבעה וליום השלושים (לפי סעיף 15(ד) לחוק). בנוסף, זכאית למענק שנתי (המשולם באופן אוטומטי) לעריכת אזכרה (לפי סעיף 15(ה) לחוק) ולהסעות (לפי סעיף 15(ו) לחוק).
- 9) אלמנה שהייתה בהריון בעת שבעלה ניספה תקבל תוספת של 1/3 מהתגמול החל מהחודש השביעי להריונה וכן מענק לידה (לפי סעיף 14 לחוק).
- 10) אלמנה זכאית להיעזר בהלוואות ובמענקים לרכישת דיור הולם, או לחיסול חוב הרובץ על דירתה (לפי סעיף 15 לחוק).
- 11) אלמנה זכאית לסיוע ברכישת רכב (לפי סעיף 15(ז-ח)) וכן להשתתפות בדמי לימוד נהיגה (לפי סעיף 15(יא)(2) לחוק).
- 12) אלמנה זכאית לקבל עזרה ללימוד מקצוע שישימש לה מקור פרנסה. עזרה זו כוללת שכר לימוד ומענק ספרים (לפי סעיף 33(א)(1) לחוק).
- 13) אלמנה ויתומים זכאים למימון לימודים עד להשגת התואר האקדמי ההתחלתי הדרוש לעיסוק במקצוע (לפי סעיף 33(א)(1) לחוק).
- 14) אלמנה ויתומים זכאים להלוואה ומענק לשיקום כלכלי עצמאי (לפי סעיף 15(ב) לחוק).
- 15) אלמנה ויתומים זכאים להנחה במס רכישת דירה (לפי סעיף 11 לתקנות מיסוי מקרקעין(שבח מכירה ורכישה), תשל"ה-1954).
- 16) אלמנה ויתומים זכאים לפטור מאגרת רישום ירושות (לפי תקנות בית המשפט (אגרות), תשמ"ח-1978).
- 17) אלמנה ויתומים זכאים לפטור מתשלום דמי הסכמה בהעברת מקרקעין (על פי החלטת מועצת רשות מקרקעי ישראל מספר 534 משנת 1992).
- 18) אלמנה ויתומים זכאים לפטור מאגרת משכון מקרקעין.

- 19) אלמנה זכאית להנחה במיסים עירוניים (לפי חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה), תשי"ג-1953).
- 20) אלמנה זכאית לסיוע בתשלום ביטוח רכב פרטי ולהשתתפות בתשלום אגרת רישיון רכב (סעיף 15ג(ט) לחוק).
- 21) אלמנה זכאית להשתתפות בתשלום דמי השימוש של הטלפון (לפי סעיף 15ד(טז) לחוק).
- 22) יתומים, בהגיעם לגיל 17 זכאים למענק לצורך לימודי נהיגה (לפי סעיף 15ג(יא)(3) לחוק).
- 23) אלמנה זכאית למענק חד-פעמי בעד נישואי יתום (לפי סעיף 15ד(ט) לחוק).
- 24) ליתום שהגיע למצוות (בר/בת מצווה) יינתן מענק חד פעמי (לפי סעיף 29ג לחוק).
- 25) ליתום/ה הבא/ה בכרית נישואין בטרם מלאו לו/לה 30 שנה, יינתן מענק נישואין, מענק בגובה מענק הנישואין יינתן ליתום במלאת לו שלושים גם אם לא נישא (לפי סעיף 29א(א) לחוק).
- 26) יתום רווק אשר רכש דירה וקיבל מענק דיור ובהגיעו לגיל 30 לא נישא, ישולם לו ההפרש בין גובה מענק הנישואין לבין מענק הדיור שקיבל לפי סעיף 29א(ב) לחוק).
- 27) יתומים הזקוקים לטיפול והשגחה מחוץ לבית אמם, מטעמים חינוכיים או רפואיים, ישולמו עבורם הוצאות הטיפול והאחזקה במקום התגמול המשולם עבורם לאמם, לאפוטרופוס, או למוסד החינוכי (לפי סעיף 9(ב) לחוק).
- 28) יתום הלומד במוסד להשכלה גבוהה יקבל "דמי קיום" בגובה 60% מדרגה 22 של הדירוג המנהלי (לפי תקנות משפחות חיילים שנספו במערכה, חינוך יתומים לרכישת מקצוע או השכלה כללית או מקצועית, תשי"ט-1959).
- 29) אלמנה זכאית לסיוע במימון הוצאות לימודים ומימון חוגים בעד כל יתום הלומד בכיתות ז' עד י"ב לפי סעיף 15ד(ז) לחוק).
- 30) אלמנה זכאית לסיוע במימון רכישת חלקת קבר והקמת מצבה בעבורה (לפי סעיף 15ד(י"ז) לחוק).
- 31) אלמנה ויתום עד גיל 18 זכאים לסיוע במימון טיפול שיניים בשיעור של 50% מההוצאה בפועל (לפי סעיף 15(ח)(2)(3) לחוק).
- 32) אלמנה זכאית לסיוע במימון הוצאות רפואיות (לפי סעיפים 115
- (ו)(ז)(ט)(י)(יא)(יב)(יג)(יד)(טו)) בהתאם לפירוט הבא:
- (א) התייעצות עם רופא מומחה
- (ב) רכישת מוצרי ספיגה
- (ג) הוצאות נסיעה לטיפול רפואי
- (ד) רכישה או השכרה של אביזרים ומכשירים רפואיים
- (ה) לחצן מצוקה כללי או לאירועי לב
- (ו) רכישת נעלים אורתופדיות
- (ז) רכישת עדשות רפואיות לעיוור/לקוי ראייה או לאחר ניתוח עיניים או בשל מחלת עיניים כרונית
- (ח) דמי החלמה לאחר אשפוז
- (ט) רכישת קלנועית

33) בשנת 2021 הוגשה הצעת חוק הכרה באחים שכולים וזכויותיהם, החוק עבר בשנת 2022 בקריאה שלישית. מטרת החוק להעניק הכרה לאחים שכולים, להבטיח כי יקבלו הודעות רשמיות על קרות האסון ועל טקסים ואירועים כאמור, לאפשר להם להשתתף בטקסים ואירועים וליידע אותם אודות הזכויות הזכאים להם. בנוסף החוק העניק לאחים השכולים 2 זכויות נוספות:

(א) החזר בגובה 40% משכר הלימודים האוניברסיטאי כהשתתפות בשכר הלימוד ללימודים אקדמאיים ועל תיכונים עד גיל 40 (לפי סעיף 15ד(ד) לחוק), הארכה מגיל 30 כפי שהיה קיים עד כה)

(ב) הטבה לטיפול פסיכו-סוציאלי בדרך של סיוע במימון התערבות רגשית במקום הסיוע במימון טיפול נפשי כפי שזכאים שאר בני המשפחה (הורים, אלמנות ויתומים).

נתונים כלליים

להלן מספר הזכאים באגף משפחות הנצחה ומורשת לפי סעיפי הזכאות נכון ל-1 יולי 2022:

פירוט	סה"כ
אלמנה ללא ילדים או שילדיה בגרו	4,420
אלמנה + יתום	143
אלמנה + 2 יתומים	89
אלמנה + 3 יתומים	37
אלמנה + 4 יתומים	6
אלמנה + 5 יתומים	2
אלמנה + 6 יתומים	1
יתומים	* 1,321
הורה בודד	3,153
זוג הורים	** 2,257

* 718 יתומים עד גיל 24 ו-603 יתומים מגיל 24 עד 30 אשר מקבלים הטבה כלשהי.

** 4,514 שכולים.

להלן טבלת התפתחות מצבת המשפחות השכולות מאז 1.4.70 :

תאריך	אלמנות ללא ילדים	אלמנות עם ילדים*	תומים**	הורים שכולים***	סה"כ מקבלי תגמול
1/04/70	504	649	1,694	2,793	5,640
1/04/80	832	1,303	3,926	8,652	14,713
1/12/90	1,466	1,269	3,385	13,208	19,328
1/10/00	2,731	716	2,017	12,152	17,616
1/10/01	2,840	678	2,000	12,124	17,642
1/10/02	2,997	687	2,080	12,219	17,983
1/10/03	3,143	678	2,022	12,237	18,080
1/10/04	3,226	665	1,947	12,097	17,935
1/10/05	3,295	631	1,816	11,908	17,650
1/10/06	3,377	616	1,810	11,914	17,717
1/10/07	3,438	598	1,685	11,636	17,357
1/08/08	3,489	568	1,619	11,399	17,075
1/09/09	3,551	528	1,508	11,093	16,680
1/08/10	****4,376	553	1,471	10,890	17,290
1/08/11	4,448	551	1,484	10,699	17,182
1/08/12	4,430	548	1,388	10,421	16,787
18/03/13	4,456	507	1,348	10,425	16,736
1/08/14	4,487	466	1,248	9,819	16,020
1/07/15	4,503	453	1,220	9,651	15,827
1/07/16	4,491	422	1,138	9,389	15,440
1/07/17	4,463	409	1,053	9,087	15,012
1/07/18	4,451	394	983	8,851	14,679
1/07/19	4,442	370	915	8,544	14,271
1/07/20	4,420	347	837	8,254	13,858

13,468	7,951	772	313	4,432	01/07/21
13,083	7,667	718	278	*4,420	01/07/22

* כולל 665 אלמנות שנישאו בשנית וחזרו לזכויות החל ממרץ 2010.

** החל משנת 98, נכללים יתומים בגילאים 21-24 שלא נכללו קודם לכן. לא כולל 603 יתומים בגיל 24-30 המקבלים הטבה כלשהי.

*** החל מ- 1.12.87 כל הורה נלקח בחשבון בנפרד, כאשר עד אז זוג הורים נלקח בחשבון כיחידה אחת.

**** החל מ-2010 חזרו אלמנות שנישאו לזכויותיהן.

מאפייני גיל של אוכלוסיית הזכאים: 93% מההורים השכולים הינם בני 60 ומעלה, 84% מהאלמנות הן בנות 60 ומעלה.

להלן מספר החללים עפ"י חוק בתי קברות צבאיים, תש"ח 1950, עפ"י נסיבות פטירה בשנים 2010-2022:

נסיונות מוות	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	סה"כ	אחוז מסה"כ
פעילות מבצעית/קרב	5	6	5	3	**67	3	6	8	9	1	1	2	2	51	6%
תאונות בזמן פעילות מבצעית	-	-	2	-	-	-	1	1	1	-	2	2	6	15	2%
תאונות אימונים אוויר, נשק ואחרות	8	-	2	3	-	1	3	5	1	1	-	3	3	30	3%
תאונות דרכים בתפקיד	6	1	4	5	2	8	3	6	5	3	4	-	3	50	5%
תאונות דרכים בחופשה	11	16	7	13	10	5	8	9	12	6	6	10	8	121	13%
פיגועי פח"ע	2	1	-	2	3	4	1	6		1		-	5	25	3%
חשד להתאבדות	33	29	14	8	16	19	17	17	15	15	12	16	19	230	25%
מחלה	20	26	20	25	12	11	19	19	17	17	12	21	18	237	26%
סיבות אחרות	*50	3	4	2	9	3	5	3		2	4	-	0	35	4%
סה"כ	135	82	58	61	119	54	63	74	60	46	41	54	64	911	100%

* מתוכם 44 נספי אסון הכרמל.

** חללי מבצע "צוק איתן".

ד. היחידה להנצחה

היחידה עוסקת בפיתוח בתי קברות צבאיים וחלקות קבורה צבאיות, בבניית מצבות, ברכישת קרקעות להרחבת בתי קברות, בריכוז המועצה הציבורית להנצחה ובמימון הוצאות שונות של המשפחות השכולות (מענק אבל חד פעמי, הוצאות אזכרה ליום השלושים, ליום השנה ולהסעת המשפחות, מענקים להנצחה פרטית ולהנצחה קבוצתית, מענקים להורים ולא למנות למצבות ולרכישת חלקת קבר).

היחידה מקיימת קשר עם המשפחות השכולות ומוסדות בכל הנוגע להנצחת זכרם של חללי מערכות ישראל, מוציאה ספרי "יזכור", "גווילי אש" וספרים נוספים בנושאי הנצחה, מפעילה אתר הנצחה באינטרנט, שולחת מידי שנה תשורה לקראת יום הזיכרון הכללי לחללי מערכות ישראל, מודיעה ומביאה משפחות שכולות מחו"ל, או מסיעה אותן לחו"ל להלוויות, לביקורי התייחדות, עוסקת באחזקת בתי קברות צבאיים וחלקות קבורה צבאיות, מצבות ואנדרטאות ומשתתפת באחזקת אתרים, מטפלת באירועי יום הזיכרון לחללי מערכות הביטחון, אחראית לקיום טקסים ממלכתיים, טקס לנעדדים שמקום קבורתם לא נודע וכן טקס יום הזיכרון הכללי, מסייעת במתן שרותי פרסום בעיתונות, מערכת כריזה, תאורה, פרחים והסעות לטקסי זיכרון של חילות, עמותות וגופים שונים. בנוסף, היחידה הינה זרוע ביצועית של הוועדה הבין-משרדית לאחזקת אנדרטאות ואתרי הנצחה.

הרשאה להתחייב בתקציב אגף משפחות הנצחה ומורשת נועדה למימון רכש הנעשה בהסכמים רב שנתיים בנושאים כגון: אחזקה שוטפת לבתי קברות, היכל הזיכרון, רכש אמצעים ושירותים לטובת יום הזיכרון, פעילות קהילתית ופעולות הנצחה שונות.

6. אגף שיקום נכים

ביצוע תקציב אגף השיקום הסתכם בכ-4.5 מיליארד ₪ בשנת 2022. תקציב אגף שיקום בשנת 2023 יעמוד על כ-5.2 מיליארד ₪ ובשנת 2024 על כ-5.4 מיליארד ₪. להלן פילוח הוצאות אגף שיקום לפי סטטוטוריקה (לשנת 2022):

מקור הוצאה	אחוז
חוק	77%
הוצאות אגף שיקום נכים	17%
הוצאות שונות	6%

להלן פילוח תקציב אגף שיקום נכים לפי מרכיבי הוצאה (לשנת 2022):

מרכיב הוצאה	אחוז
תגמולים	42%
טיפול רפואי	26%
רכב	10%
הטבות	12%
טיפול סוציאלי	3%
כללי	7%

אגף שיקום נכים מופקד על הטיפול והשיקום של נכי צה"ל: חיילי חובה, מילואים ומשרתי קבע, שירות בתי הסוהר, מוסד, שב"כ, משטרת ישראל, מג"ב, קד"צ, משמר הכנסת, לוחמי צד"ל, כיתת כוננות, הרבש"צים וכן נפגעי המחתרות שלחמו לעצמאות המדינה.

אגף שיקום נכים הנו גוף ממלכתי אשר אחראי על שיקומם של נכי צה"ל וכוחות הביטחון.

ייעוד האגף הנו לפעול למימוש תהליכים מקצועיים ועדכניים בתחומי הרפואה, השיקום, הרווחה והתעסוקה, תוך חתירה למיצוי היכולת של נכי צה"ל וכוחות הביטחון, למען תפקודם המיטבי ושילובם בחברה.

להלן פירוט היחידות באגף השיקום:

- א. היחידה לתביעות וקביעת זכאות- אחראית לטפל בבקשות להכרת זכות נכה בהתאם להוראות החוק והפסיקה.
- ב. היחידה לוועדות רפואיות- הוועדות הרפואיות פועלות מכוח חוק הנכים תשי"ט ותקנות שר הביטחון כגוף מקצועי בלתי תלוי. תפקיד הוועדות הרפואיות להעריך את הנכות התפקודית של הנפגע, ולבטא את הנכות באחוזים ולהתאים את הפגימה לסעיפים המתאימים שבקובץ המבחנים לקביעת דרגת נכות. לצד הוועדות הרפואיות פועלת היחידה למנהלה לוועדות רפואיות האחראית לספק תמיכה מנהלתית במערך הוועדות הרפואיות המחוזיות והעליונות בכל הנושאים המנהלתיים הקשורים בהפעלתן.
- ג. היחידה לשירותי שיקום- אחראית על הובלת תהליך השיקום על כל היבטיו. תהליך שמטרתו לסייע לאדם עם הנכות למצות את יכולותיו וכישוריו הקוגניטיביים, הרגשיים, החברתיים והתעסוקתיים.
- ד. היחידה לתגמולים תשלומים והטבות- אחראית על מערך מתן תגמולים, תשלומים והטבות לסוגיהם השונים עפ"י חוק הנכים, תקנות והוראות אגף השיקום.

- ה. היחידה לשירותים רפואיים- אחראית על מתן כלל מנעד השירותים הרפואיים לנכים בנכותם המוכרת. אספקת השירותים מתבצעת על ידי הספקים המאושרים ע"י משרד הביטחון.
- ו. היחידה לתקציבים כלכלה והתקשרויות- אחראית על תכנון וניהול תקציב האגף, בחינה כלכלית של פעולות קיימות, הטמעת השימוש בכלים כלכליים בקרב עובדי האגף וביצוע התקשרויות ייחודיות וניהול מערך הספקים לטובת נכי צה"ל ומערכת הביטחון.
- ז. היחידה לאפיון בקרה וארגון השירותים הרפואיים- אחראית לבניית התשתית הלוגיסטית למתן טיפול וציוד רפואי לנכי צה"ל וביצוע בקרת איכות.
- ח. היחידה לרכב רפואי ושיקומי- אחראית לניהול, תפעול ובקרה של כלל הפעילויות הנוגעות לנושאי הרכב הרפואי והשיקומי, בהתאם לחוקים, לתקנות ולנוהלי האגף.
- ט. היחידה לשיקום לתעסוקה והכשרה מקצועית- אחראית לבניית תוכנית שיקום בלימודים והכשרה מקצועית לנכי אגף השיקום ולהשמת הזכאים בעולם העבודה, ליווי ומניעת פיטורים.
- י. היחידה למשאבי אנוש- אחראית על מתן מענה לטיפוח ופיתוח העובד תוך טיפול בנושאי רווחה פרט, הכשרת והדרכת עובדים ומתן מענה לוגיסטי וזאת בכפוף למדיניות אגף משאבי אנוש במשהב"ט.
- יא. יחידת בקרה - אחראית לבקרה באגף שיקום נכים, על מנת להבטיח תקינות, איכות ושלמות הביצוע של הפעילויות והתהליכים באגף.

נכות היא אובדן הכושר לבצע פעולה רגילה, בין גופנית ובין שיכלית, או פחיתותו של כושר זה, שנגרמו לחייל בתקופת שירותו ועקב שירותו כתוצאה מחבלה, מחלה ו/או החמרת מחלה. אם הנכות נגרמה ע"י גורם אזרחי, הברירה בידי התובע לבחור בתגמולים וזכויות לפי חוק הנכים או בפיצויים לפי פקודת הנוזיקין האזרחיים.

דרגת הנכות נקבעת ע"י ועדה רפואית, אשר מתפקידה להעריך את הנכות התפקודית של הנבדק וחומריתה המבטאת את הפחיתה מהבריאות השלמה וזאת ע"י התאמת ממצאי הבדיקה הרפואית לתיאור המילולי בקובץ התקנות לקביעת דרגת נכות. לצד כל פגימה בקובץ זה קבועה דרגת הנכות באחוזים.

הוועדות הרפואיות מורכבות מרופאים מומחים בכירים, עצמאים שאינם עובדי משרד הביטחון, והחלטותיהם מקצועיות בלבד.

הרכב הוועדה נקבע ע"י יו"ר הוועדה, המתאים את התמחותם של הרופאים לנושאי הדיון בוועדה. על פי חוק הנכים, ועדה מחוזית מורכבת מרופא אחד לפחות וועדה עליונה מורכבת משלושה רופאים לפחות.

נכה רשאי לדרוש את בדיקתו מחדש ע"י ועדה רפואית, אחת לשישה חודשים, ללא הגבלה במספר הבדיקות החוזרות.

להלן תיאור תהליך ההכרה: מוגשת בקשה להכרת בנכות; הבקשה נקלטת ביחידה לתביעות וקביעת זכאות; היחידה כאמור מטפלת בכל שלבי ההכרה, מטיפול בבקשה שהועברה, דרך איסוף הנתונים הרלוונטיים, בדיקת הקשר הסיבתי שבין האירוע הנטען לשירות הצבאי ועד להחלטת קצין התגמולים והודעה על קביעת הוועדות הרפואיות.

א. תגמולים והטבות

שיעור התגמול הבסיסי עבור כל אחוז נכות הוא נש.1 53.1 לחודש.

להלן דוגמאות של שיעורי התגמול החודשי לפי אחוזי הנכות*:

- 1) 10% נכות: 531.05 ש"ח (לנכים שהוכרו לפני ינואר 1996).
- 2) 20% נכות: 1,062.09 ש"ח.
- 3) 50% נכות: 2,655.24 ש"ח.
- 4) 100% נכות: 5,310.47 ש"ח.

*גובה התגמולים מעודכן לפי מדד אוקטובר 2019 של הסקטור הציבורי קהילתי בתוספת 2.45% לשנה בגין השנים 2020-2023 בהתאם להסכם המצוין בסעיף 3 לעיל); כל התגמולים הינם נטו (פטורים ממס).

עם זאת, לנכים 10-19%, אשר הוכרו באגף שיקום כזכאים החל משנת 1996, משולמים מענקים חד פעמיים בלבד כדלקמן*:

אחוז נכות (%)	מספר חודשי תגמול	סה"כ המענק לנכה בודד (נש)
10	108	57,353.08
11	125	73,018.96
12	142	90,490.41
13	155	107,005.97
14	166	123,415.32
15	175	139,399.84
16	185	157,189.91
17	193	174,236.52
18	201	192,132.80
19	215	216,932.70

*גובה התגמולים מעודכן לפי מדד אוקטובר 2019 של הסקטור הציבורי קהילתי בתוספת 2.45% לשנה בגין השנים 2020-2023 בהתאם להסכם המצוין בסעיף 3 לעיל); כל התגמולים הינם נטו (פטורים ממס).

חייל משוחרר שמגיש תביעה להכרה, זכאי לקבל טיפול רפואי במשך התקופה שבין הגשת התביעה לבין מועד ההחלטה. כמו כן, קצין התגמולים רשאי להורות על תשלום תגמולים במהלך התקופה האמורה, אם יש יסוד סביר להניח שהתובע יוכר ובלבד שבגלל הטיפול הרפואי התובע אינו מסוגל לעבוד.

ב. תגמול נצרך

נכה שדרגת נכותו אינה פחותה מ-50% והוא נכה שאיבד את כושר עבודתו לצמיתות עקב נכותו ואין בידו הכנסה כדי מחיה, ישולם לו תגמול נצרך לפי הפירוט הבא:

אחוז נכות	ללא ילדים	עם ילדים
50-59%	10,244.44	11,369.50
100%	11,306.53	12,431.59
+100%	13,218.30	14,343.36

בנוסף לתגמול נצרך תשולם לנכה שהוא נצרך תוספת של 5% עד 20%, מהתגמול המשתלם לפי דרגת הנכות, לפי הפירוט הבא (ביחס לתגמול 50-59 אחוזי נכות):

- 1) נכה בדרגת נכות של 60-69% - תוספת של 5% לתגמול.
- 2) נכה בדרגת נכות של 70-79% - תוספת של 10% לתגמול.
- 3) נכה בדרגת נכות של 80-89% - תוספת של 15% לתגמול.
- 4) נכה בדרגת נכות של 90-100% תוספת של 20% לתגמול.

נכה שנקבעה לו דרגת נכות של 100% מיוחדת, לפי כללים שפורטו בתקנות, יקבל תוספת בשיעור 40% מתגמולי נכה 100%. נכה מתבגר, למעט נכה בדרגת נכות 100% מיוחדת, יקבל, בהגיעו לגיל 67 שנה, תוספת בשיעור 10% על התגמול החודשי.

ההוצאה בגין תגמול נצרך הסתכמה בשנת 2022 בכ- 486 מליוני ₪. בעקבות ביטול מבחני ההכנסה בהוראת השעה, גדל היקף המוכרים לתגמול נצרך בפחות משנה בשיעור של 11% וכן גדל היקף המוכרים לתגמול טיפול רפואי (תט"ר) בהיקף של 41%.

ג. תגמול למחוסר פרנסה

- 1) לנכה שדרגת נכותו בין 10-18%, יהא זכאי ל- 3,320.30 ש"ח לחודש (רווק/נשוי), ואם יש לנכה ילד - 4,852.39 ש"ח לחודש.
- 2) לנכה שדרגת נכותו בין 19-39%, יהא זכאי ל- 4,852.39 ש"ח לחודש (רווק/נשוי), ואם יש לנכה ילד - 6,919.57 ש"ח לחודש.
- 3) לנכה שדרגת נכותו בין 40-100%, יהא זכאי ל- 6,919.57 ש"ח לחודש (רווק/נשוי), ואם יש לנכה ילד - 8,973.03 ש"ח לחודש.
- 4) לנכה שדרגת נכותו 100% מיוחדת - 10,244.44 ש"ח לחודש (רווק/נשוי), ואם יש לנכה ילד -

11,369.50 ש"ח לחודש.

- (5) נכה רווק או נשוי ללא ילדים הנמצא בטיפול רפואי ושאינו מסוגל לעבוד, ואין לו הכנסה כדי מחיה מכל מקור אחר, יקבל תגמול מיוחד בשיעור % 140.8 משכרו של עובד מדינה בדרגה 22, שהם 6,919.57 ש"ח. אם הינו נשוי עם ילדים, יקבל תגמול בשיעור % 182.4 משכרו של עובד מדינה בדרגה 22, שהם 8,973.03 ש"ח לחודש.
- (6) סך ההוצאה בגין תגמול למחוסר פרנסה הסתכמה בשנת 2022 בכ-90.5 מיליוני ₪.

ד. רכב רפואי

ההוצאה בגין רכב רפואי (כולל דמי ניידות) כוללת את הרכיבים להלן:

- (1) מענקים לרכישת והחלפת רכב: נכים פגועי רגלים %30 ויותר, ונכים בסוגי פגיעה שונים בשיעור %50 ויותר, זכאים לרכב רפואי לשימושם האישי. אגף שיקום נכים משתתף בכ-80% מעלות הרכב היציג והנכה משתתף בכ-20% אך זכאי לקבל לשם כך הלוואה מאגף שיקום נכים. בהתאם להחלטת ממשלה מ-11.8.2016, תדירות החלפת רכב עומדת על אחת ל-4 שנים.
- (2) רכב מדינה: רכישת רכבים ייעודיים לנכים משותקים, קטועי שתי רגליים ועיוורים. מידי שנה מתבצעת רכישה של כ-120 רכבים ייעודיים. הרכב הינו רכוש המשרד וכל הוצאות אבזור, תחזוקה שוטפת ודלק ממומנות מתקציב אגף שיקום נכים.
- (3) דמי ניידות: נכים הזכאים לרכב רפואי מקבלים דמי ניידות חודשיים, זאת על בסיס גובה התשלום הניתן לעובדי מדינה בעלי רכב שרות, בהתאם לדרגת ניידותם.
- (4) אביזרי רכב רפואיים: בנוסף לנ"ל זכאי כל נכה למימון התקנת אביזרי עזר רפואיים ברכבו לפי קביעת המכון לבטיחות בדרכים ומהנדס רכב.
- (5) סך ההוצאה בגין רכב רפואי (כולל דמי ניידות) הסתכמה בשנת 2022 בכ-484 מיליוני ₪.

להלן טבלה המסכמת את זכויות הנכה לרכישת רכב רפואי ודמי ניידות, סכומי המענק וההלוואה הניתנים לנכה בעת רכישת הרכב הראשון והבסיס לחישוב גובה דמי האחזקה להם הוא זכאי נכון לחודש יוני 2022 (למעט דמי ביטוח המעודכנים לחודש דצמבר שנת 2021):

רכב מדינה	3800	2002	2000 מאוחד	1800	1600	נפח מנוע	
אוכלוסייה	<p>1. נכה אשר נכות 100% ומעלה או בגין שיתוק או בגין קטיעת שתי רגליים או בגין קטיעת שתי ידיים או בגין טריפלגיה, פארפלגיה, עיוורון.</p> <p>2. נכים פגועי ידיים ורגליים בדרגת נכות של 100%.</p> <p>נכה עיוור בדרגת נכות 100%+ ללא כלב נחיה.</p>	<p>נכים עיוורים בעלי כלב נחיה, שדרגת נכותם בגין העיוורון היא +100%.</p>	<p>1. נכה פגוע או קטוע רגל, שדרגת נכותו המוכרת 50-99% בגין פגיעה בגפיים התחתונות בלבד;</p> <p>2. נכה קטוע יד, או נכה פגוע יד שדרגת נכותו המוכרת בגין פגיעה ביד אחת בלבד היא 50% ויותר וגילו מעל 50 שנה;</p> <p>3. נכה פגוע ראש עם נזק מוחי או המיפלג ונכה בעל כוויות, שדרגת נכותו בגין כל אחת מהפגמות המוכרות היא בשיעור של 80% ויותר;</p> <p>4. נכה פגוע עמוד שדרה שדרגת נכותו המוכרת בגין פגימה זו בלבד.</p>	<p>נכה המוכר על פגמות שונות, שדרגת נכותו 50% ויותר מתוכם נכות מוכרת של 20% ויותר על פגיעה בגפה עליונה שמאלית (לא דומיננטית) או נכות מוכרת של 30% ויותר על פגיעה בגפה עליונה ימנית (דומיננטית).</p> <p>פגיעה בגפיים תחתונות בשיעור 50% זמני.</p>	<p>1. נכה בסוגי פגימה שונים מדרגת 50% ומעלה;</p> <p>2. נכה בדרגת נכות 30-49% בגין פגימה ברגליים בלבד;</p> <p>3. נכה שדרגת נכותו המוכרת ללא שקלול הינה 55% ויותר, כאשר לפחות 10% מתוכם הינם על פגימה במערכת הלוקומוטורית;</p> <p>4. נכה פגוע עמוד שדרה שדרגת נכותו המוכרת על איבר זה בלבד 30% לפחות ולו נכות מוכרת נוספת של 10% לפחות על הגפיים התחתונות.</p> <p>5. נכה בדרגת נכות ללא שקלול 50% ויותר כאשר כל הפגמות הינן במערכת הלוקומוטורית.</p>		
נכון לשנת תועמד 2022 לרשותו מכונית מותאמת בבעלות המדינה אשר תוחלף אחת	236,509	294,500	250,000	141,400	128,900	מחיר משהב"ט*	מענק רכישה ראשון
	259,900	322,900	250,000	146,900	129,900	מחיר שוק**	
	47,301	58,900	50,000	28,280	25,780	מחיר משהב"ט	

רכב מדינה	3800	2002	2000 מאוחד	1800	1600	נפח מנוע	
ל- 4 שנים (או 5 שנים אם הרכב ממותקן).	51,980	64,580	50,000	29,380	25,980	מחיר שוק	הלוואה לרכישה ראשונה
	189,208	235,600	200,000	113,120	103,120	מחיר משהב"ט	מענק החלפה
	207,920	258,320	200,000	117,520	109,920	מחיר שוק	
1. רמה 1: לפי 2200 ק"מ לחודש, צמוד למחירי הדלק – ₪4,386.7;	לפי דרגת ניידות ד' +20% (₪2,844.62)	1. לפי דרגת ניידות ד' +25% (₪3,082.9);	1. לפי דרגת ניידות ג' +5% (₪1,752.5);	לפי דרגת ניידות ב' +5% (₪1,339.7)	1. לפי דרגת ניידות ב' +5% (₪1,333.7);	ניידות	
2. רמה 2: לפי 2700 ק"מ לחודש, צמוד למחירי הדלק – ₪5,385.82;	2. נכה עיוור- (₪3,082.9)	2. לפי דרגת ניידות ד' +10% (₪2,641.0);	2. לפי דרגת ניידות ד' +10% (₪2,641.0);	2. לפי דרגת ניידות ב' +10% (₪1,460.79);	2. לפי דרגת ניידות ב' +10% (₪1,460.79);	אחזקת חודשיים	
3. רמה 3: נכה עיוור – ₪2,434.5;			3. רכב יציג 2000 מאוחד ₪3,670	3,617	2,274	השתתפות בדמי ביטוח	

* מחיר משהב"ט – מחיר הרכב היציג לאחר הנחת משהב"ט.

** שווי שוק – מחיר השוק של הרכב היציג.

*** מענק ממוצע.

ה. שירותים נוספים

בנוסף לתגמולים חודשיים רגילים ומיוחדים המפורטים מעלה, טיפול אגף שיקום נכים בנכים כולל מכלול שירותים נוספים לנכה ולמשפחתו:

1. שירותים רפואיים:

- 1) אשפוז בבתי חולים (ציבוריים ופרטיים).
- 2) טיפול אמבולטורי, רפואי ופרא-רפואי בארץ הן במוסדות הרפואה הציבוריים והן במוסדות הפרטיים ובכלל זה טיפולי שיניים.
- 3) טיפול רפואי בחו"ל.
- 4) אספקת תרופות לנכים, ציוד רפואי וציוד מתכלה לנכים קשים.
- 5) אספקת תותבות מתקדמות לנכים קטועי גפיים.
- 6) אספקת ציוד רפואי ושיקומי מותאם לנכה כגון: מכשירי הליכה, כסאות גלגלים, מכשירי

- שמיעה וראיה, נעליים אורתופדיות, כמו כן, פרויקט ברוך אלקטרונית וכיו"ב.
- (7) אספקת ציוד ספציפי לקבוצות נכים מיוחדות כגון: משותקים, חולי סכרת, עיוורים, פגועי יד וכו'.
- (8) מחקרים ברפואה שיקומית.
- (9) המשרד מעסיק צוות רפואי רב מקצועי המטפל בנכים בביתם ובכך מאפשר להם להישאר בבתיהם במידה ומצבם הרפואי מאפשר זאת. כחלופה לאשפוזם בבתי חולים/ מוסדות (10) הבראה רפואית.
- (11) מתן טיפולים בחמי מרפא, כולל לינה בבתי מלון.
- (12) החזר הוצאות נסיעה לטיפול רפואי.
- (13) מימון נסיעות נכים קשים ומלוויהם לטיפולים רפואיים בחו"ל.
- (14) טיפולים רפואיים מיוחדים התייעצויות, ניתוחים, התקנת תותבות לגפיים, הבאת כלבי נחיה וכיו"ב.
- (15) מימון הבאת מומחים לארץ לביצוע תותבות עיניים לנכי צה"ל, טכנולוגיה שאינה קיימת בארץ
- (16) מימון ציוד עזר לנכים בעלי פגימות מסוימות, כגון: מכונת כביסה, מזגן אויר, מדיח כלים וכו'.
- (17) הפעלת שירותים מיוחדים לאוכלוסיית נכים +100% :
- מכון לקטוע לנכים קשים.
  - שירות אחות לנכים קשים לליווי לבית חולים.
  - שירות אחות לנכים קשים 24/7 מתן מענה ויעוץ רפואי.
  - בדיקת סקר תקופתיות.

סך ההוצאה בגין שירותים רפואיים הסתכמה בשנת 2022 בכ- 1,178 מיליוני ש"ח.

ז. שירותי שיקום:

- (1) שירותי שיקום וטיפול פסיכו-סוציאלי: אבחון והערכה, גיבוש ומימוש תוכנית טרום שיקום ותוכנית שיקום, ליווי בתהליך השיקום, טיפול פסיכולוגי לזכאי, ולבני משפחתו (בן/בת זוג והורים וטיפול משפחתי), טיפול קבוצתי, מועדונים ומרכזי שיקום, דיוור מוגן, מתנדבים, נכים מתנדבים.
- (2) שירותים סוציאליים מיוחדים: אישור לצרכים סוציאליים מיוחדים, תשלומים לנכים שאינם בני שיקום, חונכות לנכים, סידור מוסדי.
- (3) אבחונים מקצועיים ולימודיים: אבחון מקצועי ולימודיים לצרכי בחירת מקצוע או מסלול תעסוקתי (כולל סיוע בהשמה בעבודה), שיעורי עזר.
- (4) קישור בתי חולים: טיפול בפצועים מאושפזים ובבני משפחותיהם, הכשרת מערך מקשרים לבתי חולים במילואים, ליווי במעבר מצה"ל לאגף שיקום.
- (5) ועדות באחריות היחידה: ועדת ערעורים עליונה, ועדת ערר לימודים, ועדות המשך טיפול פסיכולוגי, ועדה ארצית לתגמולי מחיה, נציגים בוועדת ליווי נפש וועדת ליווי חריג.
- (6) במסגרת רפורמת "נפש אחת": טיפול נפשי לילדי פוסט טראומטיים, נפש וראש, שירותי

חונכות לילדי פוסט טראומטיים, נפש וראש, טיפולים אלטרנטיביים לפוסט טראומטיים, הקמת מוקד תמיכה 24/7, רכיבה על סוסים, הפעלת קבוצות, הקמת מרכז טיפולי לפוסט טראומטיים, הובלת מחקר בתחום השיקום.

להלן דוגמאות נוספות לשירותי שיקום ייחודיים:

מטרות	סוג השירות
איתור, אבחון, הערכה וטיפול.	פדויי שבי
הקניית כלים ויכולת התמודדות.	טיפול קבוצתי
מסגרת תעסוקתית וחברתית בשעות הבוקר, התפתחות אישית ושיפור איכות חיים.	מועדונים שיקומיים
הקניית הרגלי תפקוד יום יומיים (A.D.L) ושיפור איכות חיים.	מרכז שיקומי לנפגעי ראש (מרגוזה-יפו)
אבחון והערכה נזיר-פסיכולוגית, תהליך טיפול ושיקום והקניית מיומנויות להכשרה מקצועית.	מרכזים לשיקום נזיר-פסיכולוגי לנכים נפגעי ראש
חלופה אשפוזית, פיתוח מסגרות שייכות ושיפור איכות חיים, מסגרת מגורים תומכת למתקשים לגור באופן עצמאי.	דיר מוגן לחולי נפש ופגועי ראש
מסגרת השתייכות תעסוקתית-חברתית.	התנדבות במחנות צה"ל ובמקומות אזרחיים
לסייע לנכה ליצור קשר חברתי בקהילה.	חונכים לנכים
התערבות טיפולית מוקדמת בפצועי צה"ל ובבני משפחותיהם.	קישור לבתי חולים

ח. להלן פירוט ההטבות הניתנות מכוח חוק השיקום והוראות אגף השיקום:

- 1) סיוע לדירור (הלוואות ומענקים לרכישת דירה ראשונה, החלפת דירה, שיפוצים, שכר דירה).
- 2) התאמות דירור.
- 3) שיקום כלכלי עצמאי.
- 4) כיסוי חובות.
- 5) רכב שיקומי ואישי.
- 6) הבראה, ביגוד, נעליים, קירור, חימום ועוד.
- 7) סיוע מיוחד – ועדת חריגים אנפית וועדה לפנים משורת הדין.
- 8) טיפול באוכלוסייה ייחודית:

- א. נכים בעלי דרגת נכות של 100% + (100% מיוחדים).
- ב. נכים בעלי פגיעה ייחודית – עיוורים, משותקים וכד';
- 9) באגף פועל מוקד טלפוני ארצי שייעודו מתן מענה אנושי, זמינות תקשורתית ופתרון מידי לכלל הזכאים, ומהווה את ערוץ התקשורת המרכזי ליצירת קשר לאגף. המוקד מייעל את עבודת המחוזות ומשפר באופן משמעותי את איכות הטיפול.
- 10) באגף החל לפעול מוקד החזר הוצאות נסיעה לנכים ארצי. ההחזר ניתן בגין נסיעות לטיפולים רפואיים וחמי מרפא.
- 11) באגף פועל מוקד קליטת הפניות וחשבוניות ארצי, המרכז את הטיפול בחשבוניות טרם העברתן לתשלום לספקים ע"י אגף הכספים.
- סך ההוצאה בגין שירותי שיקום הסתכמה בשנת 2022 בכ-684 מיליוני ש"ח.
- ט. נתונים כלליים
- התפלגות הנכים ע"פ סוגי השירות:

סוג שירות	אחוז
חובה	55%
קבע	15%
מילואים	19%
משטרה	8%
שב"ס	1%
אחר	2%

להלן חלוקת ההוצאות על תגמולים עפ"י ביצוע 2022:

סוג הוצאה	אחוז
תגמול בסיסי (כולל מיוחדים)	53%
תגמול לנכים נצרכים	25%
תגמול לנכים חסרי פרנסה	5%
תגמולים לנכים בטיפול רפואי	8%
מענקים לנכים 10-19%	7%
מענקים לנכים בתקופת הלימודים	2%

להלן פילוח הנכים שהוכרו, בחלוקה לנסיבות הפגיעה*:

אחוז	נסיבות פגיעה (בקרב הנכים המוכרים)
28%	פעילות קרבית / פח"ע / אימונים
10%	תאונות דרכים (לא מבצעות)
8%	תאונות עבודה**
15%	תאונות אחרות***
37%	מחלה
2%	חופשה (כולל תאונות דרכים בחופשה)

*רישום נסיבות הפגיעה החל בשנת 1984. מוצג הפילוח בגין הרישום הקיים. ישנם כ- 18 א' נכים שהוכרו לפני שנת 1984 ולא סווגו לפי נסיבות הפגיעה.

** דוגמאות: פציעות בסדנאות טנקים ורכב, פציעות טכנאי מטוסים עקב טיפול בנשק, נפילות מסולם, פציעות טבחים במטבח.

*** דוגמאות: נפילות בבסיס ובמקלחת, פציעות במשקי כדור, פציעות בתחנות הסעה (שאינן תאונות דרכים).

להלן השינוי באוכלוסיית הנכים על ציר הזמן:

אחר **	,100 100+	99-50	49-40	39-30	29-20	10-19 ותיקים	10-19 חדשים	סה"כ *	% נכות / תאריך
	395	2,029	801	2,106	2,710	7,479		15,520	1/04/74
	534	2,677	1,027	2,998	4,273	15,659		27,168	1/04/80
	717	3,761	1,379	3,921	5,910	22,206		37,894	1/12/90
	883	5,941	1,920	5,216	8,682	26,737	3,199	49,379	1/10/00
	887	6,207	1,951	5,300	8,896	26,514	3,936	49,755	1/10/01
	892	6,478	2,005	5,347	9,080	26,431	4,609	50,233	1/10/02
	926	6,724	2,099	5,435	9,321	26,034	5,561	50,539	1/10/03
	941	6,872	2,116	5,533	9,533	25,952	6,188	50,947	1/10/04
	962	6,966	2,182	5,632	9,645	25,801	6,862	51,188	1/10/05
	961	7,093	2,212	5,713	9,830	25,620	7,302	51,429	1/10/06
4,221	965	7,172	2,232	5,672	9,978	24,738	8,035	54,978	1/10/07
4,382	966	7,263	2,289	5,776	10,080	24,569	8,504	55,325	1/07/08
4527	969	7,437	2,284	5,909	10,272	24,339	9,293	55,737	1/08/09

אחר **	,100 100+	99-50	49-40	39-30	29-20	10-19 ותיקים	10-19 חדשים	סה"כ *	% נכות / תאריך
4,567	981	7,559	2,338	5,956	10,496	23,987	10,101	55,884	1/08/10
4,862	959	7,640	2,335	6,040	10,625	23,765	10,666	56,226	1/08/11
5,160	953	7,725	2,367	6,042	10,786	23,445	11,327	56,478	1/08/12
5,179	953	7,795	2,372	5,983	10,935	22,845	11,897	56,062	1/08/13
5,111	946	7,816	2,420	6,064	11,113	22,760	12,540	56,230	1/08/14
5,450	954	7,959	2,503	6,162	11,165	22,416	13,107	56,609	1/08/15
5,770	940	8,046	2,527	6,217	11,301	22,103	13,594	56,904	1/08/16
6,063	932	8,110	2,568	6,260	11,430	21,805	14,262	57,168	01/08/17
6,286	918	8,162	2,626	6,265	11,623	21,450	14,927	57,330	01/08/18
6,316	910	8,218	2,647	6,285	11,761	21,026	15,641	57,163	01/08/19
6,564	895	8,197	2,680	6,292	11,872	20,745	16,185	57,245	01/08/20
7,263	871	8,195	2,737	6,281	12,018	20,153	16,747	57,518	01/08/21
8,722	887	8,532	2,822	6,666	12,459	19,737	17,579	59,825	01/08/22

* הסה"כ אינם כוללים את נכי 10-19% החדשים. כמו כן, אינו כולל את נכי 0-9%.

** "אחר" כוללים: נכים שטרם נקבעה זכאותם, זכאות חריגה, פג תוקף ואלמן/אלמנת נכה שנפטר הזכאי/ת ל-36 חודשי תגמול. בשל שינוי בבסיס הדיווח החל מדצמבר 2006 לא קיימים נתונים לגבי אוכלוסיית ה"אחר" בשנים עברו.

הרשאה להתחייב

הרשאה להתחייב בתקציב אגף שיקום נכים, נועדה למימון רכש הנעשה בהסכמים רב שנתיים בנושאי שיקום וטיפול רפואי, כגון: מועדונים ומרכז תעסוקתי לנפגעים קשים, מוקדים טלפוניים למידע והפניות רפואיות וכו'.

1703 - אגף תקשוב וניהול מערכות מידע

1. כללי

אגף תקשוב וניהול מערכות מידע אחראי לכלל המערכות ושירותי המחשוב הניתנים לאגפי משרד הביטחון ויחידותיו בארץ ובחו"ל. החל משנת 2013 צורפו לאגף שני גופים, הראשון הינו ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון והשני יחידת הקשר, אשר שולבה במערך התקשורת של האגף, ואחראים כיום גם לשירותי התקשורת, הטלפוניה והמולטימדיה. להלן עיקרי פעילות האגף בנושאים השונים:

2. פרויקט מודל

MODEL – MOD ERP Linkage - מערכת מידע משולבת הנותנת מענה לניהול צורכי המידע של כלל התהליכים העסקיים בארגון והקשרים ביניהם, במטרה לשפר את השירות ללקוחות המשרד (צה"ל), לייעל את עבודת המשרד, להגדיל את שקיפות הנתונים ולשפר את הממשקים מול משרדי ממשלה אחרים. פרויקט רב-שנתי שהחליף את המערכות הממוחשבות הקיימות, שנבנו במשך עשרות שנים בתחומים הבאים: רכש (טובין, שירותים, צבאי, מו"פ ובינוי), ניהול ספקים, ניהול פריטים, מכירות, תקציב ופיננסי. ביצוע שיפורים והתאמות במערכת בנושאים שעלו לאוויר (תקציב, רכש, מכירות, נסיעות חו"ל, ועדות, משאבי אנוש, נכסים, פיננסי, תובלה וניהול פרויקטים). הטמעת פתרונות הדיווח (מודל עסקי) במגוון הנושאים אשר עלו לאוויר, כולל מענה להנהלות האגפים למערכות דיווח, מעקב ובקרה אחר יעדים.

3. סחר אלקטרוני

הנגשה ועיצוב האתר מחדש תוך שילובו בענן כך שיתאים למובייל ויביא לחוויית משתמש מיטבית. הרחבת השימוש בחשבונות ובתעודות משלוח דיגיטליות עד למצב בו הספקים יחויבו להגיש את החשבונות באופן דיגיטלי כולל מנגנונים ארגוניים לסריקת מסמכים ושילובם במערכת נת"ב. כמו כן, קיים תהליך הפצה דיגיטלית של בל"מ והזמנה (רכש, בינוי ומכירות), הן כמסר והן בפורמט ערוך כדוגמת PDF. הרחבת השימוש במענה למכרזים באמצעות "תיבת מכרזים אלקטרונית", כתחליף לתיבה הפיזית, תוך תמיכה בחוק לחתימה אלקטרונית באמצעות תעודות דיגיטליות, אשר יונפקו לספקים. המשך ליווי הפעלת מכרזים בשיטת "מכרזים מתפתחים (דינמיים)" והעמדת כלים אינטרנטיים לנושא בהתאם לצרכים, בתחומי הרכש והמכירות, בארץ ובחו"ל. הטמעת המעבר לתהליך רישום קליטה דיגיטלית – רישום דיגיטלי מלא של ספק, קבלן ומתכנן כתחליף לרישום ידני המתבצע כיום.

4. אתרי אינטרנט ופורטלים

המשך שדרוג ופיתוח אתרי אינטרנט תדמיתיים ו/או עסקיים לגופי משהב"ט הנדרשים לכך לצורך פעילותם ע"פ תפיסה חדשה להנגשה והעמדת פורטל אחד ברשתות הפנימיות והחיצוניות כדוגמת אתר 'יזכור'- להנצחת חללי מערכות ישראל, לרבות פעילות אינטנסיבית ביום הזיכרון הממלכתי, קליטת עובד וכד'.

5. מערכות שיקום

מערכת שמ"ש – בה מנוהלות פעילויות אגף השיקום בהיבטי תגמולים, רווחה, שיקום, תעסוקה, זכויות ועוד. מהווה שדרוג של מערכת שיקום 2000. פיתוח והטמעת מערכות תקשוב לטובת שיפור היבטים נוספים בפעילות אגף השיקום, כגון: שולחן עבודה למנהלים אגף השיקום, הקמת מערכת למיצוי זכויות הזכאים, יישום מערכת שיקום עם הפנים לאינטרנט ולסלולר לצורך הגברת נגישות השירותים לזכאים ושיפור המערכות התומכות בתהליכי העברת המידע בין רשתות תקשורת שונות. שיפור השרות לנכי צה"ל במסגרת רפורמת "נפש אחת"- החלטת ממשלה מס' 981 מיום 9 במאי 2021 - קבלת נתונים נדרשים ממערכות צה"ליות כבסיס לעבודת אגף השיקום. שדרוג ופיתוח אתר שיקום באינטרנט כחלק מרפורמת "נפש אחת" לרבות:

- א. בניה מחדש של האזור האישי
- ב. הנגשת האתר למובייל
- ג. קידום תהליכים מקוונים לפניות של זכאי אגף שיקום לוועדות רפואיות ולהכרה במבקשי זכאות לשיקום.

6. יישומי 'משרד ממוחשב'

השלמה והטמעה מערכת ניהול מסמכים ארגונית - נת"ב לשכתי, ונת"ב תפעולי (ניהול תיקי מסמכים ממוחשבים) ביישומי האגף המרכזיים, תוך מתן מענה מלא לניהול של תיקי הנייר באופן ממוחשב (תיק עובד, תיק נכסים, שכירויות, מקרקעין, חיימ"ש וכו'). שיפור וייעול מערך ההדפסות במשהב"ט באמצעות הגדרות ממוחשבות של ברירות מחדל תומכות במטרה להביא לחיסכון בהוצאות הכרוכות במערך זה (לרבות העזרים הנלווים). בנוסף, מוביל האגף צוות "משרד ללא נייר", במטרה למחשב מקסימום שירותים ותהליכים בכל אגפי המשרד. הקמת פלטפורמת הצגת מידע לקניין הרכש בשע"מ (שולחן עבודה למנהלים) והרחבתה לאגפי שדרוג מערכת נמל"ה (ניהול משוב לקוחות הארגון) לעריכת סקרים ומשובים בכל הרשתות מותאם למנהלים, ולעובדים על מנת לקבל את המידע הנדרש בכדי לשמר, לפתח ולתגמל. המערכת תאפשר איסוף מידע ממוחשב ותשמש ככלי לדיאלוג ארגוני מתקדם כגון סקרים כמו: הקמת מאגר מומחים שיתופי, בחינת היענות לעבודה מהבית, מערכת הנופש החדשה וכו'.

7. מערכות מחשוב נוספות

מערכות על פלטפורמת GIS בארץ ובחול כמערכת תומכת החלטות, לטובת טיפול בנושאי נכסים, תביעות וביטוח, ספקים, רשות לפינוי מוקשים (רלפ"מ) ונוספים.

מערכות על פלטפורמת CRM: היחידה לחיילים משוחררים דור ב', תביעות וביטוח, פניות הציבור ועוד.

הטמעת מערכת LMS לניהול רישום לקורסים ותהליכי למידה, המאפשרת להסמיך עובדים, מבצעת בקרה אחר תהליכי הלמידה שלהם לצרכי מעקב, הסמכה או רגולציה.

הקמת מערכת דיגיטאלית של קבלת קהל, לשימוש קהלי יעד שונים: נכי צה"ל, חיילים משוחררים וכד'.

הקמת מערכת לניהול רכוש משהב"ט במפעלים שתהווה בסיס ופלטפורמה לשימוש יעיל ורווחי כולל הגנה עליהם מפני השפעות כלכליות בלתי רצויות.

החלפת מערכת לניהול משלוחים בינלאומיים (שינוע) בעבור צה"ל ומערכת הביטחון למערכת חדשה מבוססת SAP שתדע לשלב נתונים, לבצע מעקב ובקרה, מיפוי כלל התהליכים והקמת ממשקים יעילים עם גורמי חוץ.

הקמת מערכת פניות הציבור ברשת המותאמת לשימוש כלל ממוני הציבור במשהב"ט, שתאפשר קיצור משך המענה ושיפור רמת השירות, לצורך דיאלוג משופר עם הפונה.

הקמת רשת מסווגת לטובת נספחי צה"ל בפריסה בינלאומית – פלטפורמה אחידה לכלל הנספחים המאפשרת שיח VC והעברת קבצים.

יישומי מחשוב חדשים למלמ"ב שיהוו פונקציונליות רחבה לניהול הביטחון – נתיב, מגן לאומי ורשת תעשיות חדשה.

הקמת מערכת לניהול מוזיאונים – מערכת לניהול עצמי ומשותף לכלל המוזיאונים הכוללת מודול הזמנות באינטרנט לשימוש קהל המזמינים בארץ ובחול ותכלול ממשק שירותים למול ספקים צד שלישי (חברות האשראי, מערכת קופות זמינה און ליין).

מערכות נוספות כגון גניזה, שכר עידוד, מערכות לניהול תוכניות עבודה וניהול תקציב לפרוייקטים.

8. חדשנות טכנולוגית

תקשורת רב ערוצית – שילוב כלים טכנולוגיים חדשנים לסיוע למוקדי חיימ"ש, שיקום נכים ועוד, למתן מענה מותאם באמצעים הדיגיטליים: מוקד טלפוני, מדיה חברתית על מגוון ערוציה וכן פיתוח מערכת רב ערוצית, תוך שמירה על המענה בקבועי זמן סבירים ובהתאם לסטנדרטים.

שדרוג מנגנון הלבנה - מתן מענה מתמשך לאיומי הסייבר במטרה להבטיח רציפות תפקודית.

9. תשתיות מחשוב וקשר, ותמיכה במשתמשים

שיפור תשתיות והתאמת שיטת העבודה לעבודה מרחוק בפריסה מרחבית תוך העלאת תפוקות לשגרת העבודה ורציפות תפקודית.

שיפור מערך מודל השרות, רציפות עבודה ומענה לתקלות ע"י הגדלת מערך הטכנאים והצבתם בפריסה ארצית רחבה.

- הרחבת רצפת הייצור לסביבת עבודה מתקדמת, נוחה ואפקטיבית ע"פ עולמות התוכן התקשובי:
- א. קידום פתרונות ושיטות עבודה שיהוו חוויה ללקוח הן מאיכות התוצר והן מהשירות.
  - ב. דאגה לצרכי מחשוב בסיסיים לרבות חומרה, הרשאות, תמיכה, הדרכות וכד'.
  - ג. אימוץ חדשנות בהטמעת מערכות הפעלה, דפדפנים, ותוכנות לטובת משתמשי המשרד.
  - ד. ניהול מערך התמיכה הטלפוני והטכני במשתמשי המשרד ולקוחותיו במגוון מערכות המידע וציודי הקצה שברשותם.
  - ה. הקמת מערכת למיפוי חדרים וחניות במטרה להיענות לצרכיהם של המשתמשים מצד אחד ולהשיג את יעדי המשרד מצד שני.
  - ו. הקמת מערכת ניהול זהויות חדשה כדי לשפר את רמת האבטחה וממשק העבודה למשתמשים ברשתות המשרד.
  - ז. הצטיידות והפעלת מערכות התקשוב בסבב איכלוס עתידי רב שנתי בפריסה ארצית רחבה במבנים חדשים.

10. ענן ציבורי

מהלך לאומי לשיפור תפקוד ותפוקות המשרד שיביא חדשנות וחיזוק היכולות המקצועיות והטכנולוגיות, תוך קידום התייעלות כלכלית, ושמירה על הגנה בסייבר ואבטחת מידע. הגירה לענן במעבר זהיר ובטוח תוך שמירה על זמינות המערכות ואבטחת הנתונים - חלוקה לאזורי עבודה, ניתוק סביבת הפיתוח מהתשתית המרכזית ועוד.

11. ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

שדרוג מע' המחשוב בארכיון צה"ל ומע"ב"ט. זאת, במטרה להקל על חשיפת חומר ארכיוני לציבור המעוניינים ולציבור הרחב (כתלות בסיווג), על בסיס מידע דיגיטלי (פרויקט רב שנתי). המשך העמקת סריקה ודיגיטציה בארכיון על מנת לשמר את הזיכרון הלאומי ולהנגישו לציבור בצורה דיגיטאלית. מוכנות דיגיטאלית לחשיפת חומרים לציון 50 שנה למלחמת יום הכיפורים. הנגשת חומרי ארכיון גלויים מחדר עיון לציבור לרבות פרסום יזום בתקשורת מתייעוד הארכיון.

12. הרשאה להתחייב

מיועדת בעיקרה להסכמי רישוי תוכנה רב שנתיים.

1705 - האגף והקרן לקליטת חיילים משוחררים (חיימ"ש)

1. כללי

ייעודו של האגף והקרן לחיילים משוחררים לפעול למען חיילים משוחררים ומסיימי השירות הלאומי-האזרחי לשילובם בהשכלה, בהכשרה מקצועית ובתעסוקה בחיים האזרחיים, זאת באמצעות הסברה, ייעוץ, הכוונה, הטבות ומענקים.

האגף והקרן פועלים על פי חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994 והוראות משרד הביטחון. חזון האגף והקרן לסייע, לתמוך וללוות את החיילים המשוחררים ומסיימי השירות הלאומי-אזרחי לעצמאות כלכלית והשתלבות חברתית, מתוך הוקרה והערכה לתרומתם החשובה לחוסנה ולחוזקה של החברה בישראל. זאת, באמצעות שירות איכותי ומקצועי, במסירות, באדיבות וברגישות.

בין הפעילויות המרכזיות של האגף והקרן לחיילים משוחררים במשרד הביטחון:

- א. ייעוץ והכוון אישי להשלמת לימודים או אקדמיה, או להכשרה מקצועית ופיתוח קריירה, על ידי עובדי מחוזות ההכוונה שהינם יועצי קריירה של האגף והקרן לחיילים משוחררים ורכזי חיילים משוחררים במרכזי הצעירים ברשויות ובמועצות המקומיות בפריסה ארצית.
- ב. תשלום מענקי שחרור לכלל החיילים המשוחררים ומסיימי השירות הלאומי-אזרחי.
- ג. ניהול מערך הפיקדונות האישיים ובקרה על מימוש הכספים לכלל החיילים המשוחררים ובוגרי השירות הלאומי-אזרחי: במהלך 5 השנים הראשונות ממועד השחרור - מיועד ל-6 מטרות הקבועות בחוק (לימודים, נישואין, רכישת דירה, הכשרה מקצועית, פתיחת עסק ולימודי נהיגה), בתום 5 שנים ממועד השחרור - יתרת הפיקדון מועברת ישירות לחשבון הבנק של החייל המשוחרר.
- ד. סיוע כספי בשכר לימוד ודמי קיום לזכאים לצורך השלמת השכלה או שיפור בגרויות או לימודי מכינה במסלולים ייעודיים לתואר במכינות הקדם אקדמיות על-פי תנאים וקריטריונים מוגדרים.
- ה. סיוע במימון שכר הלימוד ללומדים במסלול טכנאים/הנדסאים במכללות הטכנולוגיות המוכרות על ידי המכון הממשלתי להכשרה בטכנולוגיה ומדע (מה"ט).
- ו. מלגות סיוע בשכר לימוד לחיילים משוחררים הלומדים לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה באזורי סיוע, ומלגות סיוע בשכר לימוד לחיילים משוחררים הלומדים לתואר ראשון המתגוררים באזורי סיוע.
- ז. קידום הכשרות מקצועיות המשלבות השמה ותעסוקה בסיום הלימודים.
- ח. הגדלת מספר החיילים המשוחררים הפונים ללימודים ולהכשרה מקצועית.
- ט. שיתוף פעולה עם גורמים ומוסדות שונים לטובת החייל המשוחרר, כמו משרדי ממשלה, מל"ג/ות"ת, מוסדות אקדמיה, מכללות טכנולוגיות, מוסדות להכשרה מקצועית, המוסד לביטוח לאומי, עיריות, רשויות מקומיות ועוד.
- י. הענקת סל הטבות ייחודי לחיילים משוחררים בני אוכלוסיות ייחודיות - תושבי אזורי הפריפריה, בעלי רקע סוציו-אקונומי או השכלתי נמוך, בני מיעוטים, חיילים בודדים משוחררים, עולים חדשים, יוצאי העדה האתיופית, חרדים, לוחמים ועוד.

- יא. סיוע לחיילים משוחררים בודדים לרבות מתן סיוע בשכר דירה בשנה הראשונה לשחרורם.
- יב. הפעלת "מועדון בהצדעה" לחיילים משוחררים בכבוד ולחיילי מילואים בשירות פעיל.
- יג. הפעלת תוכנית "ממדים ללימודים" – סיוע לחיילים משוחררים במימון שכר לימוד במוסדות להשכלה גבוהה או במוסדות לאומנות עד לגובה 75% משכר הלימוד האוניברסיטאי השנתי למשך 3 שנים לכל היותר (ולמשך 4 שנים ללומדים רפואה, אדריכלות או הנדסה). הסיוע ניתן לחיילים משוחררים לוחמים, בודדים, בני מיעוטים, עולים חדשים ומקבלי תשמ"ש.
- יד. הפעלת תוכנית "מסע בזמן" לעיבוד חוויית השרות הקרבי ללוחמים משוחררים, בדגש על אירועים טראומטיים שאותם חוו במהלך שירותם ולהם השפעה על שילובם המיטבי בחיים האזרחיים.

2. זכאות לשירותי האגף

זכויותיהם של החיילים המשוחררים מעוגנות ומפורטות ב"חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994" (להלן: "החוק"). "חייל משוחרר" הזכאי לשירותי האגף והקרן כהגדרתו בחוק, הוא מי שסיים שירות חובה בצה"ל, במשמר הגבול, בשירות בתי הסוהר, במשטרת ישראל או סיים שירות לאומי-אזרחי. כמו כן, הזכאות לשירותי האגף נקבעת בהתאם להוראות משרד הביטחון ונהלי האגף.

3. פעילות האגף

האגף פועל ברמה ארצית, באמצעות ארבע מחוזות הכוונה: תל-אביב והמרכז, חיפה והצפון, ירושלים והסביבה ובאר-שבע והדרום ונציגות של רכזי חיילים משוחררים ברשויות המקומיות. מטה האגף נמצא בתל-השומר (בית חיים ישראלי). במחוזות הכוונה נמצאים עובדי משרד שהינם יועצי הכוונה וקריירה, שתפקידם לסייע לחייל המשוחרר בצעדיו הראשונים באזרחות בנושאי לימודים, הכשרה מקצועית, הפניה לתעסוקה בקרב גורמי הממשל הממונים על כך, וכן הנגשת מידע אודות זכויות במוסדות שונים ועוד.

4. יחידת ההסברה באגף לחיילים משוחררים

יחידה זו פועלת להנגשת המידע והזכויות לשירות המשוחררים בכלים הבאים:

- א. מתן הרצאות, מידע וזכויות לחיילים לקראת שחרור, למשוחררים ולמסיימי שירות לאומי-אזרחי בכנסי משתחררים, סדנאות הכנה לשחרור לבודדים, לוחמים ותושבי הפריפריה.
- ב. הנגשת מידע בצה"ל עבור מערך מש"קיות הת"ש ומערך הקבע לקראת היציאה לאזרחות.
- ג. ניהול אתר האינטרנט של האגף, כתיבת תכנים ועיצוב. באתר מתבצעים מימושי ההטבות על ידי החיילים המשוחררים ומסיימי השירות הלאומי-אזרחי ב'איזור האישי' (הרשמה למלגות, בדיקת סטטוס בקשות, מימוש הפיקדון האישי באופן מקוון וכו'), וכן בירור גובה מענק השחרור והפיקדון האישי).

- ד. ניהול מרכז השירות הטלפוני של האגף המעניק מידע, שירות ופתרון בעיות בנוגע לזכויות וההטבות.
- ה. ניהול עמוד הפייסבוק ועמוד האינסטגרם של האגף בהם מידע ותוכן רלוונטי וכן מענה לפניות.
- ו. פרסום שוטף ברדיו על פעילות ושירותי האגף והקרן.
- ז. הפקת חומרי הסברה ומידע כתוב או דיגיטלי והפצתם בנקודות מפגש בלתי אמצעי עם אוכלוסיות מסיימי השירות (כנסים, סדנאות וכו') וכן במחוזות האגף ובמרכזי הצעירים.
- ח. פרסום שוטף והנגשת מידע ברשתות הדיגיטל של האגף או בקמפינים רחבים יותר.
- ט. מיתוג, עדכון והכנת קו גרפי ושפה אחידה של האגף והקרן.
- י. העלאת קמפינים דיגיטליים לפי הצורך והפקת סרטוני הסברה הדרכתיים אודות הטבות מובילות.
- יא. פניות הציבור - טיפול בפניות הציבור בנושאים שונים הכוללים בקשות, תגובות, משובים ותלונות לאגף והקרן.
- יב. קידום ופרסום מועדון "בהצדעה" למשחררים ולמשרתי מילואים בפלטפורמות האגף.

5. היחידה להטבות, זכויות ומלגות חוץ באגף לחיילים משוחררים

- א. טיפול בפניות מעסיקים להעסקת חיילים משוחררים לרבות אוכלוסיות ייחודיות.
- ב. טיפול בבקשות לועדות תעסוקה לעניין פיטורי חיילי מילואים (טיפול בבקשות להיתרי פיטורין ממעסיקים).
- ג. הפצת החלטות ועדות התעסוקה לצדדים ופרסום באתר נבו.
- ד. פרסום משרות באתר האגף והקרן לחיילים משוחררים ומעקב אחר קליטת חיילים משוחררים.
- ה. דיוור/מסרון לחיילים משוחררים על משרות מתאימות במידת הצורך.
- ו. אבחונים תעסוקתיים לחיילים משוחררים.
- ז. טיפול במלגות מקרנות האפטרופוס, מעיזבונות המדינה ומתורמים חיצוניים.
- ח. טיפול בשכר דירה לחיילים משוחררים בודדים מכספי חוק ומכספי אפטרופוס.

1707 - תמיכות

מדי שנה מעניקים משרדי הממשלה תמיכה כספית בפעילויותיהם של גופים ציבוריים המאוגדים בדרך כלל כעמותות, המקיימים פעילויות ומספקים שירותים בתחומים מגוונים כגון – חינוך, בריאות, תרבות, רווחה, דת וכד'. המסגרת המשפטית להענקת תמיכת המדינה בגופים ציבוריים הפועלים בתחומים השונים הינה סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985. במרכז ההסדר שנקבע בחוק עומדת חובת השוויון בתמיכת המדינה בגופים השונים הפועלים באותו בתחום. לשם השגת התכלית של הענקת התמיכה על פי עקרון השוויון חייב המחוקק את השר הממונה על סעיף התקציב הנוגע לעניין, לקבוע בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה, מבחנים שוויוניים לחלוקת סכום התמיכה בכל נושא ונושא אשר הוחלט על ידי השר לתמוך בו. מבחני התמיכה מפורסמים ברשומות, לצורך השקיפות. ככלל השימוש בתמיכות מיועד למקרים בהם מעוניינת המדינה לעודד ולהעצים פעילות מסוימת שהיא אינה מחויבת בה לפי חוק.

ועדת התמיכות של משרד הביטחון דנה במתן תמיכות, בהתאם לנוהל להגשת בקשות לתמיכה מתקציב המדינה במוסדות ציבור. התמיכה עצמה צריך שתינתן, אם אכן נכון וראוי לתתה, עפ"י עקרונות של סבירות ושוויון בין מקבלי התמיכה השונים. ועדת התמיכות, בבואה לדון ולהחליט בכל בקשה ובקשה לתמיכה, שוקלת את כל נסיבותיה של הבקשה תוך יישום שוויוני, אחיד וענייני של המבחנים שנקבעו. כל שיקוליה ענייניים, תוך הפעלת אמות מידה מקצועיות ככל שנדרש לפי העניין.

משרד הביטחון תומך במוסדות ציבור באמצעות מבחני תמיכה בנושאים המצויים בתחום אחריותו או לחילופין בזיקה לתחום אחריותו, כדלהלן:

- א. מבחן בתחום שיקום נכי צה"ל.
- ב. מבחן בתחום ייצוג משפחות שכולות.
- ג. מבחן בתחום הנצחת חללי צה"ל.
- ד. מבחן בתחום בני זוג שאינם בני משפחה.
- ה. מבחן בתחום ארגוני לוחמים ותיקים.
- ו. מבחן בתחום טיפול בחיילים שעברו אירוע לחימה.
- ז. מבחן בתחום חיילים משוחררים בודדים.

במסגרת החלטת ממשלה מס' 716 בנושא 'תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנים 2021 עד 2023 ותיקון החלטות ממשלה' מיום 28.11.2021, יוקצה 1 מיליון ש"ח בשנת 2023 לצורך תמיכה במשפחות שכולות מהחברה הדרוזית. זאת, בהתאם לכל דין ובכפוף למבחני התמיכה העוסקים בנושא ובדומה להקצאה בכל אחת מהשנים 2021 ו-2022.

במסגרת החלטת ממשלה מס' 1649 בנושא 'צמצום פערים בחברה הבדואית בתחומי פעילות משרד הביטחון עד לשנת 2026' מיום 19.06.2022, יוקצה 1 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023 לצורך

תמיכה במוסדות ציבור העוסקים בטיפול במשפחות שכולות מהחברה הברואית, ייצוגן וקידום עניינן. זאת, בהתאם לכל דין ובכפוף למבחני התמיכה העוסקים בנושא וברומה להקצאה בכל אחת מהשנים שבתקופת ההחלטה.

להלן פירוט העמותות שנתמכו על-ידי משהב"ט במהלך שנת 2022 :

- א. ארגון נכי צה"ל.
- ב. הספרייה לעיוורים.
- ג. הקרן לטיפול במשפחות חללי הצנחנים.
- ד. בית חטיבת גבעתי.
- ה. ידידי חמ"צ.
- ו. העמותה להנצחת חללי הנח"ל.
- ז. עמותת חיל החימוש.
- ח. עמותת חיל האויר.
- ט. יד התותחנים.
- י. העמותה להנצחת חללי הצנחנים.
- יא. העמותה להנצחת חיל התחזוקה.
- יב. העמותה לתמיכה נפשית לחברות חללי צה"ל.
- יג. העמותה להנצחת מורשת לח"י.
- יד. דור הפלמ"ח.
- טו. ברית חיילי האצ"ל.
- טז. הארגון הארצי של חברי ההגנה.
- יז. בשביל המחר.
- יח. ארגון אלמנות ויתומי צה"ל.
- יט. יד לבנים-מרכז.
- כ. יד לבנים-בדואים.
- כא. יד לבנים-דרוזים.
- כב. נט"ל.
- כג. משאבים.
- כד. הרצוג.

1709 - היחידה להתיישבות ותשתית לאומית

1. כללי

- א. תקציב היחידה להתיישבות ותשתית לאומית משמש לטיפול ולתאום במעב"ט בנושאי ההתיישבות ויישובי העימות בתחומי התשתית הפיסית והמיגון.
- ב. פעילות היחידה מתבצעת בשיתוף פעולה עם גופים רבים, כגון פיקוד העורף, פיקודים מרחביים, משרדי הממשלה, רשויות, קק"ל ועוד.

2. פעילות היחידה מגוונת וכוללת מרכיבים רבים בתחומים הבאים:

- א. ריכוז ותיאום פעילות מערכת הביטחון בנושא התיישבות חדשה וותיקה לרבות יישובי העימות.
- ב. ריכוז וקידום נושאי התשתית הביטחוניים באזורים הנ"ל.
- ג. ריכוז ותיאום פעילות מערכת הביטחון בכל הקשור להשתתפות בתכנון הקמת יישובים חדשים, הרחבת יישובים קיימים ופיתוח היישובים.
- ד. ייזום תכניות פיתוח לאזורים בעלי חשיבות לאומית ביטחונית.
- ה. קישור ותיאום בין כל גורמי ההתיישבות והתנועות המיישבות, לבין גורמי מערכת הביטחון.
- ו. ייצוג שר הביטחון ומערכת הביטחון בוועדות התכנון, הבנייה והמקרקעין ברמה הארצית (ועדה ארצית לתכנון ובנייה).
- ז. ייצוג מערכת הביטחון בוועדות תכנון סטטוטוריות.
- ח. קידום פרויקטים להם נחיצות ביטחונית תוך איגום תקציבי עם משרדי ממשלה וגופים נוספים (שיקום והקמת דרכים חקלאיות/ביטחוניות, ריענון רכבי ביטחון, גידור חקלאי/ביטחוני וכו').
- ט. פעילות נרחבת ביישובי העימות, בכל הקשור למרכיבי הביטחון המשלימים והתאמתם לאיום המתעצם.

1710 – תפעול הקרן לקליטת חיילים משוחררים

בתחום פעולה זה מרוכז התקציב התפעולי של הקרן לקליטת חיילים משוחררים הפועלת בסעיף 46 לתקציב המדינה. התקציב מיועד לתשלום משכורות לעובדי הקרן (עובדי משהב"ט), בנות שירות לאומי, חיילים ויועצים. כמו כן מתוקצבות הוצאות מחשוב, הוצאות בגין פרסומים ובגין אחזקת מבני הקרן.

1900 – אמוץ - אגף מבצעים, לוגיסטיקה ונכסים

1. כללי

אגף מבצעים, לוגיסטיקה ונכסים (אמוץ) מרכז את הטיפול בנושאי מבצעים לוגיסטיים לאומיים, לוגיסטיקה ואחזקה, תכנון וניהול נכסים של מע' הביטחון, הגנת הסביבה, תשתיות, בטיחות וגהות, היערכות לשע"ח, הפעלה ושליטה במבצעים, תכנון וניהול הנכסים של מערכת הביטחון, שינוע ותובלות בארץ, הוצאה לאור ופינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים.

2. עיקר תפקידי האגף

- א. ריכוז כלל הפעילות המבצעית, התפעולית והלוגיסטית של משהב"ט.
- ב. סיוע לוגיסטי למבצעים לאומיים שמוטלים עליו על ידי הנהלת המשרד.
- ג. סיוע לוגיסטי לצה"ל.
- ד. תכנון, תיאום ותחזוקה של מערך הנכסים (מקרקעין) של מעהב"ט.
- ה. ניהול ההתקשרויות לאספקת שירותי התובלה לצה"ל ולמשרד הביטחון באוויר, ביבשה ובים, למעט הובלות רכש (שינוע) מחו"ל.
- ו. הובלת הכשירות והמוכנות של משהב"ט ותכלול המענה בשגרה (במצבי תגבור, אירועים לאומיים וכו'), במעבר משגרה לחירום ובמלחמה.
- ז. פינוי שדות מוקשים וסילוק נפלים באמצעות הרשות לפינוי מוקשים.
- ח. ניהול ההוצאה לאור של משרד הביטחון.

אמוץ מורכב משבע יחידות ביצוע מקצועיות ופונקציונאליות. כל יחידת ביצוע מקצועית כאמור, מופקדת על ביצוע מגוון רב של משימות הנגזרות מייעודו של האגף. המארג הארגוני של האגף מקנה לו יכולת למימוש ייעוד האגף. היחידות הן:

- א. היחידה לתכנון, נכסים, הגנת הסביבה ותשתיות – מתוו"ה.
- ב. חטיבת תובלה והיסעים.
- ג. היחידה לשעת חירום ומבצעים.
- ד. ר' היחידה לתפעול לוגיסטי.
- ה. הרשות לפינוי מוקשים ונפלים – רלפ"ם.
- ו. היחידה לכלכלה, בקרה ונהלים.
- ז. יחידת משאבי אנוש ומנהל.

3. פעילות הרכשה

- א. טיפול בכל נושאי המקרקעין והנכסים.
- ב. הרכשה עבור משהב"ט וצה"ל - שירותים ואמצעים לוגיסטיים מבצעיים.

ג. רכישה וניהול חוזי ההתקשרות לאספקת מכלול שירותי התובלה וההיסעים ביבשה ובאוויר הדרושים לצה"ל ולמערכת הביטחון ברגיעה ובשעת חירום בתחומי מדינת ישראל ובכללם שירותי הנפה והרמה יבשתיים וימיים.

4. פעילות תקציבית

תקציב ארון מיועד בעיקרו לפעילויות הבאות:

- א. תשלומי חובה - שכריות, ארנונה, חשמל ומים של יחידות משרד הביטחון.
- ב. אחזקת מבנים ומתקנים - אחזקת מערכות, שכירות משרדים, ניקיון, שיפוץ מבנים וכדומה.
- ג. הוצאות לוגיסטיות - תחבורה, הסעדה, אירוח, דואר ושירותים כלליים.
- ד. יתרת התקציב מיועדת בעיקרה לפרויקטי בינוי ושיפוץ מתקנים ומערכות עבור משהב"ט.
- ה. פרויקטים ומשימות לאומיות – אגף ארון מבצע מספר רב של פרויקטים עבור מערכת הביטחון וכן פרויקטים ברמה הלאומית. להלן מספר דוגמאות:
  - 1) גיבוש ויישום מדיניות משרד הביטחון בכלל ההיבטים הנוגעים בתחומי הפריסה, התשתיות, התכנון המרחבי והגנת הסביבה.
  - 2) קידום תהליכי פינוי מחנות צה"ל.
  - 3) השלמת התהליכים הנובעים מהפרטת "תעש" והגירת המפעלים.
  - 4) קבלות פנים לאח"מים מחו"ל.
  - 5) סיוע לוגיסטי למשלחות לעזרה בפגעי טבע בארץ בעולם.

5. הרשאה להתחייב

הסכמי אחזקה ושכירות רב שנתיים.

1901 – ביטוח ותביעות

1. ייעוד ופעילות

ניהול כלל תביעות הנזיקין (גוף ורכוש) המוגשות נגד מעהב"ט ע"י אזרחים, תביעות פלשתינאים ותושבי חוץ, בגין נזקים אשר נגרמו להם לרבות בתאונות דרכים, תאונות עבודה, תביעות נפגעי טרור – לעניין הכרה בלבד ותביעות חקלאים, וכן בתביעות נזיקין, שיפוי וביטוח בגין נזק הנגרם למעהב"ט. סגן בכיר ליועמ"ש למעהב"ט לתביעות וביטוח, העומד בראש החטיבה, מכהן גם כ"רשות המאשרת" לעניין הכרה בנפגעי פעולות איבה.

שיפור תהליכי תיעוד מבצעי, רישום, איסוף וגניזה, על-מנת לאפשר התגוננות נאותה של מעהב"ט בפני תביעות ולחזק את היכולת להגיש תביעות בשם המערכת בגין נזקים שנגרמים לה. (מתבצע מול צה"ל).

קידום חקיקה בנושאים הרלוונטיים לפעילות החטיבה.

גיבוש מדיניות הביטוח של המשרד (כמפורט להלן), יעוץ בהתקשרויות מעהב"ט בהיבט זה, רכש פוליסות וטיפול בתביעות המוגשות עפ"י פוליסות אלה.

2. מדיניות הביטוח של משהב"ט

ככלל, מדיניות משהב"ט כגוף גדול בעל רכוש וציוד יקר מאוד אשר עוסק בין היתר בפעילות מבצעית/מסוכנת הינה שאין לבטח בביטוח מסחרי את רכושו ואת הסיכונים הנובעים מפעילותו (לכלל זה מספר חריגים כמפורט להלן).

למדיניות הביטוח של משהב"ט שלושה מאפיינים עיקריים:

- א. אי עריכת ביטוח מסחרי – נשיאה בעלויות הנזקים מתוך תקציב המשרד, ובהתאם לאחריות על-פי הדין.
- ב. רכישת פוליסות ביטוח מסחריות במקרים מוגדרים.
- ג. חיוב ספקים וגורמים אחרים המתקשרים עם משהב"ט בעריכת ביטוח לכיסוי אחריותם ואחריות המשרד בכל הנוגע לאותה התקשרות.

חריגים עקרוניים לכלל של אי רכישת ביטוח מסחרי:

- א. ביטוח המתחייב על פי חוק.
- ב. סיכון גבוה לצד ג' ו/או לסביבה.
- ג. חשיפה בחו"ל של פעילות משהב"ט.
- ד. חשיפה לסיכון כספי גבוה במיוחד.

במשרד הביטחון פועלת וועדה למדיניות הביטוח במינוי המנכ"ל, שתפקידה להנחות את אנפי המשרד בדבר מימוש מדיניות הביטוח, לדון בשאלות עקרוניות, לאשר רכישת ביטוח במקרים מיוחדים ולייעץ לגורמי המשרד האחראים על יישום מדיניות הביטוח.

3. מיצוי זכויות משהב"ט בחטיבה לתביעות וביטוח

בתחום התביעות נעשית פעילות להגדלת התקבולים ולצמצום התשלומים. לגבי תקבולים - הפעילות כוללת ריכוז מאמצים בכלל התיקים – תביעות לשיפוי הוצאות בגין נכים וחללים, תביעות להשבת עלויות מקרפ"ר בטיפול בנפגעי צה"ל, תביעות להשבת עלויות מעסיק בגין שכר ששולם לאנשי המערכת שנעדרו מעבודתם בשל תאונות באחריות מזיק אזרחי, ותביעות בגין נזקי רכוש (מסוגים שונים) שנגרמו למעהב"ט. תיקים אשר יש צורך להגישם לבית המשפט מטופלים (בעיקר) ע"י עו"ד במיקור חוץ (הן תביעות שיפוי והן תביעות נזקי רכב צבאי/תביעות רכוש) באמצעות היחידה לאכיפה אזרחית במשרד המשפטים.

לגבי תשלומים - נעשית פעילות לצמצום משך הזמן הדרוש לטיפול בתביעות נגד מעהב"ט להשגת מידע מיטבי ושימוש מושכל בו לצורך הקטנת החיוב וכן פעילות מול גורמים במערכת למניעת/צמצום נזקים אפשריים.

במקרים רבים, משך ההליכים בנושאי תביעות וביטוח איננו בשליטת המשרד והביצוע התקציבי בגינם תלוי במועד סילוקם.

1902 - הרשות לפינוי מוקשים (רלפ"מ)

1. כללי

הרשות לפינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים הינו גוף שהוקם במשרד הביטחון בשנת 2011, לצורך פינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים שאינם חיוניים עוד למערכת הביטחון. הרלפ"מ פועלת בהתאם לסמכויות הנתונות לה על פי החוק לפינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים התשע"א- 2011 (להלן: "החוק").

החוק קובע אסדרה בתחום הפינוי האזרחי של שדות מוקשים ושטחי נפלים, המתבצע באמצעות חברת פינוי וחברת פיקוח, בפיקוח עליון של הרשות לפינוי מוקשים ונפלים במשרד הביטחון. בסעיף 9(א) לחוק נקבע כי פעילות הרשות תמומן מתקציב המדינה ולא יפחת מ-27 מיליון ש"ח לשנה.

בשנת 2019 תוקן החוק והורחבו סמכויות הרלפ"מ לפינוי שטחי נפלים. בתיקון החוק נקבע כי פינוי שטחי הנפלים ימומן רק מתקציב שתקבע הממשלה בחוק התקציב השנתי או מדמי פינוי (מימון של יזמים).

החוק קובע כי תפקידיה של הרשות יהיו:

- א. לקבוע מפרט לאומי לפינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים, בהתחשב בנהלים הנוהגים בצה"ל, התואם ככל האפשר את אמות המידה הבינלאומיות לפינוי מוקשים ונפלים.
- ב. לקבוע סדר עדיפות לאומי לפינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים.
- ג. לפעול לפינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים באמצעות מפעילים וחברות מפקחות שעימם תתקשר הרלפ"מ.
- ד. לפקח על עבודת המפעילים והחברות המפקחות ולאחר ששניהם הצהירו בכתב כי השטח פנוי ממוקשים או נפלים לפי העניין, לפנות למפקד הצבאי הרלוונטי לשם ביטול צו הסגירה שהוצא.
- ה. לתאם את פעילות המפעילים מול צה"ל ומול רשויות אחרות.
- ו. לבצע ביקורות, סיורים ותיקוני גדר ושילוט.
- ז. לקיים ולתכנן פעילויות הסברה לשם הגברת המודעות לקיומם של שדות מוקשים ושטחי נפלים.
- ח. להכין תוכניות שנתיות ורב שנתיות לפינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים שנקבעו ע"י צה"ל כלא חיוניים לביטחון המדינה ולהציגן לוועדה המייעצת ולאישור שר הביטחון.

בשנת 2023 תוקן החוק לפינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים (תיקון מס' 2) התשפ"ג-2023. במסגרת תיקון זה, הורחבו סמכויות הרלפ"מ ובוצעו צעדי התייעלות בתהליך הפינוי, ואושרו בין היתר השינויים הבאים:

1. תקציב הרלפ"מ ישמש לפינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים.

2. מתן האפשרות ליזמים לפנות לרלפ"ם בבקשה לפעילות פינוי ע"י הרלפ"ם ובמימון היזמים, בהתאם לסדר עדיפות לאומי ואישור הוועדה המייעצת.
3. הוספת נציגים של משרד האוצר ומשרד האנרגיה לוועדה המייעצת.
4. הרלפ"ם רשאית לגבות דמי פינוי בפעילויות לפינוי שדות מוקשים ושטחי נפלים.
5. הסדרת האפשרות לפינוי נפלים בשטחים שלא הוכרזו בצו כשטח סגור, זאת, לאחר שנמצאו מקרים של שטחי נפלים שאינם שטחים סגורים.
6. ביטול צו הסגירה עם הודעת הרשות על פינוי השטח בתוך 30 יום ממועד ההודעה לצה"ל.

כמו כן, במטרה להאיץ את פינוי שדות המוקשים ושטחי הנפלים לשימושים אזרחיים, משרד האוצר ומשרד הביטחון פועלים לתיקון חקיקה נוסף אשר יאפשר ליזמים פרטיים להתקשר באופן ישיר עם חברות פינוי.

2. פרויקטים עיקריים

דוגמאות לפרויקטי פינוי שדות מוקשים שמומשו בשנים האחרונות: פעמון נעמה, נחל תמר, נאות הכיכר מצפה גדות, מחנה פיק, סוסיתא ועוד.

דוגמאות לפרויקטי פינוי שטחי נפלים שמומשו בשנים האחרונות: אשלים, נתג"ז חצרים, נאות חובב, תת"ל 82 ונתג"ז דימונה.

2000 - אמ"ש

1. כללי

ייעוד אגף מנהל ומשאבי אנוש הינו לנהל את המשאב האנושי באופן מיטבי, על מנת לאפשר למשהב"ט לעמוד ביעדיו ובמשימותיו הלאומיות.

אגף משאבי אנוש מופקד על הנושאים והתחומים הבאים: קביעה ויישום מדיניות משאבי אנוש ופיתוח ארגוני במשרד, יחסי עבודה ותנאי שכר של משהב"ט, יחידות הסמך ועובדי צה"ל, ניהול משאבי האנוש במשרד הביטחון, ובכלל זה שמירה על זכויות ורווחת העובדים, פיתוח והדרכה ומנהל ותנאי השירות של כלל עובדי משהב"ט בארץ ובחו"ל, כולל טיפול בגמלאי המשרד.

באגף פועלות היחידות הבאות: משאבי אנוש, תכנון ופיתוח משאבי אנוש, ת"ש וגמלאות, קליטה, הדרכה, אזרחים עובדי צה"ל, מינהל וכ"א בחו"ל. בין היתר האגף נושא באחריות לתחום אותות ועיטורים, סמלים וטקסים, והכרת זכאות לפדויי שבי.

2. כ"א במשהב"ט

התקציב לשכר ונלוות מבוסס על שיא כח-אדם כפי שאושר למשהב"ט לשנים 2023 ו-2024. להלן פירוט שיאי כוח האדם במשרד הביטחון לכל אחת מהשנים*:

2024	2023	
2,182	2,191	שיאי עובדי משרד הביטחון
73	73	שיאי עובדים בלתי צמיתים
73,618	73,618	שעות כוננויות
352,369	352,369	שעות סטודנטים
870,000	870,000	שעות נוספות

* השיאים בטבלה אינם כוללים שיאים המתוקצבים בסעיף 16 (רשות חירום לאומית) ו-10 שיאי משהב"ט המתוקצבים כנגד תכניות אחרות.

כמו כן, השיאים המפורטים לעיל אינם כוללים 7 תקנים שיועברו בעל"ש.

בנוסף לשיאי משהב"ט, מתוקצבים באמ"ש 46 שיאי תק"י בכל אחת מהשנים 2023-2024. מתוך סך השיאים המופיעים בטבלה לעיל, קיימים 276 שיאי משהב"ט בכל אחת מהשנים 2023 ו-2024 המתוקצבים בתקציבי אגפים אחרים במשהב"ט, כמפורט להלן:

גוף תקציבי	2023-2024
משלחות ונספחויות	45
סיב"ט	61
חיימ"ש	16
רמי"ם	90
מעבר לנגב	23
מרחב התפר	3
רלפ"מ	12
פינוי מחנות (שוה"ם)	12
אחר	14

3. נושאים נוספים

- א. תקציב הגמלאות והפיצויים של עובדי משהב"ט.
- ב. אותות ועיטורים - הענקת האותות הביטחוניים לאנשי משהב"ט, צה"ל, לאזרחי מדינת ישראל ולאחרים לפני קום המדינה ולאחריה עפ"י הקריטריונים הקבועים בחוק ובתקנות שהותקנו ע"י הממשלה.
- ג. יישום חוק פדויי שבי 11/2005:
- 1) חוק תשלומים לפדויי שבי, התשס"ה - 2005 (להלן - "חוק פדויי שבי"), נועד לבטא את ההכרה שחבה מדינת ישראל כלפי מי שנפל בשבי האויב תוך כדי שירותו בצבא ההגנה לישראל, או באחת מן המחותרות לפני קום המדינה: הגנה, אצ"ל ולח"י, או שנפל בשבי הנאצים בעת שירותו בבריגאדה היהודית, או תוך כדי שירותו בשירות ביטחון כללי, במוסד או במשטרת ישראל במהלך שנות קיומה של מדינת ישראל. זאת מתוך ההכרה כי מי שנפל בשבי סובל מבעיות ייחודיות הנובעות מהטראומה של הנפילה בשבי האויב.
- 2) מיום ה- 15 בפברואר 2009 הבקשות שיוכרו יזכו במתן הכרה רטרואקטיבית של 24 חודשים במקום 60 חודשים. הסכום הבסיסי הוא 1,000 ש"ח צמוד למדד בסיסי של חודש ינואר 2004.
- 3) בחודש מרץ 2011 הוענקה זכאות של סכום חד פעמי בגובה שנת תקבול, לאלמנותיהם של פדויי שבי שנפטרו לפני שהגישו בקשה להכרה. בחודש מרץ 2012 הורחבה הזכאות לפדויי שבי שגילם מעל 80 שנה והוענקה להם תוספת בשיעור של 25% לתקבול הבסיסי.
- ד. ריכוז פעילות ההכרה בזכאים לאות הלוחם בנאצים ולהטבות על פיו:
- 1) הועדה מתמנה על ידי שר הביטחון ופועלת במסגרת משהב"ט.
- 2) חבריה נציגי ציבור.
- 3) ההטבות משולמות על ידי ביטוח לאומי, משרד הקליטה, קופות החולים ועוד.

2001 - משלחות ונספחויות הגנה

1. כללי

התקציב מיועד לתפעול השוטף של נציגויות מערכת הביטחון בחו"ל.

2. מסגרות ארגוניות בחו"ל (להלן: "נציגויות")

- א. משלחת רכש - מבצעת רכש ומנהלות פרויקטים של מערכות, מוצרים ומו"פ. מופקדת גם על יצוא ביטחוני ושת"פ טכנולוגי ותעשייתי. משלחת משהב"ט ממוקמת בארה"ב.
- ב. נציגות רכש - מבצעת רכש ומנהלת פרויקטים של מערכות, מוצרים ומו"פ. מופקדת גם על יצוא ביטחוני ושת"פ טכנולוגי ותעשייתי. נציגות הרכש ממוקמת בגרמניה.
- ג. נספחויות הגנה – תפקידן לייצג בחו"ל את צה"ל ומשרד הביטחון. לקדם מימוש האינטרסים של מערכת הביטחון בחו"ל בתחומים ביטחוניים – מדיניים, יצוא ביטחוני, שת"פ תעשייתי ושת"פ צבאי, למול מדינות המושב ומדינות האמנה שבאחריותן. נספחויות ההגנה פועלות באמצעות ר' נציגות, שהינו עובד משהב"ט או איש צבא.
- ד. נציגות המתופעלות מהארץ – נציגויות שמתופעלות ע"י ר' נציגות שמקום מושבו בישראל. ר' הנציגות המתופעלת מהארץ יכול להיות אזרח עובד משהב"ט או נספח הגנה במילואים.

3. תפקידים

- א. משלחת משהב"ט בארה"ב ונציגות הרכש בגרמניה, נוטלות תפקיד מרכזי בהליכי הרכש (פרויקטים, פריטים קטלוגים ופיתוח אמל"ח) ובקידום היצוא הביטחוני וסיוע לתעשיות הביטחוניות בכול העולם ובדגש לצפון אמריקה, אירופה ואסיה.
- ב. המשלחת ונציגות הרכש, מבצעות רכש ומנהלות פרויקטים עבור צה"ל ומערכת הביטחון, מייצגות את משהב"ט בפני מוסדות ממשל מקומיים, ומטפלות בנושאי מדיניות, הנוגעים ליחסים הביטחוניים בין ישראל למדינות שבתחום אחריותן. בנוסף המשלחת ונציגות הרכש נותנות סיוע ליצוא הביטחוני, ומופקדות על שיתוף פעולה תעשייתי בתחום הביטחוני.
- ג. משלחת הרכש ונציגות הרכש מייצגות, מייצרות ומטפלות בענייני מערכת הביטחון, בהתאם למדיניות היעד, תוך קיום קשר שוטף עם הממסד הצבאי/ הביטחוני בתחומים השונים (כמו: תו"ל, מו"פ, אמל"ח, הדרכה וכו').
- ד. נספחויות ההגנה (לרבות נציגויות המתופעלות מהארץ), מהוות גורם קישור ותיאום למערכת הביטחון, בכל הקשור במגעים ובביקורים בממסד הצבאי והביטחוני במדינות בהן פועלות.
- ה. נספחויות ההגנה מטפלות בנושאים הקשורים בתחומי המחקר והפיתוח, לרבות שת"פ מדעי, טכנולוגי ופיתוחי, בין מערכות הביטחון והגופים המפתחים.
- ו. נספחויות ההגנה מטפלות בנושאי סיוע לייצוא ביטחוני: בקידום הייצוא (כולל קידום מכירת עודפי צה"ל) ובעדכון של סיב"ט לגבי צרכי הרכש של המדינה בהן פועלות, ולסייע ליצואנים ויצרנים ישראלים המייצאים ציוד ביטחוני וידע ביטחוני ביצירת קשרים ומגעים עם נציגי הצבאות או השלטונות המקומיים.

- ז. מסייעות בפיתוח מערכות קשרים ושת"פ עם גורמים מקומיים: ממשלתיים, תאגידים ומפעלים.
- ח. הנספח הצבאי משמש כמפקד של אנשי צה"ל בסדיר, הנמצאים במדינות היעד, כולל שירותי פרט ומשפחות לאנשי צה"ל בתפקיד.
- ט. נספחיות ההגנה (בראשות נספח צבאי), מטפלות בהפעלת גיוס חרום, ונושאות באחריות בשגרה על הכנת התשתית להפעלת המערכת, איושה ושמירת כשירותה.

4. שכר וכ"א

- א. במסגרת הנציגויות בחו"ל מועסקים סוגי עובדים שונים, כמפורט להלן:
- (1) "שליח" – עובד מעהב"ט, לרבות חייל צה"ל (בקבע), הנשלח על-ידי משהב"ט/צה"ל לחו"ל למלא תפקיד.
- (2) "עובד אית"ן" – (אזרח ישראלי תומך נציגות) – אזרח ותושב ישראלי המועסק בתפקידי עזר לעבודת נציגות ישראל בחוץ לארץ, לתקופה קצובה על פי חוזה מיוחד, והוא אינו דיפלומט או שליח. עובד אית"ן מבצע עבודתו בהתאם להוראות הדיפלומט הממונה עליו.
- (3) "עמל"י" – (עובד מקומי לא ישראלי) – עובד שאינו ישראלי אשר נתקבל לעבודה ע"י נציגות משהב"ט בחו"ל. על עובד זה חלות תקנות יחסי העבודה של אותה ארץ בה הוא עובד.
- ב. השכר ותנאי השירות בחו"ל של השליחים ושל עובדי האית"ן, נקבעים על ידי הוועדה הביין-משרדית לשכר ותנאי שירות בחו"ל, בראשות הממונה על השכר במשרד האוצר. החלטות הוועדה הביין-משרדית משפיעות על העלויות בנושאי שכר, דיור, חינוך, בריאות ורווחה. משכורת חו"ל משולמת במטבע מקומי, או בדולר אמריקאי, בהתאם לארץ השירות וכפי שנקבע ע"י הוועדה הביין-משרדית.

5. תקציב

- א. תקציב נציגויות מעהב"ט בחו"ל לשנים 2023 ו-2024 מיועד לתשלומי שכר ונלוות והוצאות תפעול ומנהלה של 67 שליחים (22 אנשי צבא ו-45 אזרחים), ו-294 עובדי אית"ן ועמל"י, הנמצאים ב-26 משלחות, נציגויות ונספחיות הגנה ברחבי העולם.
- ב. שכר ונלוות – הוצאות בגין שכר שליחים, אית"ן ועמל"י, הפרשות, פיצויי פיטורין ודמי ריפוי. תפעול ומנהלה – שכ"ד ואחזקת בית הנספח/ח' המשלחת/נציגות, שכירות משרדים, הוצאות תפעול, דואר, טלפון, אירוח וייצוג. וכן הוצאות חד-פעמיות (כמו: חידוש פריטי אינוונטר וכו'), הוצאות תחלופת כ"א והוצאות חינוך ולימוד שפות לילדי ישראלים.

להלן פירוט נציגויות משהב"ט בעולם לשנים 2023-2024 :

אית"ן ועמל"י		שליחים		הנציגות
עמל"י	אית"ן	תקן קצין	תקן אזרח	
72.75	221.25	22	45	סה"כ
14.25	165	0	34	משלחות משהב"ט
10.25	142	0	30	משלחת בארה"ב וקנדה
4	23	0	4	נציגות רכש בגרמניה
41.5	48.25	22	5	נספחויות הגנה-צה"ל
1	16.5	7		נספחות וושינגטון
3	3	1		נספחות צרפת
2	3	1	1	נספחות גרמניה
	2	1		נספחות בלגיה
1	2	1		נספחות בריטניה
2	2	1		נספחות איטליה
3	1	1		נספחות קוריאה
13	9.25	1	3	נספחות הודו
2	0.75	1		נספחות ברזיל
3		1		נספחות צ'ילה
2	1	1		נספחות פולין
2	1	1		נספחות רוסיה
2	1	1		נספחות סין
2.5	1	1		נספחות קנדה
1	2	1		נספחות יוון
2	1	1		נספחות פינלנד
	1.75		1	חשבות מזרח רחוק
15	8	0	6	נציגויות הגנה-משהב"ט
1	1			נספחות תאילנד
3	1.5		1	נספחות יפן
2	1		1	נספחות קולומביה
2	1		1	נספחות אוסטרליה
2	1.5		1	נספחות מקסיקו
3	1		1	נספחות וייטנאם
2	1		1	נספחות פיליפינים

2600 – גמלאות קבע

בהחלטת הקבינט ב/136 מיום 11 באוגוסט 2016 וכחלק מהסיכום התקציבי לתקציב הביטחון שנחתם בין משרד האוצר ומשרד הביטחון ביום 24 בנובמבר 2016, נקבע מתווה תקציב רב שנתי לתקציב גמלאות הקבע.

בהתאם לכך, תקציב גמלאות הקבע, במחירי 2023, עומד על 9,425,898 אלפי ש"ח בשנת 2023, וצפוי לעמוד על 9,802,781 אלפי ש"ח בשנת 2024.

ההוצאה בפועל בגין גמלאות הקבע בשנת 2022 הייתה 8,674,917 אלפי ש"ח. הרחבה על הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון ועל גמלאות הקבע בפרק הדגשים העיקריים לתקציב הביטחון.

2901 – עיר הבה"דים

בשנת 2016 אוכלסה קריית ההדרכה. בתוכנית זו ממומשים מבני הרווחה בקריית ההדרכה.
בשנים 2023-2024 צפוי המשך הקמת מבני רווחה והתאמות תשתית במידה וידרשו.